

ЛЮБЕЗНА СЦЕНА
У
ВЕСЕЛОМЪ ДВОРУ
И ВЕ ЗА ГОРИЦЕ.

РОМАНТИЧНО СОЧИНЕНО

МИЛОВАНА ВИДАКОВИЋА

професора.

НА СВЕТЬ ИЗДАНО ТРОШКОМЪ
ГОСПОДИНА

ДИМИТРИЈА СЕРВИЦА

КУПЦА, ЖИТЕЛЯ ВРАЊАЧКЕ И ГРАЂАНИНА
ТЕМИНВАРСКОГО;
ИМУ ПОСВЕКЕНА 1833. У БУДИМУ.

—
А ПО ДРУГИЙ ПУТЬ

ПРЕПЕЧАТАО

СРЕМЈА ОБРАД. КАРАЦИЋ.

У БЕОГРАДУ

У ШТАМПАРИИ Николе Стефановића

1864.

Vasja Mi u po

3380

ПРЕДГОВОРЪ ДРУГОМЪ ИЗДАНИЮ.

Блаженогъ спомена нашъ Србскій Славный Романописацъ у роду нашемъ Милованъ Видаковићъ, издао є самъ за живота свогъ изреднији романъ „Любезну Сцену у веселомъ двору Иве Загорице“ године 1833. У Будиму.

Како є то давно было; тако є изредне ове књиге готово већъ нестало, у нашемъ Србскомъ народу, у внутрености Србије я мислимъ, а и у онострани Срба у Аустрији, да се редко у когъ може наћи. Зато ме є побудило, да є у нашој Публики распространимъ и съ тимъ књижеству нашемъ услугу, онолико, колико самъ кадаръ трудомъ моимъ, учинимъ.

Желећи потребу ову народну подмирити, препечатавамъ я ову књигу о свомъ трошку.

1864. год.

У Београду.

Ереміја Обрад. Каракићъ.

Любезный Господинъ Серзиашъ,

Аразгайший мой и Высокочитаемый Пріятелю!!

Свако добро дѣло, и свако благодѣлнѣе, есть похвално, есть Богоугодно; но опять када мы дѣлкое, по пѣговой важности управъ судећи пѣга у сравненъ съ другимъ узмемо: то онда видимо, уколико кое више ценити можемо, да iza тако и похвалимо; оно, кое намъ на вѣну ползу, а особито публики, клонисе, и намъ благодѣяніе у свомъ дѣньетву дуже траа и лако неизумире. На примеръ учень као душевно наше изображеніе и просвета признаемо, да намъ друго даю рођенъ; мудрость и добродетель есу човеку дивна украшени, пѣга сугубымъ човекомъ чине, и подобіе Божіе, на иѣму изявлюю: а ови Божествени дари одкуда се човеку присвоити могу, развѣ одь учения, одь лепота воспитанія? Слѣдуе то, да жертва на олтарь народногъ просвѣненя принесена, такова намъ є светла жертва, и тако красно едно за общту ползу благодѣяніе, да ако етварь разсудимо, я незнамъ кое бы емо друго у сравненіе съ овымъ и узети могла. А Вы сте любезный Пріятелю изъ ревности къ просвете свога рода съ Вашимъ на озу книжицу, да намъ се па сѣть изда трудомъ, занега такову жертву принесли, съ којомъ намъ се младо юшть наше книжество такође подкреплюе и помаже нашу просвету, и съ ньомъ ће намъ напредовати и растити: съ єднимъ кандиломъ више, у кое Вы елеу улисте, освѣтилссе светы Србеки Музѣ храмъ. Вы любезный, што рекосте то учинисте, Вы обећасте и рѣчъ одржаете, ово є правомъ Србину, а и свакомъ честномъ човеку и свойственно, да є Господаръ одь

своје речи. Што кой пеможе, или неће да учини, тай нека и необећава. Ј самъ лане у ономъ, па ову исту книгу, изданој објавленју, преваренъ био! мени ј оно тешко вало, што речь мојо писамъ одржати мотрао, да намъ книга на обећано време изиђе, во другији ми ј у овомъ причина био, да се я предъ светомъ замеримъ.

Зато я сада любезнији Господине! изъ мое къ Вама за ово Ваше благодѣљаје, признателности, и изъ мое найтоплѣје благодарности, пропустити не могу, да ово дѣлце на Васъ не посветимъ! на Васъ, кога помоћу оно намъ на сећть излази. За кое и молимъ, примите Вы ово одъ мене! примите любезнији, съ онымъ усрдјемъ, съ коимъ самъ и я Ваше благодѣљање примјо: и дозволите в Вы Вашему благоревнивому срдцу, коимъ Родъ и ползу въиме любите, да му мило и приятно буде, што ће намъ ова книжица „ЛЮБЕЗНА СЦЕНА“ — и Ваше честно виме свуда пронести, свуд' Васъ, чрезъ многа будућа стотлетјя споминяти, и потомству нашему приповедати, да сте ј Вы трудомъ своимъ на сећть издали; да намъ то велимъ мило и приятно буде, као плодъ Вашега благотворенја; плодъ духовнији, којимъ ће намъ се новији одъ сада вараштани питати. Млади ће наши Срби изъ ове книжице съ увеселенјемъ правила къ својему срдца и душе изображено поцрлати, и као роснимъ цвѣтомъ медъ, себи морална поучења барати, и Васъ благослављаји многій, благодарногъ срдца будући, „Богъ — да прости! — речи. Ово ј дакле лепъ за благодѣљено Срдце споменъ, лепъ єданъ занета споменикъ. Зубъ времена кој све подгриза, овай Вамъ нико подгризти и срушити не може, као што видимо, да намъ сва друга на земљи: притежања, богатства и силица царства изменјује; споменике каменне в зидане; тврде градове, и гордо узвишене палате, време све то, пре —

после руши, квари и уничожава, но ово неможе. Ербо благодъяніе — добра те сеть дѣла наша, асу намъ сокровища душевна и права наша, за будущій животъ нашъ сокровища, измѣнама не подлеже, коя насть никаково време, ни сама смерть лишити не може. Ово намъ и Христосъ Спаситель света, у Свѣтому Евангелію потврђава говорѣки: „Не сокровиществуйте сокровинта Ваша на земли, гдѣ огнь спасити, вода потопити и злодѣи покрасти и однѣти могут, но на небеси, коя не те и по смерти притяжавати.“

Но едва сладкій овай гласъ Евангелия само добра и чувствителна срдца чую! срдца коя сладость добродѣтельни осекаю, и люди они, коя су управо позвали, да мы у нашемъ животу безъ добродетельни благополучин быти неможемо, па ма какова имѧни и богатства мы притяжавали; ма и у каковомъ достоинству быши, и у каковой славы светили се, све є то безъ добродетельни мртво; све є безъ изтамно и жалостно! Защто намъ є целый животъ нашъ на неизвѣстный случай установлѣнъ. Ностигне ли насть случай несрѣтеній, надилемо ли у болесть, или и у гору кою неволю, будъ смо онда пристали? нашто се онда поуздати можемо, кому ли за помошь у несрѣчи прибегнута развѣ единому Богу, иже, као милостивому Отцу руке прострети: по съ каквомъ савешку, и съ коюмъ надеждомъ то чинити можемо, ако се у души нашей на добра дѣла, съ коими се Богъ умилостивляша, позвати не можемо? Но мысао єданъ на Бога, стра у срдцу утолива, но са-мо добродѣтельному.

О! кадъ бы свакій разумети хтєо, какову силу добродетель има! и съ каковомъ сладкомъ надеждомъ она намъ душу и о будущемъ животу нита кадъ бы свакій то зиао, и проникаути умомъ могао,

иако бы се радо исправляю, и себе поболшаю! и ко, лико бы се зла на свету сотимъ умалило!

Добродетель пасть съ Богомъ союжава; у добродетельи единой мы се по светому писму, Бози и сынови вышняго називамо: а безъ добродетельи одѣ Бога одпадамо, безъ добродетельи страсти съ нами обвладаю, насть заслепе, и нагубу насть на душу на-носе. Добродетель етои насть у средини међу Богомъ и людма, тако, да зраци благодати Божје преко неѣ на насъ дѣйствую, и насть оеветљаваю. Но иѣни зраци на оне педопишу, кои се добродетельи устражаюто, и одѣ иѣ удалѣни етос. Возлюбимо да克ле добродетель (сирѣчъ свако добро дѣло, коимъ се Богу благоугођава) и тако ћемо наше на гемљи благополучје са сладкимъ наданїемъ и о будућемъ животу уживати моћи.

Добродетель в светла и красна као сунце, али красотомъ иѣномъ само се красне и благородне душе плѣне: сладость иѣну Божествену срдца чиста и непорочна осећаю, а не свака, непристрастна. — Кои добродетельи — любезной овой Богињи и кћери небесной — срдце свое јданъ путъ посвете, и сладость ову, райску иѣну у души својој осете, оны тако ињој привржени быти могу, да јї више никаква сила, никаквый стра одѣ иѣ одтргнути неможе; али они у любови къ добродетельи несумнѣно признају, да самога Бога любе: ипш' є иначе могуће Бога любити, осимъ добримъ дѣлами. А одѣ праве любови къ Богу кога одтргнути, и одвратити, немате силе, немате стра на свету! укрѣплѣни благодатио неба, немаре ни за самъ животъ свой, па смртъ иду и небоссе; животъ губе, а при добродетельи заостаю.

Безбройнс мы о томъ примере имамо, да су ви ноги добродетель выше живота свога любили, и да су за што и животъ свой изгубити волели, неголи иѣ

се одрећи: шта є друго такове на истий подвигъ и крѣпiti могло, осимъ благодать Божія коју себи за добра дѣла очекуємо? Три она детета волили су и у нећь огнену ући, нежели одъ свое добродѣтельи — одъ свое любови къ Богу — одустати, и Бога увредити! Сократъ є волју и смртоносну чашу отрова испити, нежели одъ ученія къ правоме Богопознаню престати, и т. д. премного примера имамо о свакомъ и ројскомъ за добродетель постоянству, изъ коих видимо, какову силу она надъ пами имати може. У единой добродетељи човекъ цѣну свою осведочава, да се онъ малымъ чимъ одъ ангела разликує, и да се мы сынови Вышњга назовемо. Словомъ рећи, безъ добродетељи сва мы благополучіја и овде на земљивштемо! иакъ многи себе за благополучие безъ добродетељи уебражаваю!

Истина любезныи Господине и Пріателю! да намъ с и ово дѣлце поетски само измышљна повѣсть, са смесомъ некомъ изъ Србске Историје, како што ћете и видети, коя повѣсть више у себи забаве, и моралногъ ко исправленю нарави поученя садржи, нежели особиту къ просвети духа науку: но и треба спочетка срдца младимъ съ оваковимъ за већу потомъ просвету преправити, и припремити. Срдце изображенено уподобљава се и зраћеной, здравой земљи за добро, къ произведеню плода, семе. Зашто, многое примѣре имамо, а нарочито у наше време да научень безъ добра срдца и благе нарави, слабо се съ наукомъ и самъ ползује, а публика одъ ића јоштъ и манѣ! и не само то, но колико се више ко научень, а ружно срдце и рђаву наравь има, толико више ала учинити може, ако му се предѣль и граница не положи; јербо онъ са рђавимъ срдцемъ науку свою на зло употребљава. Слѣдователно нуждна су намъ младежи найпре правила къ изображеню срдца, и исправленю нарави, пакъ онда науке друге, које памъ

за веће наше савршенство служе. То је моя съ овакимъ издањемъ намера, и ласкамъ себи, да ће намъ Читатељи наши ову књижину свога одобрења удостоити, у кол любећи Васъ срдечно, съ особитимъ почитаніемъ называмъ ее свагда

У Темишвару 14 Януара 1833.

Вашимъ

искревимъ Прјатељъмъ

М. Видаковићъ.

ПРЕДГОВОРЪ.

ДОБРЫЙ ЧИТАТЕЛЬ,

и

ПРЕЛЮБЕЗНА МЛАДЕЖИ СРБСКА!

Пре него што духомъ на романтично, у овай нацой књижини полѣ ступните, ево Вамъ напредъ изъ нѣга у краткомъ говору подносимъ цвѣтакъ, да напрѣ и по миришу иѣговомъ познате, на какво пољѣ излазите, какво ћете по нѣму двеће миристати, и кое ће Вамъ се за кога одабрати да се съ нимъ вакати. Има овде любезни мои! не само за младе, но и за старе, за мужке и женске, лепы и полезны занета примера, кои се само ползовати узумеду; а ово намъ зависи одъ пазљивогъ читаня. И то не еданъ путь и као на душекъ књигу прочитати, па є гдѣ бацьти, или што јошть и горе такову као туђу послати опому чіја є; по да сваки кон иоле може, књигу купи, и такову више пути да чита, јеръ поп што iestu decutur quercus! да ју у дому и фамилији својој сачува, да му и она изъ иѣ, одъ рода на родъ, на маломъ опомъ — форинт-два — за ю даномъ капиталу, душевнији бере интересъ. Књига намъ се еданъ путь на светъ издае, иакъ Богъ зна, оне ли се више, и кадъ ће се моћи издати.

Ясамъ истина уверенъ, дајете Ви и съ овимъ моимъ дѣлцемъ доста задовољни быти; но опетъ, да су ми моя обстоятельства допустала, я бы та јошть леше испословашо био, али! — одъ обстоятельства намъ много зависи, да више — манъ срећно у дљима нашимъ успѣмо; јеръ весело срдце куделю пре-

де, и весело срдце узъ гусле лепо намъ пева. Мене ова година случайно оману! я неодемъ онамо, куда самъ желю и наумлю бью, но заостанемъ овде у Карловцы, и то безъ службе и безъ поела! безъ kostя и честната квартира! къ тому юшть наднемъ и у неку грозницу! Но и како небы, кадъ самъ съ почетка юшть прошасте зиме, вине у ладной, него у теплой себи обитавао: зато што и насамъ имао откудъ за собу мало вине платити, да ми се боль грее. А збогъ кога самъ я ове зимуясь претрпяти морао, кадъ е могло и иначе быти, Богъ то види, кои ни кому дужанъ неостасе, кои зна и помишия наша, разуме срдце у насма: Онъ ће као праведный судія свакоме и судити, свакоме пристойну по заслуги и пресуду дати, ербо я мое собственно што самъ имао, и нашто самъ се поуздао бью, есенась недобыемъ, и тако съ празномъ рукомъ, а подъ зиму, кудъ самъ и мотао иша.

У оваковомъ дакле случаю кои су ми желили да ме съ чимъ на путь оправе, пису могли, а кои су могли пише хтели! по ишта зато, я опеть привыма благодаримъ и на ономъ што еу ми по могутству у нужди моїй съ чимъ су могли, чинили, благодаризъ имъ уважаваючи вине оно уердје въново къ мени и искрену ону любавь, неголи и помоћь, ербо *sat est voluisse*; а другимъ желимъ, да и ини случай какавъ у чувство приведе, да и они душевну ову осете сладость, како с лепо у нужди ближњему помоћи, и къ потребнымъ залогай леба поделити: желимъ да и они кадгдъ добродѣтель за украшенъ еловесие свое душе признаду, коју бѣдный у оно време Мидасъ, сребролюбјезъ заслеплѣнъ бывши; призвати себи за таковоје ше могао, за кое су га Посте потомству за подземей оставили, хтѣши и сати съ свету примири мудрацы оставити, да намъ се права ерења наша на добродѣтельни осмыши, и на до-

брочинству и разумномъ богатству расположению про-
цвѣтава, а не на богатству, и земнимъ зданиемъ као
што иски мысле.

Заоставиши ми дакле безъ мое, ако је и прив-
атна била, службице, нађемъ се у нужди! и безъ
посла будући, дай иомислимъ у себи, да не пропу-
стимъ време свое, и пеподобимоје оному у С. Еванге-
лију лѣнивому кој је галантъ закопао, да не ради,
предузмемъ ово дѣлце подъ именомъ: Любезна
Сцена у веселомъ двору Иве Загорице, само текъ да се у послу вађемъ, а о издању и њего-
вомъ толико се и неузеђајући, кадъ имамъ и више
моп у рукопису сочинења, кое на светъ не могу да
издамъ.

Одъ овудъ дакле любезни Читатель! судите
можете, съ каквомъ самъ се я вольемъ свогъ дѣлца
и примјо каколи самъ га у тесна моя обстоятельства
исписати могао! Выше самъ путј я, у јашнџету одъ
зиме седећи писати морао, више путј я у вече ни
свеће имао нисамъ! Зато ако у њему какве и недо-
статке нађете, немойте се чудити, немойте ми заме-
рити! весело срдце духъ на постске фантазије у дви-
женје приводи, и весело срдце таковий намъ ожив-
љава, да онъ, одъ бригје слободанъ, силомъ уображе-
ња свога на высоко узлети: и као светлоокіј ора-
есь висине пеке на овай светъ сматра; съ висине
предмете на земљи гледи, такве разликује и о њи-
ма мысли и разсуђује: да све у природи зашто је
онако, а не другче, онъ истражи, размре и у свој
редъ стави: свето Поета трудисе дознати, све умомъ
постигнути; све намъ лено предложити и на лири
својој такова намъ одпојти. Духъ поетскіј у живој
својој фантазији, као муња плане, и у далеке туђы
земала предјле одлети, пакъ скита себи испредъ
очију свои одъ старине завесе, и умно загледа тамо,
какве обичаје, и какве нарави; кое добродѣтельи, кое

ла праотаца нашы пороке, оне покрываю, и за насть, потомство нъяово, и поправку нашу чуваю и бране.

Одъ овудь дакле иште ес, да Поета мора быти, и Историкъ, и Географъ; иекусанъ Фисикъ, и Логикъ; добартъ Риторъ, и Граматикъ; да може све, у слушаю на разне предчете разведене мысли, у лепъ союзъ комбинирати, и такове намъ поукратко, но живо и сладко представити; да намъ духъ усхити, да намъ срдце наше ублажи и развесели. Но и Поета не сматрасе одтуда само за такова, кои речи само куе, и такове намъ на стихове слаже и намешта; него и онай, кои лепе свое фантазіе, и мысли свое на такве идеи приводи; кои природу лепо описати зна, и кои стзари бездушне, чисто оживотворити уме, было ово у стиховима, было у прози.

Премда я мене за такова Поету и немѣкемъ, нит су менi обстоятельства моя и допустити могла, да я себе у овой красной науки онолико, колико самъ желю дотерамъ, и усavrшимъ: но само изъ едие мое, къ народному просвѣненю любови, трудимъ се колико могу, да и я съ осталима, муга века ученимъ, къ подкрепленю младе наше литературе штогодъ прирадимъ, и помогнемъ, больимъ одъ мене у томъ свагда уступаюни. Я ако и немогу велику свѣћу на светый олтаръ народне просвѣте принести, зато нестыдимсе и съ маломъ провлакомъ мое у томъ уердіс показати. Ни Христосъ ніе ону у Евангелю жену, за она два новчика похвалio, да є она много у онай ковчежињь спустила, но што є познаоць каквымъ є она уердіемъ ово учинила.

Дѣлце намъ є ово, Читатель мои! такоје поетско измышленъ, или єдно романско представленъ, само што самъ нешто и изъ наше Србске Историје, нарочито о цекимъ подъ Кралемъ Милутиномъ, бывшимъ ратовима у беседи павео, у

коимъ се ратовима нашъ Краль у оно време сила прославио. Позѣсть ова ако Вамъ се поутителномъ толико и неузавиди, а она є барь забавна, ако у себи засадъ особитогъ плода и неузима, а она є заиста за младежъ нашу вданъ благонадеждныи цветъ будућега нашъ плода.

Ива Загорица єь благородвомъ, и любезномъ своюмъ фамилиомъ, представля вамъ се онде да є быо изъ Призрена, града потомъ престолна, но онъ є више на своя добра, неголи у граду обытавао. Нѣгова су добра была у дивномъ некомъ близу града, предѣлу, кой є се загоријељъ звао. Ива є быо Боляръ, и у свое младо време из глау јунакъ, кога су у пе смама певали: дворъ су вѣговъ обично за вѣгово гостопобіе веселымъ дворомъ називали были. Онъ є имао супругу именомъ Круну, честну едину и паметну, добродѣтельну и вредну жену, єь којомъ є онъ єасвимъ любовно и примѣрно живио. Имали су само једногъ сына Веселина. Овай ће имъ се три године у Солуну учати. И будући да є ёстество, обога пода красоту, власти аморовой подчинило, тако овай младић съ прекрасномъ Маргаритомъ падне некако у волшебну мрежу вѣгову. Ово родитељ јако ожалости! ћрбо залюблѣњъ као и изгублѣњъ! чуюћи, да имъ више ни на очи извићи несме, не да се є вратио у отечество, већь отишао у Неродимљ и примио царску службу; изгубе надежду са свимъ, даће имъ се итда више дома вратити. Зато пайпосле стану промышлявата, кога бы су могли себи усвојити, и своимъ га наследникомъ учинити.

Најѣромъ некако Веса, ићкай аџија изъ јдне варошице — Станишева — и Романъ Мирка арија ѿнъ, доведу имъ изъ некогъ монастыра ђаче једно, именомъ Миливој. Ово имъ се є случанно, путујући у Призренъ, овако догодило. Како су у веселомъ двору Иве Загорице ступили, падне Миливој старој

Господ у очи, и тако јој се доброугоднимъ овай младић покаже, да га је одма, оно вече јошти одъ Весе за сына себи измолила, мыслећи да је дете нѣгово. Изъ речіј овога младића съ конја' памъ се ова књига и починѣ, примѣтити можете, да је био изображенъ, и чувства већма вѣжна и деликатна. Но по несрѣћи и па и њму је младымъ јошти као капља, весташнији аморь хитростъ свою употребио! чудесне је съ њимъ катастрофе правио, и као млада сила га је у любови варао, докле се дѣло найпосле ђе, па велико свима у двору удивленъ, како што ћете видити, одкрило.

Дѣлце ово истина има некиј видъ романа, но моя су свуда о любови изражена честна, и чисте природе свойства, која невиности никаковиј вредъ нанети немогу; јербо срдце благонаравнимъ напредъ поученима подкрепљено, пенстуна ону, коју му ова постављају границу. Я самъ имао прилику више чутїј видети, да се пре могу оны срдца пороци косвути, кои се у читаню романтическо-морални књига не упражњавају, и читанијъ други књига себе не изображају, но заостају при простој природи, као што су; а овамо приликомъ съ покваренима почнује мешати, кои имъ лако и поводъ на исвалилство дати могу. Умъ изображенъ неда се лако повести, и срдце читашемъ лепы књига облагонарављено, гнуша се на пороке. Познато памъ је, да у грађанској свету у грађанској животу и собранју, више се прилика обојему полу на руку дају, да имъ невыножност у опасност долази, нежели по простимъ зејетима и сељини; и зато опеть младежъ грађанска ђе толико на гнусне пороке устремљена, ће толико лудой страсти оддана, као што ове видимо, кој изъ просты жѣста у варошъ велику дођу; и кој изображенja пемају.

Вы ћете любезни Читательн! у овој книжици чути, како намъ стара госпоя, као и срака паметна и децу любећа мати, Миливоя сына своег, на комъ є ињу слабость примѣтила, лѣто учи, съ каквымъ онъ уваженѣмъ, као младъ, у првомъ цвѣту будући, и невиность свою треба да почитує; и како намъ мудро она и свое, кое є воепитавала, дѣвице, у свакой прилики опоминѣ, да се радњомъ занимаю, да се сатимъ красе, и да цѣломудре за свое драгоценно укашеніе сматраю и цѣне: таково као зенице у очима хране, и да га и самомеживоту предпочитую. Къ томе, истый паръ людій: Ива и Круна, што намъ се и Економіе или домостроснія тиче, пьновогъ трудолюбія, ньновогъ согласія; и еслицемѣре искренности, и узаемне любови; разумногъ съ млађима поступка, и у дому свакогъ поредка: лепе намъ за иста, полезне, и подражанія достойне примѣре даю. На кое Васъ благоревниво, као будућеаше у дѣлами прїемнике, опоминѣмъ, читайте само съ вниманиемъ, и као млади ползујтесь трудомъ моимъ! успѣвайте любезный цвѣте! у наукама, успѣвайте на дику и похвалу своему роду и у свакой добродѣтельи! и мала Ваша изъ овогъ дѣлица полза, мени ће веће за труде мое быти увеселенѣ, богата за мене награда.

А што се гдѣ коме противно види, што я пишаћи књиге, наблюдавамъ нашъ правошић — ортографију нашу — и нећу у известнымъ рѣчма са свогъ мѣста да избацимъ по неко писмо x, Вы на то любезни и пегледайте! Вы се држите само дѣла, и поцрпљавайте изъ ињга ползу, а оставите онакове, некъ они лете, и оно: ахъ, ихъ, охъ, као дѣца шарене по цвѣту лептирије віјю; по неко писмо изъ довольногъ узрока пишемъ, точность езыка нашегъ тако изискује. Я пишемъ зато: влахъ, монахъ, орахъ, монхъ, твоихъ, нашихъ, идохъ, съдохъ и т. д. зашто: у множественомъ броју, имена

существителна претвараю оно х у е, и кажемо Власи, мопаси, ораси, а не: Влан', оран'. А у прилагательнимъ у падежу родителномъ, број множества: х морамо задржати, да разликуємо падежъ родительный одь именителногъ: Мои, твои, наши, свети, богати и т. д. Ніе ли дакле ово правило, да рѣчи, и падеже у произношенију себи подобне, съ писменама разликуємо? Садъ какву ми погрешку у томъ онай налази? Та свакій Србинъ тоњ или гласть за ову рѣчъ има: мои служителни (именительный) а другій за ову: моихъ служителя (родительный) што су неки тога мнѣнія, да се овакове рѣчи изъ смисла могу разумети, ніе истина! я самъ то пробирао, и некимъ у прилики подносю, пакъ кадъ конструкція одь выше периода, и прилагательно, или местоименіе одь евогъ существителногъ имени, далеко бачено, но може да разуме! докле се немисли, и по другій путъ не чита. А зашто бы я мени правіо два посла? опъ признає мени оно за погрешку, што ніе погрешка, но управо правило граматично; а невиди у какву се є погрешку самъ, у једномъ недавно издатомъ, свомъ флу страшно спотакао! кое я изъ неке мое и за његове труде, као младоме човеку, признателности, за садъ пренутавамъ, употребленя нећу да чинимъ, нећу волю да одузимамъ, времеће га уздамъ се исправити: tempor est optimus magister! — Я пепишемъ книгу само за Србс овдс у Маџарской, нити се придржавамъ провинцијалногъ діалекта овогъ, но узимамъ езикъ у обшириости, да и онима по воли што учинимъ, кои су Срби по Далмациј, и у Црногори; у Босни и у Ерцеговини; у Србіи и у Албанії: кои народи по већој части оно х задржаваю, и кажу: овіехъ людіј (у место овихъ), сувіехъ шљива; идохъ мало, и уморихъ се, па съдохъ и т. д. само што оно х једва јамъ се чуе, како га изговараю.

5580

Како годъ дакле што памъ се една речь одъ друге у произношенију разликује, тако вала да ју и писменама и разнимъ знацима, разликујемо, да у читанju свакій одма види, како му коју речь изрећи треба, а не да найпре изрекне ову уместо оне, и ону уместо ове, пакъ пошто већъ такову изрекне, види, да му речь у свомъ смислу је, и овда да се напово поправља и по другији путъ ју чита, као и пр. ове речце: вреданъ-а-о (съ¹) а вреданъ-а-о (съ²) пра значи (съ оксиомъ) способна, и у послу благоохрана, бодра и жива човека; а друга (съ³ облеченомъ) значи вредовита, и никодљива човека. Кадъ су памъ дакле ове, в овимъ подобије, речи различне, и србинъ ји и у произношенију разликује; зашто да та кове и писменама или знацима неразликујемо? Зашто да се мы кодъ свој очју силомъ слепима правимо? Зашто да странпутницомъ идемо, кадъ намъ се лепо види? Куда на зенице наше? Кои народъ јошти то чини? —

Као и оной између србина и славено-србина разговоръ, у србскомъ лѣтопису, у другој части, год. 1830 на стр. 93 кои такођеръ венде на исправленъ езика, но само на вредъ вѣговъ, варочито што се ортографије тиче, и пречишћаваја речиј одъ туђи, у комъ разговору славено србиль овако почини:

„Чуо самъ одъ млоги паметни людји и т. д. ово је могао оной вѣговъ србиль овако рећи, кои неизпа ортографије, а не славено-србинъ, подъ коимъ именомъ онъ подразумева онога кои се у писању ортографије, и неки славенски окончанија придржава; јербо овай бы рекао и написао овако: чуо самъ одъ млогихъ паметнихъ людји. Зашто ово нѣгово самъ съ тъ значи самъ-а-о, а самъ съ ь, єсамъ. — А млоги паметни людји, стои му у надежу имејателномъ, и онъ држи, да је у родителномъ, афесримъ! — самъ болестанъ, пакъ дошао да здравога

лечи! Завиди му вальда за здравлѣ, и силомъ га болестнимъ прави! — „Ако ниси вели уши запушio! и — знали лѣтописъ за тебе? говори славено-србину. — Лепа изражења! показую му карактеръ вѣтровъ, иде ве некай инатъ, а овамо ни самъ незнаша шта ће и шта да говори.

„Я незнамъ, вели, шта є простъ єзыкъ, само знамъ, да онимъ истимъ говори и простъ и не простъ, дакле се може обштий єзыкъ назвати“ и т. д. Мой Србине плитко мыслишь! Ты Славено Србина ниси ни разумесо. Єзыкъ є общий у смотреню само вѣтровогъ имена, т. е. говоришь ли ты србски, или говорю као наученъ, или говорю као простъ човекъ опо є србски! Та опай витиствовао съ катедре, та говорю земљедѣлацъ, оно є србски и едно в друго: но у смотрешо на сочиненя, на штиль, и витиство общий єзыкъ быти неможе! ни same речи, узимаюћи јї понаособъ, пису обште, пнти могу быти; зашто гди ће мени простъ човекъ управо мєни знати, шта є то: понятіе, изятіе, изражай, благогласіе, суеверіе, лакомисліе, проницателство, унливость, очаянъ, ускликъ, слѣдство, невѣжа, изображенъ, учтивость, чувствителность, раекопъ, маиновенъ и т. д.

Све ове и овимъ подобне речи теку изъ уста ученогъ, а не простогъ човека, слѣдователно принадлеже єзику изображеному, или књижевномъ, а не простомъ. Кадъ разликуемо човека простогъ одь наученогъ, и кажемо: простъ човекъ, и изображенъ човекъ како да неразликуемо и простъ єзикъ, одь єзика изображеногъ?

Но рећи ће ми овде ко за ове вышеречене речи, да пису србске, но славенске: ње истина! Оне су нама обште и славенске и србске. Онда бы му я такове за same славенске признао, кадъ бы ми друге на место овы показао, и кадъ намъ ове кодъ

срба не бы у употребленю быле. И мы у нашемъ єзiku, може быти, овакви речіи выше имамо, кое су нама обште са славенскими, него кое су саме за себе славенске, као н. пр. ове: чрепаха (коряча), хвостъ или ошибъ (ренъ), струнъ (краст), пиръ (частъ, гостба), ящерь (гуштеръ) и т. д. ове дакле, съ осталима, кое су само славенске, србинъ у свомъ говору не употреблява, слѣдователно и не пише ій, кадъ србеки што пише, но зашто да на ове вичемо, да су славенске, и да ій одбациуемо, кое су обште? — Онда славенске су и ове просте: Богъ, небо, звезда, земля, трава, вода, домъ, органъ, и т. д. кое и срби овако исто изговараю. Истина да србинъ не каже домъ и органъ, но матра и кука, али зато опеть каже: домаћинъ и огишиште. Кадъ дакле речь производиу кажемо, зашто бы корениту одбацивали?

И нарочито мы, збогъ озаквогъ присногъ ердства нашегъ єзика са славенскимъ, и будући класичнимъ, кадъ пишемо што вышимъ штиломъ, обычно кажемо: Славено-србски. А заръ су и кодъ Римљана прости землѣдѣлци онако латински могли говорити, као што намъ Цицеро, Сенека, Орациј, Виргил, и остали учени люда пишу? И невидимо ли и мудре Немце, да и они имаю книжевный свой, и урађеный єзикъ, на комъ књиге пишу, кои имъ се такође одъ простота єзика разликује? и именује га: Hohdeutsch. И славено србинъ озде некаже прость єзикъ у одношению на обычный говоръ, по у смотрению само на штиль.

И Французский є вели єзикъ одъ Латинскога изашао, пакъ зато Французски списатељи у писању књига, исприближую свой єзикъ кореномъ; нити се рече пишу: Латино-Французски и т. д. Овде се види, да намъ є овай критикъ читао еданъ предговоръ, у комъ се подобно нешто о озомъ говори, по некако вије онъ добро узео оно на умъ, шта се онде среће.

Французскій єзикъ у таквой разлики съ Латинскимъ стоя, како в Србски са Славенскимъ? погоди! и. пр. Славенски кажемо: Господь сотвори небо и землю; небо украси свѣтилами, землю же раздѣлиъ ѿ воды, покри травами, и исполни ѿ благовонными цветами и т. д. некаже ли овако, готово сасвимъ, и Србинъ? Такъ ието овако и пише. Садъ да узмемо у сравненїи и Латински съ Французскимъ, и да видимо пыюву разлику. И. П. Латинъ, говори овако:

„Dominus vester sorrexit? — needum!“ — „dormit ne?“ omnino Domine, dormit! quare — quid placet?“ — non possum tibi dicere, sed alia vice veniam „bene Domine!“ dicet ne illi nomen meum? „absque dubio“ „togo ne praetermittat!“ non Domine! „quando debebo venire?“ post meridiem! sed sum occupatus amice! „eras ergo.“ hoc faciam, bene valeat! и т. д.

А француски ово исто овако се изговара: сасвимъ другите, него што се и пише, и. п.

„Vorte maître est il levé?“ pas encore! — dort il?“ Ouy Monsieur? il dor! pour- „quoи-que vous plait il?“ je ne saurois vous dire! je veendrai un' autre fois! „bien Monsieur!“ lui direz vous mon nom? sans fante! „je vous pris, n'y mangerez pas!“ bon Monsieur! „quad dois je venir?“ a près dîner! „je suis pressé mon ami! demain!“ „ce que je ferai aussi и т. д.

Садъ любезный у Лѣтошнсу Србине! запитай твогъ Проматея, како намъ се ова двоица разумеваю? — Као Турчинъ чакъ изъ Анадоліј и ванъ Србинъ изъ Бачке! такъ юшть у каквой имъ въ разлики въ ортографія! пишу: votre, maître, pas encore и т. д. а изговара: votr, metr, pazancor! Его ти зашто се не приближу француски списательни латинскоме єзiku, и зашто се не пишу Латино-француски!

Невидишъ ли какву е пропасть време између ова два језика поставало?

А што каже и за ове турске речи, кое су намъ у нашъ језикъ, после падеја Србје случајно улетиле, да такове задржимо, и да јх као снек сматрамо: и у овомъ заиста ладну ревностъ къ исправленю свогъ језика показує! Незнамъ ко бы му одъ паметни людји у томъ за право дати могао, кои и'оле о изображению нашегъ језика промишљава. Зашто бы мы варварске речи у нашемъ, па јонћи книжевномъ језику задржавали, кадъ имамо наше собствене, съ коима оне заменити можемо и. пр. каже:

Аманеть: ова се речь производа одъ Аманъ арабскій Богъ, и употребляла се у виду заклетве, можемо дакле рећа: Бога ради, или по Богу: заръ не веле наши Срби: По Богу и по св. Јовану? а што намъ онъ каже: ко ће народу садъ ове речи турске моћи изъ уста избити, да јх пеизговарајо оставимо мы народъ некъ онъ говори, како је научio, то ће за време быти, но у книгама нишамо само наше речи, па народъ читајоћи книги мало по мало съ временомъ привикну ће се на свое речи, и турске ће одбацити. Та научени люди кодъ свијо народа труде се и друге ружне обичаје у народу свомъ ис требити, и лепе имъ обичаје увести, криза буда о чему мићаји исправити, и чиста имъ о стварима по нятија дати, зашто не бы мы то и о језику чинили кој пароду управо име и быће дає? Зашто да уме сто амб аръ из пишемо житница? и зашто ову на шу речь киша, онъ потурчи? Зашто да задржимо очи турску чакъ, кадъ имамо нашу: врећа? врећа дда! была пртена, была вунена, све једно, долази намъ одъ славенске наше речи: вреџа. — Цепъ, славенски чбагъ, мы рецимо боль жецъ, него цешъ, јербо тако су у старо време Срби ову речь и изговарали, и види се да су в одъ славенске речи чбагъ, прео-

бразили, коју после и Мађари присвоје себи. — Дућанъ? продаоница! кантаръ? вага! но? пакъ запто не? некажемо ли важити, сила то важи, дело велике важности, мало важи, певажи ништа и т. д. неопределюв ли онда речь ова по известной или неизвестной мери неку вредность ствари? а што намъ ову речь и Немци имају, зато незгамъ бы ли се и могло доказати, да је она сама Немецка, по или је управо наша, или је обшта, и наша и немецка; као што и више речји имамо обити съ другимъ језикомъ и. пр. соо — Salz-fal-so; вино — Wein — винча-чен; сунце — die Sonne sol-soseil и т. д. па место ове речи теразије вѣса! ништа зато што је славенска! бОль намъ је и славенску речь, као отчину узети, него турску задржати. — Кашика? лажица! Као што је у Србији и зову. Чиракъ? светњакъ. — Пенџеръ! а запто не прозоръ? Пешкиръ? убрусъ! заръ не кажемо убрисати се? дайми вела пешкиръ да се убришемъ? вфуй! Коли оваке красне ваше речи убрусъ да задржимо ову ранијву, туђу и варварску речь пешкиръ! — као и пенџеръ, уместо ове чисте, правилне и благогласне речице: прозоръ, одъ прозираћи, да ишпемо пенџеръ! Реки ће ми ко овди: е, мы смо се тако навикили, пакъ намъ лепше пешкиръ и пенџеръ звони, него убрусъ и прозоръ! је мой Србије! навичай сила чини, али памъ се треба исправљати, одъ ружнога се одвикнути, и оному што је лобно привикнути се. И бака је нека имала снизку кућицу, у којој кадъ бы напрела вртенице свое, забола бы га у влажну стену (дувар је турска), а кадъ јој срећнији синъ сазида кућу одъ камена, и печење цигле, ніје могла то чинити, пакъ за првомъ уздане и рекије, тај моја прва кућица, где си ми! у ову ни вртена не могу садъ да забодемъ. По твомъ дакле мићију да се исправљамо, по да заостаемо при чему смо се нашли? Заръ ибрашимъ а не сви-

ла? или свиленъ конацъ, и усуканъ конацъ? Кадъ можемо рећи: пртенъ или кудельни конацъ, зашто не бы рекли и свиленъ конацъ? и Шваба каже: *Seide, Seidenzwirte, gedrehten zwirte* и т. д. пакъ добро.

А! — што се тиче оны туђи и странни речи, кое намъ пајку какву означаю, и кое су и други просвећени пароди себи усвоили, таковс и мы себи задржимо, таковы се нестидимо, и. пр. Грамматика, Логика, Физика, Философія, Географія, Антропологія и т. д. Ове су речи грчкогъ јзика, кои є источникъ свио наука: али турске оне, и све просте речи да задржимо, кое съ нашима заменити можемо; некъ му дае за право, ко ће му дати, я недамъ, я немогу, я самъ томе противант, и уверанъ самъ да ће ми и потомство тогъ мнѣнія у томъ быти, а за лобезно се наше потомство пайвише и трудимо.

Но шта намъ овде овай критикъ Славено-Србину рече? „Сваки је вели, неотесанъ, или као што ты кажешъ прости јзикъ силни одъ изображеногъ,” и т. д. А зашто не пројест него неотесанъ. Та мы некажемо пашемъ земљедѣлу неотесанъ! — и пай пре рече, да је сада јзикъ обши, коимъ говори вели и прости и неирости; а овде сада каже да је прости јзикъ силни одъ изображеногъ! Самъ дакле себи противоречи! И кадъ тако рече, зашто мало недоказа, у чему је прости јзикъ силни одъ изображеногъ? Ваљда је онъ одъ другогъ нешто о овомъ чуо, пакъ се нје добро известио, у комъ је смислу онай филологъ такво што рекао. Та мы знамо, да прости люди у свакомъ пароди неке речи, и стварна наименовали, у коимъ се простота упражнява, боля знаду одъ наученогъ, но састои ли се сила јзика у таквимъ само попаособъ речма, кое су речи механичне и осязателне? И кадъ онъ предпоставля силу јзика неотесаногъ јзiku изображеномъ то нашто намъ Грамматика, нашто Риторика, нашто намъ толика у ви-

тієству упражненія, толики трудови ученика да кра-
соворечє получе? Та где ће намъ иrostъ човекъ у
своїй беседи она израженя вмати, она у речма си-
нонима знати, и оне фигуре употребити моћи, кое
човекъ изображенъ може. Кудъ се онъ део! — Я
занета не бы о овомъ толико ни говоріо, арбо ово
се само по себи види, да се и недоказує, но гово-
римъ збогъ любезне наше и јошъ неискусне младе-
жи, да намъ се она невара, и оно што ніе, нити мо-
же быти за истину држи! — као што по несрѣди и
видимо, да се већь многи вараю, и одъ правогъ се
пута у нашемъ књижеству удалую.

Но мени се види, ако се неварамъ, да є овай
истый яшь Србинъ изъ выше неко на Славено србина
мрзости и зависти оно писао, него съ намеромъ нѣ-
та у нечемъ исправити. Одржао тамо онъ и пеку
надъ Славеносрбиномъ на последку и победу! но
како? ако да бы му рекао „айде да се рвемо, но я
зnamъ да си ты појачи плена, аль за мою любавь,
дай се ты побѣдити, некъ ми се повиче само: пра-
во! право! — Онъ се обећава свомъ противнику, да
је и онъ што писати: Богъ да прости, то намъ є
мило! но ако му и у делу буде ортографія, као што
му є у ономъ разговору; то болѣ некъ бы се дао
вамолити, да намъ ишишта и нешиште, него да намъ
онако пише. Арбо ортографія намъ у писаню књига
већу силу има, него Грамматика и Синтаксисъ. За-
што и наше старице кадъ говоре, одъ саме природе
у произношению речій свойство језика свогъ механич-
ки наблюдаяю, пит' ће коя, или врло редко, у
склоненія или у спрезаныима што погрешити, само
што вебы сирота то знала онако правило написати,
да речь одъ речи себи подобне съ писемними и зна-
цима разликує, ово се иште одъ књигописца. Она
зна лепо рећи: 12 Апостола, много жена, сила лю-
дји и т. д. она ако є и проста и књиге незна, у

произношению овь речій гласъ точно отеже и удара у речи своїй на родителный вышебройшій, да разликує одъ родителногъ едноброя: тога Апостола, и одъ именителногъ: та жена, и тіи люди. Гласъ да-каке овай книгописаць ово съ (‘) ово съ (‘) и съ ѹ вали да назначи! друго є вода одъ водити, а друго є: вода одъ воде.

Я самъ на овакова любезни мои читательи! у овой нашей книжци назю, као што ће те у њей и видити, читайте само съ пажњомъ, пакъ се не-дайте одъ којскога варати, нити се Славеннина, се-догъ свогъ отца, туђите! немойте Славенскій јзыкъ презирати, неправите се силомъ пастворчадъ, кадъ сте и вы сынови нѣгови, као и опај Славено србинъ, кои се одъ нѣга не удаљава, кои седи баби своме до колена, за кое му братъ и завиди. Братъ овай или є знао нашу ортографію, или ю ће знао, и ће хтео писмена и знаке къ правилномъ читаню и ре-чій къ разлики употребити, ће дакле ишао на ис-правленіје младежи у нашей Литератури, по само да Славено србина пеца: ако ли ортографію ће знао, то како є и могао предъ Славеносрбина извићи, и о опоме доказивати, што и самъ неизна? одовудъ є самъ себе, какавъ є, лепо характеризира! — —

Найпосле онъ и то рече, да онъ жели такво де-ло написати, кое ће пѣга преживити, а не кое ће дело онъ преживити. Да онъ то жели, и верујемъ, но да ће моћи таково што учизити, я сумнимъ, и боимъ се, да не буде: „тресу се планине роди ће се минь!“ вайпре треба скочити, пакъ онда рећи 'опъ! явно му се и изъ овь речій види, како онъ естрашио Славено србину завиди! но бадава онъ гла-ди Славено србина уверити, да ће пѣму време онай споменикъ срушити, кои є онъ (накавъ такавъ) съ трудомъ своимъ себи подигао. Моћи ће заръ потом-ство съ временомъ неке речице, и нека у речима о-

коаченя, за свой, по провинціальному діалекту вкусь, у нѣговимъ книгама и изменути, и по своїй воли гдешто написати; но съ овомъ маломъ изменомъ не пада списатель, неумиро зато трудови нѣгови, некъ се онъ не бои! Ербо оно духовно здаліе нѣгово о-стає, кое се осниза на лепе мысли, на морали пра-вила, на живомъ представлению стнарій, на красно-речію, на благовкусномъ изразу на точномъ употреб-лению Риторичны фигура и т. д. на кояма се е Славено Србинъ, као и други, нѣму подобни, потрудіо саставима своимъ биће основати, и дела своя без-смертными учинити: слѣдователно некъ се не бои, ишти да мысли онъ о томъ, да ће Славено Србинъ дела своя моћи преживити, ма онъ поживіо и Матусалеве године.

А за оно любезни читатель! што намъ е ис-тый кратакъ у свомъ разговору изъ Цицерона за онога Клеанта навео, кои е Риторику тако написао, да бы човекъ, вели, ю читаюћи пре могао онемити, ни самъ замста незна, шта е и съ тимъ доказати хтео разг҃ъ ако е то, да въ противъ Славено србина нешто ишао! За кое уместо што му е Славено србинъ, као што онъ каже, рекао: хвала ти на разго-вору, болѣ да му е рекао: хвала ти на кажки, т. є. савъ ти разговоръ за ништа сматрамъ, савъ ни луле дувана не вреди! по было е спрамъ иѣга та-ко учитивъ, и гледао га, као онай дунђерињу ону дес-цу, коя су му повикала: на ки во то јоњу! некъ намъ онъ деломъ покаже, да уме лепше и болѣ писа-ти, него Славено србинъ, пакъ ће му се рећи: хва-ла ти, во есть! онъ гледи, да иза кортине маневре неке прави, а на пољ несме да изиђе! али ништа, онъ се познае и по речма у свомъ разговору, као дрво по плоду, колико важки! Пыта народъ нѣга и нѣговогъ Славено Србина, съ колико ће онъ чије де-ло свогъ удостоити уважења. Зна народъ то и самъ,

приредио је то людма, да болје од њега, ако и нију оно учили, распознаду; по онје је радје све друге заслепити, и свомје противнику оно одузети, што му је наймилје, и што нјему наредје за трудове пљегове драговолјно даје, т. е. пристойну по заслуги благодарност. Но нека бы се Славено србинје и ове, у којој онје награду своју чувствује, и лишио, онје зато имати немари, јер његова благоревњива за общту ползу душа другу радост, и другу себи утешења за трудове свог награду чувствује, о којој онје и правоага, може быти, понятја нема.

(У Карловцима Срем.

1. Маја. 1831. год.)

Милован Ђаковић.

Блаженъ свакій, кој се одъ сладко природе ніє удалю, кога чисто юшти срдце ове у естеству пріятности уживати уме; блаженъ кој у ове свое удовольство палази и осећа, и кој умъ и срдце свое къ небеснимъ зре узводи, а земна као временна и скоро изчезаваюћа сматра и држи! — Овако младый нашъ Миливой одвоинши се одъ дружства и попевши се на еданъ выше двора, Иве Загорице, зеленихъ холмићъ, у некомъ срдца сажаленю самъ себи рекне: каковыи є дивный вели, овай предѣль! какова є за око и чувствително наше срдце ове просте природе красота! Каковыи є чисть овай воздухъ, и каковыи пріятны по нѣму тихи Зефири миришь съ оны мгновидны цветова развеяваю, и свуда разносе! — Ко намъ посади оне зелене шуме? Чия рука посуг силнији онай и разношарнији по зеленој трави цветъ? Ко украси оне по нымама лептириће, и ко јимъ онако извезе, као свиломъ и златомъ иежна она крилаца пьиова? Ко умудри ову малу пчелицу, да овако одъ цветка на цветакъ прелеће, да медну ону изъ пьига росу изсисава и у кошици носи? И изъ каковы малы, очима готово невидимы капљица она толикій медъ и восакъ скучи! одъ кога ли мало ово сајданіе научи, да у кошици онакове шесто-уголне ћелијице, и те све подъ једномъ и равномъ меромъ поправи, и у ныи медъ сипа? Ко је кадъ напуни, по вуче по вр'у танку одъ воска кожицу, и лѣпо ћелијицу ону затвори! — о како є мене у овомъ покойный мой учитель Симсонъ учіо! „Богъ да му душу прости никакъ га заборавита нећу.“ Помислимо, рекао бы ми, ко уздуже оне высоке горе? Ко устрон ове зелене холмове? Ко изведе кристалне оне изъ каменъ гора источнике и потоке оце? коме ове навине штичице овако весело пою? ко даде маломъ славую

онаи сладкій гласъ, ко ли га научи да онако съ нынъмъ затреса, и своюмъ волшебномъ мелодіомъ у срдце пасъ дира и чуства ваша у нама оживлява? Чия рука вели, уздіже на површину небесну ватреный онай шаръ — сунце — ? Ко ли му путь къ течению показа, да одъ истока къ западу онако по плаветномъ небу плива. Како онъ на пурпурна у ютру небесна врата одъ истока, као царь изъ свога престола изиђе, и светлость свою на вселену проспе све оживи и у движеньи приведе, а у вече на страхи западной тихо се у лучезарну светлость, као у ружичпу спусти постелю! ко му опредѣли оно време, за колико часа онъ то учинити има? и ко по нѣговомъ одлазску, наступаюћемъ мраку, небо звездама посыпа, и по ередь ныи месецу теченив дає? ко тако, вели, устрор, и на каковима известнимъ законима све ово установи и утверди?

О смертный! ово намъ є она естества книга, изъ кое любопитливый духъ мудрость Божию поправа. Ову є в Царь Давидъ читати морао, кадъ є у усхићеню радостномъ рекао „Господи! вся пре- мудростю сотворилъ еси.“

При овакимъ мыслима убріше младићъ свое ружично лице одъ зноя, и спусти се на зелену траву; наслони ушило главу свою на леву руку, и баци погледъ свой ту на веке неподъ холма равнице, кое беяше стадо овада закрилило. Гледи како се яганьчићи весело ту утркую, и слуша концертъ млады пастира, како лепо у свое свирайке свираю. „Благо вама рекне, высте садъ сретні одъ мене! ваше се срдце садъ у онай радости наоди, у којој є и мое пре мало времена пливало, и дотле се у ньой наодило, докле га се јошть нје любовь была коснула! о любови, любови! какова е велшебна сила твоя! какову ты измену за једно само магновенъ ока у мозъ срдцу учини! како да мени красота једне дѣвице на

све друге у природи пріятности чувства на єданпуть
овако затупи, волю да ми па све одузме, вкуеъ елу
и пійну умали, и ева ме, у комъ самъ се свагда
као младъ наслађивао, садъ лиши! камо мени садъ
она бодрость духа, куда ли ми изчезну она веселость
срдца? — О Боже! ели можно, да се мени ово тво-
имъ некимъ мановеніемъ и твоимъ съ выше попу-
штепіемъ суде? Я самъ може быти и сагрешіо, што
самъ се онога светога места удаліо, зашто да се я
за онима поведемъ, и волю мої родителя престу-
шимъ? Можно, да су они мене управъ изъ каквога
урзока и саветовали, да у Манастиру останемъ, кое
ако буде, преступившій я таковыи предъ Богомъ
њиовъ завѣтъ, каквой се срећи у миру и надати
могу? — Ахъ несрѣтный є за мене онай чась быо,
кадъ є она мени првый путь у очи пала; а юштъ
выше, кадъ ю є Беса у село довео, и по несрѣти
кодъ стола ю спрамъ мене посади. Онай лебелько,
као да на мою ногибель иде. Доведс мс и изъ мана-
стира овымъ людма, пакъ ми се обећа, да ће ми до-
ћи, и недолази, а рече ми при походу, да ће ми и
тайну неку одкрити, но да се дотле неказуемъ, да я
нисамъ и њговъ синъ. Онай пакъ другій такође яко
ме се нешто прійма, и видимъ, да ми добро жели, а
овамо и неказаше ми, ко є онъ; и одъ куда є. Бри-
немъ се сила и за родителъ, како є и нѣма то па-
сти морало, кадъ су чули, а чути су садъ могли,
да самъ я изъ манастира отишао! Заръ они нећedu
мене тражити? Заръ ћедусе они мене, свога рође-
нои детета сасвимъ одрећи моћи? и зашто бы су
то чинили, кадъ ји я ви у чемъ увредио нисамъ, раз-
вѣ то, што самъ садъ изъ Манастира отишао; и ово
они садъ могу себи за увреду прійтити, али они су
и пре тога на мене нешто имали, и ладни ми се по-
казивали; особито мати, юштъ кодъ куће докъ самъ
быо, кое я никда незнамъ зашто. Я се добро опомни-

нѣмъ, како же є изъ малепа любила, и є каквомъ
же є матерньомъ милотѣу предусрѣтавала и умира-
ла замномъ, много выше него отаць, као што є ма-
тери и свойствено, а после волюби кѣрь коя є
коликимъ с степеномъ у узрасту своемъ любовь ма-
терию къ себи умножавала, съ толикимъ мати ве-
ма и вѣма на мене мрзити почне. Ясамъ ју, као де-
те юштъ, у томъ извинявао, судећи, да то и кодь
други матери быва, да дете млађе, особито мезимче
выше милую, и да свака готово мати, выше є кѣ-
ри одата, него сыну; зато тѣшю самъ со съ тимъ,
што самъ отца къ мени благонаклона быти видio;
но како се мало и немало и онъ за матеромъ поведе,
я самъ незнамъ! само видимъ, да ми піе ни онъ
онай, кои ми є бью. Колико ми є путій дошао у три
године у манастиръ, да ме види? свега заръ 5 — 6
путій, и то све нешто самомъ нездоволяњь, и безъ
волје, кое ме є свагда вѣма ожалостњавало. Да
рекнемъ, да ме є што кодь нѣга облагао, и то
сумњамъ, ко бы што самомъ као съ дететомъ имао.
Я самъ се моме учителю, доброй оной души, као от-
цу поинновао; я самъ све у Манастиру честне опе-
старице и монасс, као свештена лица, и Божіје слу-
житељ свагда съ пристойнимъ благообразијемъ, учти-
вашїу, съ любављу и са страхопочитаніемъ преду-
средетавао, и сви су ме радо, као свое дете имали;
слѣдователно другій исکій узрокъ мора быти, зашто
се мене мати моя одбације, и упразъ докле самъ
юштъ и кодь куне бью, на мене є нешто мрзити по-
чела; женила ме є, и бирала ми дѣвице на свакій
прѣсть, кадь я юштъ никаква ни понятія о томъ имао
писамъ, а садъ напалює, да ме калуђери! да я мо-
рамъ у Манастиру остати! Она да є мене завѣтова-
ла, то бы вальда како самъ на овай свѣтъ дошао,
учинила, и небы ми потомъ дѣвице на паметъ наво-
дила, и кличу ону къ похоти пре времена у мени

развяла, као што многа неразумна мати чина, но ту мора пешто друго быти! — О Боже! всесилный Боже мой, и праведный судіо! ты мое срдце, ты мое чуство у нѣму познашъ! заслужуемъ ли дакле и то? Ахъ! есамъ ли я кадготь, и у чемъ нету заповѣдь твою преступіо, и ели мене ангель мой, да я то учиняжъ, попустіо? У чему самъ я матери моїй толико сагрешіо, да она самною тако худо поступа, да ме се тако одбаци! — Но я зато благодаримъ теби саздателю мой! што ты мене спеть оставилъ писи; зашто судимъ, да е се мени твоимъ мановеніемъ сбыло, да мене ови добри люди съ отеческии уердіемъ, и управъ съ родительскомъ любавлю овако прійме, и да ме усынове; да бригу о мени воде, и срећнимъ ме учинити желе: аль текъ онеть срдце мене за мое родитель боле, и тежко ми пада, да се они на мене срде; и кадъ бы самъ знає зашто, я бы самъ мою погрѣшку поправіо, и бы предъ мою матерь клекао, заплакао бы се и опроштенъ поискаво; али незпамъ, ты си ми свидѣтель о Боже, да я незнамъ! — Айде што съ моимъ братомъ, као съ пасторкомъ, кога родила ше, онако поступила, да найпосле оде у войну, али зашто да самною, рођенимъ своимъ синомъ, тако поступа?

При овимъ речма шуне му пешто иза једнога са стране одъ давље ружице костурника, па кое младикъ овай презне, и види стару госпођу Круну саданю свою помајку, коя му се ту прикрила бяше; тронутъ буде и закраен се па лицу, па она га съ умилитиимъ предвари речма „о Миливој дете мое мило, сыне сладкий, шта е теби, да еп тако невесео?“ съ тимъ пристуши му, и съ паводнснамъ очима загрливши га „кажи сыне! рекне му, милуючи га рукомъ по гладкимъ пѣговимъ образима“ кажи дете мое! шта теби фали, шта ти е тежко кодъ наасъ? исповеди мени као матери; я одъ неко време на те-

би примињавамъ, да си ты пешто све незесео, и пешто си ожалостиенъ; дружество избегавашъ и све само љу тражишъ, као и садъ, устаде одь стола, и остави онако весело дружество и дође онамо. Еда ли худишъ за свое родитељъ, за кућомъ својомъ? или те друго што на срцу гиши? Буди што было, ты мени кажи, пакъ ћешъ видити, съ каквимъ ћу се я матернимъ усрдијемъ тебе пријмити, да ти помогнемъ. Любавь моја къ теби сыне, принуди мене да поштемъ назорце за тобомъ, да видимъ само куда ћешъ, — и изъ любави овде самъ ти се подкрада, и иза ове руже на тебе сажалително гледала: видела самъ, да си дијапутъ мајаму изъ цепа извадио, и очи си брисао, морао си дајке плакати, и у дому Загоричиномъ никада се, маслими, ни последњи слуга и слушкинja заплакали ипсу, зашто да намъ ты плачешъ? Ако ти в тежко сыне, за кућомъ, и за родитељъ, то ти се лако помоћи може: мы ћемо ти родитељима поручити, дати дођу. Ты знашъ, како ти се отацъ одма преволјо, да намъ те поклони, како самъ те одь нѣга занскала. О сыне! како се ј мени ово вече, кадъ те є случајно отацъ наши съ онимъ господиномъ довео, учнило, како се ј мени оно у срдце упечатило, и какву є, првый мой погледъ па тебе, любавь мою матернию къ теби произвeo, и ти исказати немогу. Но Иво, рекнемъ старому, погледай каково ј овога детета на лицу подобје, нашемъ Веселину. „Анд' је Богомъ, одговори ми, немарљиво старый, вспремај ми беседу, ты вели, како је лево дете видишъ, таки па нѣму и подобје твога сына нађешъ. И као изъ шале по свомъ обичају рекне ми, чуо си и самъ, ишти вели одь овогъ господина кадъ ти се тако допада, нека ти га поклони, па после наше смрти, нека све наслѣди, зашто и рече и тако за онога нећу выше ни да знамъ. Ахъ! мати самъ сыне сладкиј, пакъ ми тежко пада, свое рођо-

но и то единче наслѣдія исключити, и туђе дете у-
своити, ал' є яко насть увредіо, и отаць неће да му
онрости. Я, како и сзака мати, нѣжнієга чувства,
алобу противъ могъ детета, мое утробе, водити не-
могу, я бы та и данась у материя моя обятія съ
отворенимъ сердцемъ и у усхиженю пріимила, аль
онъ ни пошто. О Боже мой! (заплакавши се) тако
є исто младъ быо, одъ 17 година, кадъ смо га у
Солунъ послали, и чайка га одъ оно доба выше ви-
дила и ніє, има томе 20 година! — Али Миливое
тако є исто у оно време изгледао, као ты садъ; и
то твое съ пѣмъ подобіе, оста ми сынко на серцу,
и оно се у мени съ тобомъ сада у место пѣга тѣши
и ублажує. На то младињъ: али мени юшти мами-
це! известно ніє, у чему є онъ васъ тако увредіо,
да му родитель неможе да опрости.

Стара. Нѣгова сыне погрешка, съ којомъ є
онъ васъ увредіо, ніє за казиванѣ. И отаць бы му
првый снай у такову погрешку коракъ и спростю
быо, но онъ, као младъ ніє могао, ни за нашу ро-
дительску любавъ, ногу свою натрагъ повуки, него
учини противъ наше волѣ сердицу своею удовольство!
и тако изпадне изъ отчине любави! —

Миливой. Тако гди замъ є онъ сада, и како
живи?

Стара. Онъ є у Солуну, и живи како чуемо
врло добро, по да намъ напркоси, закуке се, да се
нигда женати неће, сатимъ дакле да намъ се племе
наше на нѣму угаси. Онъ є у чину войничкомъ, и
недавно постао є Тиенникомъ, и често садъ до-
лази и краљу у Неродимо, али памъ никако! камо
срећа, да га ипсмо у Солунъ послали! Истина да є
онъ и изъ малена юшти чинъ войничкій свагда лю-
бю, и зато смо једна чекали, да намъ настане па 20
годину, пакъ да га оженимо, и путь му у војну
 прекратимо, али покойный братъ мой — Архиман-

драгъ — кодъ кога се є пре тымъ у Манастиру учіо, изъ добре намере, павали, да га грчкога езика ради на науке у Солунъ пошлѣмо, и тако пошлѣмо га и оставимо га тамо за целе три године. Мы у намери да га кући доведемо, и као у 20го већь години, да га оженимо, напли смо му были већь и девойку, одъ красны' людій фамиліе подобие нашој, али случај некій намеру нашу предвари, дело намъ се по нашей жељи не бы, и оно намъ се, чега смо се плашили, дододи.

Миловой. Можно мамице, да младићъ піе волю имао юштъ женити се, ћли баръ кући дошао?

Стара. Камо га срећа сыпко за насъ, да намъ се овъ кући дошао, но оде у војну!

У оно време (настави стара) ты со юштъ ииси ни родію био, пошлъ нашъ краљ неколико гарнизона своге войске у Солунъ, и то све по изборъ војниксе, гарду свою, и отмѣлу съ ныяма господу, да прїме Симониду грчкога цара кћеръ, садашшо Краљицу нашу, Принцезу онда юштъ младу одъ једно 8 година, коју су Грци имаючи пре тога ратъ съ нама, одъ нашегъ краля побеђени, као залогъ на зактеваш краљу Милутину по трактату мира дати морали; јеръ Милутинъ съ Грцима, кои су га пре тога два пута преварили были, миръ иначе заключити піе хтео, докле му они залогу такову обећали иису, дати. И знаючи краљ нашъ Грчку гордость и понось онаи ныовъ, да се они радо у свакој прилици съ великолѣпшиимъ помнама показую и на другій народъ съ малимъ уваженїмъ гледаю, даде садъ, као победитель надъ пытма и самъ свою гарду, све младе и высоке момиче, као да су одъ једне матере, једномъ се и сисомъ и у једанъ данъ сви задолили, даде јхъ велимъ, по свомъ и земљъ свое оби чаю такође у драгоценю одело и у злато обући. Красный крой србски' альина на виткомъ и лено-устроеномъ ныовомъ тѣлу; высоки на ныма одъ самура

калпаци, съ ниспуштенимъ лепо на једну страну скер-
летима, и на њима све златне челенке съ белимъ
и китнястимъ перѣмъ; а ковы подъ њима 'аловити,
скупоценимъ уздама и седлама украшени, за кое сва-
кій живъ рекао бы у облакъ ће съ юнакомъ полетити;
кога млада небы то уехитило, и кое храбро срдце,
таково што видѣни, небы завграло.

Пише намъ сынъ, да, кадъ су у Солунъ при-
спели, и у лепомъ свомъ воиничкомъ строю па ві-
јаци стали, силный јимъ се народъ ту, као на чудо
слегне, и видъ свой на ны установи; опи као стра-
ни, выше и зато очи грађана на себе обрате, и као
победитель, веће уваженъ, и веће почитанъ, ту до-
бию: свакій ту (вели намъ у писму) и одѣло србеко
похваливаше, што таково за юнака сходніе быти
вађаше се, него ли грчко, ако ово и поскуплъ бы-
заше. „Ово су намъ, млогиј ту реки, прави они подъ
Александромъ Великимъ Македонци, кои су выше на
јунакство, него ча кићенъ држали. Колико ови у свое
доламе, и овако поузапе погавице, окретни могу бы-
ти, искжели наши Грци. Како јимъ лепо и оне ћур-
дице прилобљише къ тѣлу стое, и како јимъ злато
на отвореноплаветнимъ доламама дивно изгледа! за-
иста, приложе други, Србскій мундиръ издае момку
и стась тѣла лепши, а кадъ настъ веле, најуку по
старомъ Персискомъ обичају, кокакве широке ан-
терије, и съ дугачкимъ спуштенимъ рукавима, кои
јимъ в ести сметају, и тако и далъ пише намъ дете,
како су се Грци, гледаюћи србеко воинство, међу со-
бомъ разговарали, дасмо му се и наスマяли.

Онъ тада (продужи стара) као младъ изиће
изъ школе и дође ту видети Краљевску гарду; уехи-
ти се и одма се у њу даде записати: за три дана
буду му готове и аљине, кое су га доста и сталае,
и обуче намъ се за гардијту. Ово намъ толико про-
тивно и небуде, кадъ има па то волю, нек' иде; по

посло ће нешто учинити, кое настъ висома ожалосга! Каснѣ се истина известимо, да му є управъ и по-водъ велиакій па погрешку датъ; єрь на лепой ябуци гране се кр'ше. Младићъ прикладанъ и у првомъ цету свомъ, добро вали да ее узме на умъ, иначе зло по ћига! —

Но я се дете на мое пытанѣ повраћамъ, кажи ты мени, шта є теби одъ некогъ времена? ты нешто уизвалъ, ты се брижанъ быти видишъ; старый ме и юче њыта: Бога ти вели, шта є томе твоме сыну? То намъ се дете одъ неко време измени! ћему нешто фали, зашто га непыташъ. Зато љинко! исповеди ты мени, и кажи ми, као матери своей, шта є?

На кое младићъ: я вазъ на матерной вашой къ мени любави усрдно благодаримъ, и съ поверенімъ сыновнимъ я ћу вазъ све и исповедити. То изрекши, полюби старой руку: я сањь родомъ изъ Станичева, я исакамъ синъ онога Господина, кој ме є овамо довесо, и предъ вами, оно вече за отца ми се издао; онъ є моји теча. Онъ є човекъ иначе добаръ и паучија, но шальивацъ и флегматична темперамента, за себе немаранъ; онъ ће никда деце ни имао. Онъ є одавно кодъ мога отца; учio є найпре мога отца супруге, а после є учio и мене. Онъ мени при походу одавде рече, да се я неиздаємъ да ни самъ ћиготъ синъ, но да останемъ кодъ настъ, докле онъ исдоће, и да ће ми онда онъ и неку таину открити. Какова бы та таиница была, я незнамъ, но ваше любезно пытанї, я нећу да лажемъ.

Мой се правый отаць зове Мирко Раниславъ неки га зову и Ранковъ, а мати моя Блица, имамъ юшти и сестру једну, која є четири године млађа одъ мене. Мой є отаць по смрти прве свое супруге, човекъ био већ у годинама, а мати моя, девица одъ свогъ бијаша 18 година, падне му у очи, и захтели јо

узети за жену; она, сирота будући, а силь богатъ, склони се и пође за пѣга. Мой є отацъ врло желю и порода од нѣ имати, но ова му се желя за неколико испочетка година неиспуни. Найпосле затрудни, и роди мене. Ово є была обов нын исописана радость. Мати є моја у осталомъ истини жена добра и честна, нити я могу за моју матеръ, зло што рећи, али же на доста лята и пристрастна; неимающи толико душевнога у себи изображения, выше се по срдцу по-веде и по ћуди, нежели по разуму и моралу; изъ превелике къ мени юшти маломе любави, омрзне на моја брата Романа, и све є наставала око моја отца, да и онъ па пѣга омрази, кое пайпосле и буде. Почну обое (я и непамтимъ, но тако су ми други казивали) на пѣга са злимъ, дотле, докле младић је оде некудь у светъ и не стане у војну; чуемъ да є потомъ изъ војне опетъ изашао, но где є, незна со. За моју матеръ казую, да є пре него што ће мене родити, съ моимъ отцемъ найлюбезнѣ живила, радо га имала и како годъ отца свогъ чествовала; а кадъ мене роди, паеданиуть нешто се изменни! почне на пѣга мрзити; и нѣму готово заповедати. Онъ човекъ природе тихе и честолюбивъ, трип ю покрива зло свое, и то највише мене ради: „е моја Ђлаце! выше бы јој путј разерђено и у сажаленю рекао, моли се ты вѣли, Богу, што ты то дете самимъ имашъ, кое ми срдце мое ублажава, да ћу я у пѣму и по смрти мојој живити, а ты бы си вѣли, познала, како бы я съ тобомъ поступио; я бы теби показао, шта є мужъ. И тако трип ю сирома и данъ данашњий.

Она є на мене до мое десете године, као па сунде свое гледала, любила ме и умирала замномъ; а како јој кћи прирасте мало, она и къ мени оладиши пешто, мало помало почне на мене мрзити и одбацивати ме се, као да ми піе маги. Я самъ ю

испочетка, ако самъ и малъ быо, изгияваш, да то свака готово мати чини, да се детету, кое после роди, веќма одда, и выше га люби, и свака опетъ мати веќма ревнуја кћери, пажели сину; но после искусимъ, да она у овомъ прелази меру свою; ѕръ почне и мене гонити, као годъ што е и пасторка свога гонила. Мене ово одъ рођене мое матере тежко падне! я јој се умиљавамъ и шта нечинимъ, и то пайвише добротъ отца ради, кои ме в брањю, да се небы збогъ мене съ нњомъ свађао. И оза, а самъ познамъ, као да е два срдца у себи имала; некиј путъ бы ми се врло добромъ показала, замешана гледала бы на мене, пакъ бы јој удариле сузе, и тако бы ме съ матерњомъ милостју пригрлила, као да се нешто разкае.

Кадъ ал' єдно вече (настави младањъ), доје мой отацъ одъ некудь съ пута, и мати га моя тако любавно и тако радостно предусретне и дочека, да самъ се я чудио, и мило ми буде. Подоџие будући, я као дете вечеру нисамъ могао чекати, по легнемъ спавати. У некој доба проспававши я, пробудимъ се, погледимъ изъ постель мое, и видимъ, где нии двоје, отацъ и мати, седе јејти при столу, и при чаши вина тихо се разговараю. Мати ми се особито добре волѣ быти чиняше и отцу се нешто умиљаваше и угођаваше му. На једанъ путъ у разговору, мислећи, да я спавамъ, дојоше у речь и за мене: ала Мирко, срдце мое, вели, шта бы я тебы рекла, но чисто ме мрзи и споменути ти, зашто си чуданъ човекъ, боимъ се, да се пеће твоя воля съ мејомъ сагласити, пакъ да ми се па жао исучини, ако ми одрекнеш! — Отацъ па то: јда чујемъ само, пакъ ако с што добро и паметно, я ти одрекн пећу. — Она на то баџи очи на мене у кревету, спавамъ ли, и пепримети, да я буданъ исподъ јоргана на нии виришъ. Миелимъ се вели, за то дете наше, шта ћемо

чинити. Ты се много на твогъ Весу (за муга теку) поверавашъ, али я ти кажемъ, да дете, не само што кодь иѣга ни у чемъ успѣти неће, него ће га јоштъ и покварити, као што је и онога млого покварјо и ено шта бы одъ иѣга! но боль ће быти вели, да ми дете ово предамо у Манастиръ, слушала сања за садашњегъ у Манастиру учитеља, да је то особитији човекъ; и науке лепе притежава, и човекъ неки веома добре нарави: добар је Ћелинъ, добар Славенинъ, и побожань једань човекъ, да му се мало паре може наћи! — О жено! рекне отацъ, та малый намъ је јоштъ! тринаеста му текъ годиница настає, та јоштъ се честито самъ ни обући незна. — „Ше онъ малый Мирко! досета је иѣга, зна се онъ већ обући; има деце тамо и манѣ; изъ малена дете и језикъ лакше и болжа научи. — Отацъ на то поћути, пакъ устане: и изиђе наполѣ. Она заоставша сама, замисли се мало „ахъ! жао ми вели и самой, ал' је ближа кошуља, нежели альина! и шта неће мати за свое рођено дете учинити; а и сама самъ, приложи, као јлада јоштъ, рада поживити, запито неби я ту грану мени съ пута уклопила? — Ове речи иѣне кудь су јој се клониле, я добро разумети нисамъ мотао, развѣ изъ последње, да је рада ме не уклонити, коя мн и сузу на очи патера: и како неби? одъ матере рођене то чуту! —

На то уђе и отацъ. „Да је Ћелице, спустивши се на столицу рекне, тай човекъ Симеонъ добар једанъ учитељ и поштенъ човекъ; наученъ, и све колико, имашъ право, ал' ако намъ се вели, дете, онде ю годину бавећи се, чину монашескомъ приволи, кое је неби радъ био, шта бы смо онда? — „Пакъ ако бы и то било, шта бы му фалило? — Е! — жено! видишъ како неразумно говоришъ! јеръ гдје бы я могъ јединца (у онога се другогъ и неуздамъ) на монашескиј чинъ предао! Ћелице моя мила! Праотацъ

нашъ Яковъ ніє мogaо Рахилу веъма любити, нежели я тебе! и онъ ніє мogaо съ всѣомъ радостѣу Йосифа, кои му се є одъ шъ родio, дочекати, нежели я Малиноя. Но како се ты према овоме детету измени, и нешто оладни, я се самъ начудити немогу! Кудъ ти изчезну молимъ те она желя, да га оженишъ? Колико си му веъмъ девояка досада налаzила, и какове му писи бирала, а садъ немариншъ, буди бы се и закалућерio! — Садъ видимъ да е дете безъ отца права сирота, а не безъ матере; вали ма-терија любашъ само е у милованю једномъ цваканю, а у дѣлу среќнимъ га учзити, слаба вами се любашъ види. Кадъ си видила да га я полюбамъ, осимъ кадъ юшти ни проговорити ніє мogaо; а тако ми, прихода, на срдцу ово дете лежи, да ти я изказати немогу! —

Укратко да кажемъ, да по довольномъ овомъ дѣлу кошканю, маги ми даде найносле отцу за право и сагласи се у томъ съ нымъ, да ме одведу у Манастиръ, и предаду учителю Симеону съ препорукомъ, да ме за мирека човека изображава, и данась сутра добра изъ мене и честна грађапина произведе; отацъ е тако о мени и мислю, но време є показало, да е мати управо желила, да се я у чинъ монашескій обучемъ, и у Манастиру се закунемъ; наслѣдія после смрти отчине да се лишимъ, и да она све добро са кћерију приграби и освои: по свой прилици изъ выше речепы' речй нѣны', да се може и сама юшти уdatи, и съ младимъ мужемъ поживити. Садъ судите, коя бы друга мати то чинила? Да самъ јой насторакъ, нека бы; но рођеный сынъ, кога є едза дочекала! каково є то срдце! —

Како ће дакле даљ быти прихвати стара речь, хоћеду л' те одвести у Манастиръ? Одведу ме рекисе младићъ, и то преко волъ мога тече, на кога є мати моя свагда мрзила, и све є гледала, да га изъ

куће свое исключи, по ње могла, зашт' ту је мой теча имао свој позаца у радни съ моимъ отцемъ.

Кадъ ме отацъ одведе у манастиръ, настави младићъ, преда ме учителю, и лепо ме препоручи: по савјтујеме, да се добро влазамъ, и обећа ми се, да ће ме съ матеромъ мојомъ выше путји преко године посјетити. Теби ће прихода, кадъ овогъ господина болѣ бати, него и кадъ насеље, како што не ми и быти! ахъ! три годинице протекле су ми, као три дана; прошло су ми кадъ ињега, као у сладкомъ некомъ сну. Сутра данъ полазећи мой отацъ кући, узме ме за руку и пође сајшомъ мало на страну; „сыне мой, рекне ми, мени много тежко пада, што ти је мати выше кћери одага, нежели теби, я ти ово небы на паметь ни призводио, но примѣтio самъ, да са и еамъ то искусио, али зато пишта, чедо мое мило, увери се ты, да ћу и я теби выше наклонити быти, него ићной кћери, само ты буди добаръ, и ю онегь дете мое, као матерь свою люби, немой сынко на ю срдце свое имати, твоя вели срећа, не одъ ић, но одъ Бога и одъ мене засиси. Многа је приложен мати у томъ неразумна, што* матерњу любавь свою, неумеду у равновеџио међу децомъ својомъ да дриже, по почне гдикој, једно дете выше миловати него друго, и съ тимъ, не само любавь ону сыновију одъ деце къ себи умалавају, по јоштъ учинс, да се братъ на брата или на сестру изопачи, и једно на друго мрзе. Я самъ рече матери и неброено пута о томъ говорио, по забадава! зато ти је и съ течомъ она непрестано у завада. И што се годъ она вели, выше на ињега люти и када, то ее онај всїма смее, и срдитостъ ићну за ништа изменјује. Она је праложи отацъ, да га я отерамъ, по я то изъ довольнога узрока чинити немогу, не само вели зато што намъ је сродникъ, но мы другу међу нами имамо заплату.⁴ О какова бы моя радость была, настави ма отацъ,

кадъ бы я могao матерь твою на ону любавь къ теби довести, у коjой те є найпре имала! — Старъ самъ сынико! приложи, боимъ се умрею, пакъ Богъ зна, како бы съ тобомъ поступила. — При овимъ реч'ма сирома и заплаче се. Я самъ (убрисавши очи марамомъ) настави речь, я самъ одъ иб порода желю, и благодаримъ Богу, дао ми є васть двое, кое тако глядамъ, као даръ небесный, и као ове две у моjой глази зенице: али чудо ми є одъ иб: како є родила тебе, измени жена свою наравъ, прозли се вешто на мене, и осили се чисто! А кадъ доби кнерь, мало по мало омрази и на тебе, кое ми млого теже садъ пада, по шта ісїй зламо, кадъ є такове парави. Зато вели, сыпе, кадъ іой я спиходити морамъ, и тримъ ю, као мужъ, съ тимъ выше вели ты, не само трпити ю, но као сынъ дужанъ си и любити ю, ако желашъ Божій себи получить благословъ, кой та и я благословъ мой, као отацъ дасмъ. Съ тимъ полюби ме и оде.

Мени се ту, наравло као детету, разжали; гледимъ за нимъ, а суза ми сузу нестиже. Па то приступи ми добрый мой, Богъ да га прости, учитель, узме ме кротко за руку, и гешеши ме, одведе ме къ другой деци у свое собе, съ коjомъ ме ту упозна и отечески све наесь онемене, и посакѣтуе, да се пази-мо, и да братеки међу собомъ живимо. Изъ самы, нѣговы' речій, кое су му као медъ изъ уста текле, предвидимъ я садъ, да ћемени ту добро быти; како што се у томъ нећу ви преварити; човеку благу, помислимъ у себи, и мужу просвещепомъ лако є угодити: испунявай дужностъ свою и владай се по налогу нѣговомъ, као што треба, пакъ добро! — Онъ є быво око свой 60. година, но прекрасный старацъ, изъ лица было га с познати, да є разумно младость свою провео. Онъ є быво найпре као мирскій човекъ и оженѣнь, но жена му у кратко

време умре, и то та тако ожалости, да се завѣтує выше неженити се, и зато доће у тай манастиръ съ намеромъ у чинъ монашескій ступити. Но будући отворе ту клиричке школе, и видѣни иѣга настоятель, да је човекъ наученъ, и за такову школу способанъ, даде му катедру, съ коеј не онъ ту, преко 30 година съ похваломъ Богословију предавати, и збогъ тога непрѣима свештенство на себe, но обуче се за монаха, и као монахъ предавао је Богословијо. Имао је у мое време преко 40 ученика, кои су Богословију слушали, и за ове је имао плату изъ царске кассе, а за децу, коју су му, понайвише господа, на воспитање давали, имао је плату одъ нын, оваковиј било је на съ седморо, између којиј было је троје деце Грчке, која су му Србскогъ взыка ради послата била. Одъ овија даде онъ меши једно, да самономъ у соби буде, да се и я одъ иѣга Грчки а онъ одъ мене Србски поучи. Ј самъ попешто Грчки пре тога и одъ мога тече научио је, но мой другъ на моју сркју, Србски пис њимало знао. Учитељ је нашъ и Елинъ и Славенинъ добаръ је, и у светомъ писму сасвимъ икусанъ. У красноречију кадъ бы у пркви слово говорио, уподобљавали су га Светомъ Златоусту. Онъ је намъ, кои смо кодъ иѣга на воспитању и на косту били, па опредѣлено време предавао Граматику и Синтаксу, на оба језика: Славенскиј и Елинскиј, и части слова толковао је намъ изъ Светогъ писма, највише изъ Евангелија, одкуда бы онъ у анализирају речиј, и целу моралну науку намъ развијао. О машице! кадъ бы онъ намъ изъ Евангелија ова Христова слова толковао: „бздите цѣли яко голуби и мздри яко змїј“ и къ томе довео бы намъ и изъ Псалтира: „Сердце чисто созижди во мнѣ Бога и дзхъ правъ обнови во утробѣ мојей.“ Кадъ бы намъ велимиь онъ то толковао, дивна она иѣгова и жива изражења, и съ некимъ жаромъ и

ревностіу, да бы свакоме болѣ науку ову, као мле-
ко небесно у срдце уліо, тако га в милина слушати
было, да в выше шутій и сузе намъ изъ очио нате-
рао. Често бы намъ покойный, у благодарномъ о-
сещаню рекао „децо мой! све друге науке, кое слу-
шате, безъ науке моралне, остаю вамъ пусте, оста-
ю безъ плода, и ако какавъ плодъ и принесу, ніє
вкусанъ, ніє за душу словесну питателанъ; опоръ є
нешто и горакъ, шта выше вели, млого пугій и самъ
стровъ за насть буде; еръ наука вели, безъ благо-
правія на великій вредъ може быти. Зато в прило-
же, дужность учительска, пе само школске опе пред-
мете по пропису предавати и науке іймъ само тол-
ковати, но такове и мораломъ као плодоносномъ съ
неба росомъ орошавати, ако жели срећне у сномъ
дѣлу съ ученицима уснѣхе чинити. Али иште се у
овомъ стрилена, на кое насть и светый апостоль Па-
вле обвезеу, говореши: „Пребываите въ знаніи, въ
немже звани есте.“ Тешко сонме, кои се евога зва-
нія недржи, и ков, дужность свою неиспупява. Ахъ —
(заплакавши се младићъ) вигда га заборавити пећу!
и замъ га мамице, неумемъ описати, неумемъ, вити
вамъ га могу довольно похвалити, такавъ с то чо-
векъ био. Ко' га ше позлавао, тай ніє за нымъ уз-
даную, ко' га ніє видіо, тай се ніє за нымъ запла-
као, во шта самъ я за нымъ суза моїй проліо, не-
веруемъ, да ћу и за рођенимъ моимъ отцемъ оноли-
ко пролити. У пайгоре ме за мене време остави! —

На то стара наслонивши му руку па раме:
„Сыне мой! рекне му, дете мое любезно! то су ве-
штествени занапи, да ты имашъ добро срдце! добромъ
с срдцу свойственно, да родителъ свое и благодетель
наше кои бригу о нама воде; представателъ наше и
учитель сваида любимо, и такове, кадъ ий се ли-
шимо, оплачено и ожалито, но опеть сыне! ты те-
бе у томъ умери! и немой се только на срдцу сакру-

шавати! — Помысли сынко! старъ е быво, морао е и умрети; младъ каже се може, а старъ мора. Ако тебе и друго што на ердцу ве тишти, кроме една иѣгова смерть, я ти у томъ право недамъ; кадъ бы сынко! на нашей волы было, мы таквоме, и пѣму подобнима, нигда умрети небы ни дали; али — Божія е ту воля. Онъ намъ е съ овога света нестао, опь е позванъ съ овога света, као јданъ трудолюбивый дѣлатель изъ Божіега вртограда, да прїими свою, за трудъ свой, плату, свое право! Онъ намъ садъ ликує съ небеснимъ жительима, и изъ оне вѣчности, съ удовольствіемъ на васъ сматра, кое е онъ воспитавао, као на младе у Божіемъ саду маслине свое, на кое е онъ духъ свой къ умноженю душевнога на земли плода, прилежно изливао. Сматра сине на васъ као на нове храмове, кое е у вами подвигао, и на славу Божію такове умножио. Таковога се мужа споменути, и ожалити га, на иѣгова се добродѣтельи познати, и у такове пѣму перезновати, то е дужность наша; али тако га жалити и толико за пѣмъ плакати, излишио е то сине: истина, да е пѣму и та сузna жертва, којомъ му хладный гробъ орошавашъ, пріятна, — но илого выше ће се, благодѣтелна у оной вѣчности и иѣгова душа ублажавати съ тимъ, ако ты, оно семе иѣговы' благонаравны' поученія, у твомъ младомъ ердцу, кое ти е онъ посеко, тако угреявати узумешъ да изъ иѣга оной плодъ добродѣтельи произведашъ, који ти е онъ желio; и ако се сачувашъ одъ овіо оны' пророка, одъ који те е онъ млада одвраћао, и који су противни вѣговимъ поученіјма; то е дете мое и Богу и жительима небеснимъ благоугодно, и то е ирвый путъ, коимъ до ове среће младъ човекъ доћи може. Одтрги се даље одъ тогъ униваня, оживи духомъ; престани већъ тужити, и поврати се у прво твоє духа расположень. Но я бы рекла, ако се певарамъ,

да ты и другу иску тугу имашъ! ты тужишъ за твоє родитель, кажи ми дакле, како є срећа съ тобомъ поступила; кадъ ти се є тай добрий учитель представio, и па кое те є конацъ и твой геча овамо до-вео, вида ми се, да то са знањемъ твоји родитељи ніє было? — „И піе! одговори младићъ; я моимъ родитељима пишемъ, и явимъ за учителя, да є умро, захтемъ се дакле кући, и молимъ да пошли по ме-не. Три године одкако су ме ту довели, само ме є отацъ неколико пута посетio, а мати виданпуть, кое самъ се већъ и вожделю био, да є видимъ, осо-бито сестру мою малу, коју самъ нѣжно любio; пи-шемъ једно, пишемъ друго, и молимъ, но никако-важа одговора! чудимъ се шта то може быти? —

Кадъ једанпуть у неделю, изиђемо съ ютренiј, и мене настоеатель зовпе у свою собу: ставимъ се учтиво предъ ивга, и чекамъ, шта ће ми садъ рећи. Онъ стоски, погледи на мене; премеће броянице и смеши се. На последку, „шта ти пише вели, ма-ти? —“ „непише ми Господине јоштъ пишта,“ одго-воримъ я. — На кое онъ „я самъ рече, прїмio одъ ињи пијемо, она лено пише за тебе, по отацъ ти віе кодъ куће, ово дана, придода чека га съ пута, и до-ћи ће намъ заедно съ вномъ; она вели, жели, да кодъ пање останешъ, да прїмашъ чинъ! по ели то съ отчиномъ вольомъ, я любезный незнамъ. Я се до-бро опоминемъ, да ти є отацъ наци говорio, да те ніє радъ у монашеский чинъ обући, найпосле зависи сынко и одъ твоје волј, ако ты на то волю пемашъ, то те силомъ немогу изатрати; зато даемъ ти вели на знать, да се добро промислишъ и готовъ будешъ отцу, кадъ намъ дође, па пытанiј, обешъ ли или не, одговорити. Съ тимъ садъ окрене се њь другомъ ту свештеннику, и пође съ нымъ горе доле у ћелиј: „я незнамъ рече шта су ови люди памисили съ овимъ дететомъ, ево како ми пѣгова мати пише, пру-

живши староме писмо, кои читаючи ма'аше главомъ и смешаше се.

На то садъ настоятель „ел' ти она твоя права мата?“ зашитаме, — „есть Господине, одговоримъ я, и — како ми не бы мати была — „если ты сынко подъ каковомъ тѣлесномъ погрешкомъ запыта другій стараць, — збогъ кое вели, болѣ бы ти и было да примиши овай чинъ, нежели да останешъ мирскимъ, безъ надежде фамилію и наследнике себи получить, као што ти отаць, (о матери вели неговоримъ) жела? — Я па то поруменимъ, в предъ честнимъ лицама спустимъ очи къ земли, стидомъ, а юнть выше удивленѣмъ пораженъ, тай ма незнадо' шта да іймъ на то пытавъ одговоримъ.“ Кажи сынко, ободраваючи ме настоятель, кажи вели слободно, ты си хвала Богу паметанъ младићъ, а мы имамо узрокъ нашъ, зашто те пытамо: несогласије, рече, у овомъ дѣлу твоїй родителя, види намъ се, да се једно о теби вара, но незнамо, отаць ли или мати; ты се зато нестиди истину намъ одкрити, одъ кога одкрића судба твоя зависи? „Мени па тò потеку садъ сузе“ Богу благодаримъ! рекнемъ іймъ, я до данасть никакове на свету погрешке на мени познао писамъ, тѣло є моє цѣло у савршеномъ природномъ саставу, као што треба. — Е добро сынко, рекну ми, и на лицу ти се до душе види, да си виначе здравъ, садъ можешъ ићи, и промисли се, што реко', да намъ и предъ отцемъ можешъ казати, узволишъ ли мирскимъ заостати, или овай чинъ ва себе прїимити. —

Я садъ полюбивши обоици руку, поклонимъ іймъ се и поћемъ. Я јошти ни врата за собомъ честито непрятворимъ, чусмъ да настоятель рече: мора вели чудна нека жена быти; ово мене садъ (истина да є мало и непристойно было) заустави предъ врати, шта ћу јошти чути, јеръ стварь иста мене се и моје среће тиче — „да она вели, (наставивши говоръ

настоятель) силомъ и преко мужевљве волје, дете свое оће да покалућери, и зато вальда му и погрешку тѣлесну пришива. „Ако и дете па то узима волју, рекно другиј, и отцу му небуде противно, Боже благослови; та и за насть бы, приложи настоятель, то добро было, ако бы му чаша нѣговогъ иманя после свое смири у манастиръ жертвовали, као што намъ се она у писму ево обѣћава; но младић, прадода, иже се па то склонити; я самъ то већъ примѣтio, да волю нема: онъ је вели, и одъ покойнога учителя, по налогу отчиномъ, сила одъ овога реда одвраћенъ; опь је њему сасвимъ мирскій животъ усладио; зато види ми се рече, да и мати неразумно то и захтева.

На то ће садъ другиј рећи: „покойный је то дете нѣжно воспитавао, и мало га је в размазио, дете му се умиљавало, а добро се учило и добро се владало, и опь као старъ човекъ, ніје толико хтео строгъ быти надъ њимъ. „Почнимо мы одеадъ другоячје съ њимъ поступати, пакъ ћемо мы паравъ нѣгову изменити, и нѣга у друго чувство довести! кадъ мати сдѣл нѣга то жели, дете мора! „кадъ мати велишъ то жели! приложи настоятель, аль кадъ отацъ не жели? — „Е, — отацъ! нашто жена иже мужа приволити; особито нѣга стара, а она млада. — Е, пакъ како мислишъ да съ њимъ поступимо? — Да га прїмимо за искушеника нашегъ, пакъ да поступравимо и съ њимъ, као и съ другима; одтргиuti га одъ књиге, и дати му посла у обе руке, капту у шаке, насть иска памъ залива, као и други, вртоградъ, некъ илеви и нека свашта ради; свако ютро на ютрене, па часове, па вечернѣ, и т. д., па сванта убрзити га вали, пакъ ћешъ видити, како ће опь волју на чинъ добити, и пре времена јошть захтети, да га обучемо! То све, вели, може быти, само кадъ родитељи оћеду, и кадъ се нема онъ па кога подијрати.

Настоятель садъ овоме старцу то одобри, а я се разердимъ, и одемъ, мислени у себи: нисамъ я на главу пао, да се тога посла я пріймимъ, на кое ме срдце мое невуче; и выше самъ се срдио на матерь, коя неразумно самномъ поступа, него и на оне честие старце, кое она гледи, да ји митомъ на то обрати: я мене осећамъ, да самъ рођенъ за војника, а она склонъ жели, да ме покалућери!

Едно дакле ютро зову ме, и яве ми, да они мене одъ истога дана пріймаю за искушеника! я на дајећи се, даједу ми родitelji доћи, на кое самъ нестрпљиво свакій данъ и изгледао, нерекнемъ јимъ ништа, но счислихъ се съ осталима на искушење. Съ почетка истина непоступе тако строго самномъ, мислени заръ, да ћеми отацъ доћи, коме бы се имао зашта потужити: слѣдователно, да ме не заплаше. Но видећи потомъ, да ми отацъ недолази, нити јимъ што онъ одъ стране свое пише, а мати бы јимъ еднако препоручивала, да ме гледе на светый чинъ приволити; да ће она за то вима благодарность показати; да я изамъ лепо, по смрти отца, наслѣдје, и да ћу я то све у манастиръ превући, и шта я знамъ, како јимъ се она у своимъ писмама неизражава; видећи велимъ они, да мой отацъ нити долази, нити јимъ што пише, навале садъ на мене са злимъ! пишемъ Боже мой! отцу, и тужимъ се; молимъ да ми добе, и да гледи шта ће самномъ чинити, я выше у манастиру остати немогу. Есть! одговора никакова! садъ я подозремъ на матерь, да она моя писма задржава, а можно и отчина на мене увати, и не одпусти, као што ће да се и засведочи.

Сданъ данъ у време обѣда, прійми настоятель писмо, кое отвори: но, вели сынко! Ево ти памъ и отацъ пише! и прочитавши слегке рамснима, и почне опеть ести. Я у нестрпленю, чути што о отцу, служећи ту при трапези, искидамъ очи съ настоя-

теля, оће ли ми што казати. Кадъ по обѣду, узме онъ писмо, и зовне ме у свою ћелю. „Миливое! вели, ели ово рука твога отца, указуючи ми писмо; я погледимъ „есть!“ рекнемъ. Ево вели прочитай, како лепо пише за тебе, и како ти валива родительско свое срдце! онъ тебе на овай чинъ ниспошто неће. Узмемъ я и читамъ, на дивна она израженія, сладке оне родительске любави, потеку ми сузе изъ очио. „Е мой сынко! рекне ми Господинъ то су сладке сузе, но окрени другу страну, шта ти тамо пиши! Окрепемъ, и чимъ почнемъ читати, мрави же подвиђу! у додатку исподъ имени свога пише ми овако: но будући вели, да те ј мати па тај чинъ занетовала тако зора ћешъ је обући, и ако то неучинишъ, престашъ выше моимъ синемъ быти, светъ је пространъ, и подъ небомъ шуалъ, види кудъ те двоје очи воде! Смућенъ садъ погледимъ на старога Господина; шта ј опетъ ово: зашто да ми овако пиши, а овамо напредъ сасвимъ другояче? „А слѣд то једна рука? запита ме опетъ старый.“ Једна Господине, одговоримъ, я познаемъ руку муга отца. „Е, пишта вели, узме писмо једу мене, и смешећи се“ ухитићу рече я у трагъ томе. Садъ я сетимъ се нешто, в радъ быя, да јопшъ једанпутъ исто писмо видимъ, аљ већъ онъ мене одпуштиши, оде у другу собу.

Засетавшу ме тако у недоумлению, мислимъ се, шта ће найпосле самимъ быти. Помислю бы, како сање живјо, и како садъ живимъ, пакъ бы ми тежко на срдце нало. Садъ намислю бы да се подкрадемъ изъ Манастира, па и безъ съ Богомъ рећи ко-
ме, одемъ кући, садъ опетъ мислимъ, на што знамъ и кући, кадъ већъ видимъ, како бы ме родитељи дочекали, но болъ да идемъ, или у војну, или да тражимъ себи службу какву; она је рекнемъ и муга брата у светъ отерала, па оће и мене. Другови

мои весела, шале се и играю се, а я снужденъ, избегазамъ ій, сакріемъ се гди, какъ се сить наплачаемъ.

У овакой моій туги изилемъ сданъ данъ на некій выше Манастира холмінь, седнемъ ту подъ єдину липу, загледаючи дивный около мене предѣль, споменемъ се, како самъ я пре неколико месецій весело са моимъ покойнимъ учителемъ, и саученицима моимъ, туда се проходао, и каква ме садъ судба постиже! О свето место! поглядавши на Манастиръ рекнемъ: Црква ми съ высокомъ звонаромъ своіомъ, дивно између зелене шуме у очи падаше, мило єдно срдцу моме место, рекнемъ, жао ми те се растати, но ако ме є промисао Божій па друго што опредѣліо, како што у срдцу я осећамъ, мораћу те се растаги, мора ћу красный овай оставити предѣль. — На то ставе ми се две сенке човечіје предъ очи, откренемъ се, кадъ али мой теча съ овимъ странімъ господиномъ! уехитимъ се радостку, и простремъ руке мое па њига: сладкій течо! одь кудъ тако? повиҷемъ, онъ мене непознаиси съ удивленіемъ гледи, младаћу! вела, а ко си ты? — Ахъ! видимъ да ме непознаете, рекнемъ, четврта є година већ одкадъ се насмо видили и толико време учинило є на мени иромену, по я ваєш врло добро познаемъ: я самъ Миливой! — Миливой! — ты вела, Миливой? съ удивленіемъ запыта ме, о дете мое! никда те познао небы, о сынико! коликїй си већъ нарастао! и т. д.

Садъ ту седнемо, и я му се изядимъ и изтужимъ, кажемъ му све, шта садъ после смрти учителя ту гримъ, и да ту выше остати немогу. Погледамъ на странога, и немало садъ се зачудимъ, кадъ я видимъ, да се човекъ на мое речи и зашлака, тако му се нешто повѣсть мои срдца коснула бытие. Онъ на мою речь, да остати у Манастиру нисамъ радъ, и да се калућерити никошто нећу, погледи па мого течу, и зовне га мало на страну. По маломъ међъ собомъ

разговору, приступе къ мени, Миливој синко! рекне ми теча, знашъ ли вели шта? Айде ты съ пама у Призренъ! я самъ, придода, тамо и пошао, и тако юштъ иши опай славниј градъ видјо, я се, рече, нећу тамо дуго бавити, па кадъ се вратимо у Станишево, и представимъ те родительима, ты ћешъ вели видити, какавъ ћу я рачунъ съ твојомъ ономъ нематеромъ имати; показа ће ньой Беса, ко' є она, и како са својомъ децомъ поступи: иди само у Манастиръ, и узми, што ти је за неко време найнуждніје, а остале ћеду ти се ствари кући послати; подкради се рече калуђерима, ерь иначе небы те одпустила, пакъ пойти овамо, мы ћемо те овде чекати. —

Я на то готовъ, послушамъ течу, одемъ и узмемъ одъ мој стварій, што самъ хтео, напишемъ кредомъ па столу, да я идемъ кући, и съ тимъ доћемъ течи, кон са странимъ нестрпљиво па мене изгледаше. Мете онъ садъ мое ствари у свое бисаге, пакъ съднемо на конѣ и отиснемо се на путь.

Другій данъ угледамо Призренъ, забели вамъ се исподъ планина славниј градъ, мило ми буде у таково место првый путь доћи. Кажеми теча, како што ћу потомъ и видити, да с то едно особито место, у прекрасномъ предјлу, многолюдна једна варашь, и тврдъ градъ; да еу ту иже тргозине и на води разне фабрике; господа силна, да ће ту и Краль изъ Перодимлѣ свой престоль препети, зато если, све се и украшава, и да о томъ младый Кралѣвић Стефанъ, найвыше настои, да је онъ и сада тамо и т. д. Само вели докле видашъ Миливој, пигда ти Станишево ни на умъ пасти неће. На кое речи едва самъ чекао приспѣти тамо. Кадъ ал' при савитку друма, съ правца свога, мало дубљ у шуму идући, изненада, падне намъ овай дворъ нашъ у очи: знate шта? рекне теча, ово ће вели быти веселый дворъ Иве Загорице, я у нѣму юштъ ишиамъ быо, по слу-

шао самъ, да е овако између плавина, и недалеко одъ Призрена, но айде вели, да се свратимо, я онота старога юнака и па гласу човека, кога и у песама певаю, желамъ познати: во знамъ приода да наесь лако одпустити неће, али и исмаримъ, мени се и тако па тржиште већи; у Призрену се свагда може ко' што оне и купити и продати. И тако мы мамице, уместо у Призрењу, дођемо къ вама, ето већъ година дана, и текъ садъ сте праву мою повѣсть саслушали и еднако сте ме држали за сына муга тече; простите ми! овъ ми је казао да се иначе неиздаємъ, развѣ за његова сына; шта је хтео съ тимъ, я самъ незнамъ; ко будући ето већъ и година прође, и онъ намъ недолази, зашто бы се ја тајао, а да ме је гди на онаковомъ месту оставио. —

На то садъ стара слушаюћи младића, поражена прихвати му речь „О Миливое! рекне му, дете мое, любезно, шта ми се наказива! Ты тако младъ сынко и за толико време ту тайну у себи хранити, и повѣсть намъ свою пеинсповѣдати! — „Та је и самъ мамице, истина повѣсть вами мою тако по реду казивао, ніје прилика собомъ донела, а друго и не сте ме толико ни пытали, но опетъ знали сте да самъ я изъ Станишева, да самъ я био у Манастиру, како самъ се учio и т. д. „Но кажи ми сыне право, рекне стара, и за онога господина, кој је лане съ вами овде дошао, гоеподина Груйића, ко' је онъ? Онъ мора быти, да ти је сынко нешто родъ? „По чему судите мамице то? — „О сынко!, та лако је и на вѣму те примѣтати было, како те је радо имао, како те је и мени и староме и предъ тобомъ и на само препоручивао, како је за тебе найпосле скрозвъ плачъ наесь молјо, да те пазимо, и да те одъ свашта, као млада чувамо: и какова му је се чиста на лицу радость оно дана изјављивала, колико бы годъ путај видјо, да те мы обое, као свое рођено дете

любимо, особито кадъ се найпосле увери, да те зарођено наше и усвоимо. „Незнамъ я заиста мамице! о пѣму выше, нежели и вы, сирѣчъ да є изъ Приштине, и да се зове Груїнъ, когъ є иначе реда човекъ, незнамъ; но да ме радо има, о томъ самъ уверенъ; но я у Приштины рода никакова немамъ, нити я знамъ за какавъ мой родъ гдј, развѣ у Кратово имамъ неке уїце, кое я и непознаемъ, нит' су намъ кадъ они долазили, нити емо ѹимъ мы одлазили.

На то стара устаји! едно те вели, сыне юштъ, докле се ищмо сишли, имамъ пытати, и ты ћешъ мени право, као матери своій и то казати. Младињу садъ узме подъ руку, и текъ што лагано низъ брдаице къ дзору поћу, засвирао ѹимъ предъ дворомъ свираде, баце око, и виде, да ѹимъ се скучи и коло прости девојка съ младимъ момцима да играю. „Но рекне стара, и тај намъ дослеше! старый намъ то милує, онъ тай србскій обичай похвалює, да весела младежь тако предъ светомъ и виђена игра, а не кое гдј по гостіоницама, гдј се прилике на руку дно, да невиность у опасность дође: съ тимъ зауставивши се емислено на младића погледи, Миливое! вели дете мое, кажи ты мени сынко, каква є то измена на тебя? ты одъ неко време сасвимъ намъ мало једашъ, ты си све нешто замнијтињъ, почко си намъ се чисто и губити! зашто то? Камо ти твоя бодростъ, твоя веселость она, коя є п настъ старе, гледајућа те чисто оживљавала, садъ те видимо у некомъ униваню, туѓа некой, коя твоме темпераменту вије природна; мени є сынко затудо, шта є теби; я се боимъ Миливое! — да се вије теби срдца коснула — о сынче! рано бы то было! ты си садъ у првомъ цвету, небы ти желила, и небы ми мило было, да ти прилика какова юштъ садъ на то чувство развѣ, о не! силна є сыне страсть то, млоги су се не само иманя, но и зздрава и самогъ живо-

та лишили. Истинна любавь е — сладка страсть ова — не само човеку, но и свакомъ животиомъ естествена, али треба знати, на кои намъ е конецъ Божество ни у срдце наше улило! оно в време опредѣлило, и часть назначило, кадъ ће коме дозволено быти любавь такву, као даръ Божій съ ономъ узаймо делити, съ којомъ ће посредствомъ честнога брака, и судбу свою съединити: слѣдователно одъ овога Божіага дара, неваля, да злоупотребленъ чинимо. Миливоє сыне! — ухвативши га кротко за руку — я знамъ, да си ты ово и обшириє одъ онога славнога мужа слушао, но ништа зато, младимъ людма и почесто на паметь благополезна поученія проводити, нешкоди. Мы сыне, као словесни люди, нетреба, да се за срдцемъ поведемо, и чувствомъ заслепимо, но разуму да се повинуємо, разуму да слѣдуємо!

На кое садъ, закрашенъ на лицу младићъ, пресече ћутанъ свое: мамице любезна! рекне јој, вы за мене подозревате, да я любимъ, може быти, да природа већъ и у мени чувство къ овой страсти отварати починѣ, но уверени вы будите, да мене нигда юштъ срдце повукло ніє, да я мою невиность страсти подчанимъ. О мамице кадъ бы сте вы знали, за какову добродѣтель я целомудріе уважавамъ! самъ здравый разумъ мени недопушта, да я за магновенъ може быти ока, као што неки чине, оно благо, ону драгоценность мою изгубимъ, и подъ ноге бацимъ, коју за свету поштуемъ. Знамъ я мамице, какавъ штитъ, и какову обрану младъ човекъ, противъ стрела страстій има, докле се у невиности задржана и цѣломудрено живи: често мени и садъ зазвоне речи и премудра она мота учителя поученія: нигда чини ми се неће мене ангель мой, кога ми є покойный уердце дао, попустити, да я у чемъ гравицу мою преступиша, о нигда! а кои се позинује

свомс ангелу, сирѣть разуму, и пази, да неизступи границу ону, кою му онъ положе, и благодать Божія сама съ выше помаже, да се неизбезуми, и да незаслепи. „Знамъ сыне, знамъ я то, и я немислимъ ружно о теби; познаемъ я твоа благородна душа свойства, познаемъ твоя деликатна чувства, твой моралный характеръ, и предосторожный разумъ твой, я познаемъ, да се ты нећешь лако избезумити, и границу твою изступити, и овде в речь само о любави, или рѣки о страсти лудой! Пази дакле да ти се ова младогъ твогъ сердца некосне; ова в премломъ и најоштріи умъ затупила, пайбистріе јимъ очи заслепила, съ пута ій свратила! —

И овако даль у разговору приближе се къ двору. Младићъ ту загледи се у неке конѣ лене, кое страни неки служитељи, ту предъ дворомъ, умерие провода'у. „Кои су намъ то рекне стара, та мы вмамо и гости неке. На то старый смешени се съ алтана „Бога ти жено, рече, еси ли се доста већь са сыномъ наразговарала? Гледимо те само одкадъ се ниэъ то брдо слизите, а гости нестрпљиво на васъ изгледаю. Стара садъ съ младићемъ по'пте узъ стение; ао Нико! радостно новиче, ко бы се теби давање надао, сладкій мой, полюбивши се съ братомъ, као да самъ по тебе поручила. Съ тимъ садъ поздрави и двоицу, такође свое неке изъ Призрена сроднике. „Канили емо се и выше путїй, одговори Никола, да вамъ доћемо, но у надежди, да ћете намъ видномъ у варошь доћи, изостанемо: узлюбили сте, приложи, ову пустиню, а и како небы овай рай земни, пакъ за варошь и за насть ништ' и немарите. „Сыне! рекне стара младићу, овай ти господаръ садъ нада уяќь, онъ є мой рођеный братъ; а ово наимъ є напѣтъ Миливой? полюбивши се съ младићемъ запытати Никола. „Како то? приложи старый, та ивсули зимусъ были кодъ васъ у Призрену? „Она су

были, одговори Никола, али у момъ одсусству, но драго ми є, я га садъ првый путь видимъ. имате сестро сына, да се можете съ нымъ дичити. У истый ма' младвѣт се беше съ алтана загледао у коло, и невнимаше на нынову беседу. Брате! проговори старый писи видіо тогъ чуда шта та жена чини съ тимъ дететомъ! мати рођена надъ единцемъ небы тако лебдила, вити бы га могла толико любити, као она што то дете люби! я ю выше пута опоменемъ, да то нечини, може ми дете размазити и покварити: но срећомъ благодатно неко дете, негу нѣну на зло неупотреблява, но што му выше чини, то намъ в оно све болѣ; паметно неко дете. Истина, приложи старый, да и она ви полакъ му се споля непоказує, колико га радо има, као што га унутрашишь люби, и за вимъ умире.

На то стара наредивши съ млађима, како ће госте ужиномъ дочекати доће и пресече јимъ разговоръ, узме брата за руку, и одведе га мало на етрану; седне съ нымъ на једно канабе, и поведе слѣдуюћи разговоръ:

„Бога ти Нико! рекнему, коя є већъ годиница нашой Јавки? я ћу теби приодода мой некій планъ одкрити, но за садъ међу четири ока речено да остане. „Сестро, она намъ садъ десету годину навршује. „Десету, нема выше? „Нема сестро выше, но дете є протегисто, рекао бы да јој дванаестъ година има, а зашто сестро, шта ћете съ тимъ? „Оно брате што я 'оћу, смешећи се одговори стара, мислимъ, да ће добро быти, но како ће и теби то пасти, и оће ли се твоя воля съ мојомъ сагласити, то познамъ. „Дайте се дакле разумети „видишъ Нико! мы — нась две старе душе — неимаюћи деце, као што ти є и познато — збогъ толикихъ нашихъ добара склонијемо се, и то дете туђе уевоимо, съ условјемъ, да га и универзалнимъ, надъ целимъ нашимъ иманјемъ, на-

слѣднвкомъ учинимо, да намъ се баръ име наше неугласи: онъ се е звао Ранисавъ, садъ се именуе Загорица, о брате! добро в то дете, и паметно да му се равна мало гдј може паћи; мы га обое любимо, као да смо га родили, шта выше брате, искршь ми може быти ни веровати, я мога Веселина писамъ чини ми се тако любила, као што ово дете любимъ, или што в дете неко милокрвно, или менека природна симпатія къ нѣму привлачи, незнамъ. Онъ ће намъ садъ у име Бога на 18-ту годину настати, а я бы желила, да га у 20-ой оженимъ, но старый мой то ни споменути до 24-те неда, ал' ћу я гледати, буди како, да га намолимъ, и у 20-ой да га оженимо, дотле ће намъ Савка за уладбу приспети, пакъ нешто зислимъ брате, што бы мы туђе девойче узимали, да се у толика добра наша ували, кадъ имамо наше. — О сестро! смеюћи се Никола рекне, шта вамъ епало на паметь! „Но? пакъ зашто не?“ о сестро! а весте ли вы то и староме Господину казливали? „Нисамъ Нико! я нѣму то юштъ одкрыти писамъ хтела, докле се найпре съ тобомъ перазговоримъ, но онъ мене ни у томъ, противстati неће. „О! да васть старый чуб, ала бы вамъ се смено! вапъ сынъ да узме мою кћеръ, гдј бы то могло быти! „Та брате нѣ намъ онъ по крви сынъ, по усыновлѣнъ! нѣ никакова ту крви смеса, зашто небы могло быти? Я неверуемъ, да ће намъ то канонични закони бранити, само ели твоя воля? О сестро! што се мое волѣ тїйче, како бы я као отацъ, своме детету такову срећу и презрео, и чїја бы вена радость ту была, нежеля моя, ал' то чудно и свету у очи пада. Найпоеле приложи Никола, саобщтате ту стварь и староме, пакъ да чујте шта ће вамъ и онъ рећи, можно да ће намъ онъ другогъ мињија у томъ дѣлу быти, нежели како се мени чини.

Знашъ ли шта рекне стара, доведи ты дете твое
овамо кодъ нась! доведи ю, као у родъ свой, да ни-
ко нашу намѣру незна, я ћу ю, као мое рођено
имати, съ нашимъ ю Миливоемъ, као брата и сестру
еродити, а кадъ намъ већъ и едно и друго у савр-
шеный возрастъ дођу, я ћу настоящи, да и с любимъ,
и то ће ми лако быти; младо є обое прикладно и
лепо, као две капље росне, саедини ће ду они срдца
своя, и къ браку. О Нико! како бы мени мило бы-
ло, да я ону мени за снау у момъ двору видимъ,
коя ми, као мое рођено ва срцу лежи, а твоя ће
Милица на то безъ сумња саизволити, и како брате
небы, дете свое за богата удати и облагородити! —

Никола се мало замисли и поћутинши рекне
јој: „али сестро! ако Веселинъ дође и поиште, као
правый сынъ свою дедовину, кудъ бы онда ваша де-
ца? „О брате! небой се ты тога нимало, 20 година,
одъ како нась є сынъ нашъ оставio, неће тай выше
доћи, неће тай ништа тражити; онъ има царску служ-
бу, онъ се є нась одрекао, и какавъ бы и судъ ињ-
му за право у томъ дати могао, да нась онъ у ста-
рости, после толикогъ времена узнемирує, кадъ є
већъ и писмено одъ себе дао, да онъ престає выше
нашимъ сыномъ быти? а друго Нико, теби є добро
познато: у каквомъ намъ лепомъ кредиту и нашъ
старый стои у двору, и кодъ Краля! — какове су
вѣгове заслуге, особито у последњемъ рату, шта ты
мислишъ! јданъ є Ива Загорица. Та онъ є Нико
управо и изъ двора, съ дозволенїмъ и самога Кра-
ля, извадио, да мы можемо, чиј му драго дете, усвои-
ти и такво подъ нашимъ именомъ, наша добра да
наслѣди, оставити. Сестро! прихвати речь братъ, а
естели вы сигурни и за ово дете, да ће оно при ва-
ми заостати? да неће отацъ свое дете поискати, ка-
ко чуємъ, да и онъ выше нема садъ одъ мушки;
развѣ ињга једнога, а човекъ є такође имућанъ, не-

узимамъ га у сравненіе съ вами, онъ ніе боляръ, нити є благороданъ, ал' опеть, трговацъ човекъ, и грађанинъ, доста є могућанъ, и власть има надъ своимъ дететомъ. „Мы смо се брате и о томъ већ известили одъ настолтеля — Игумна — изъ Манастира, * где є дете три године было, да отацъ зна за дете где є, но несме испредъ матере детинѣ ни писнути: жена нека опака, тако се противъ овога детета ополчила, да отцу прети, ако га выше къ себи пријми, да ће га таки оставити. Онъ човекъ већ старъ, ніе радъ да се предъ светомъ срамоти, а друго извештень є и одъ отца Игумна, и одъ некога Весе, такође свогъ човека, да му є дете веома добро намештено, и да ће му срећанъ быти, слѣдователно дете выше онъ неће ни захтевати. Мы смо изирза, настави стара, и писмо имали одъ њига, нико дете ту ни казивали, да бы онъ радъ намадоћи, и слабъ є, несме јошть да се па далнији путъ одпене.

На то чуше да јимъ старий иде, гоеноћа стиснувши брата за руку „ты староме вели, о томъ за садъ ништа не говори, но дете ово дана, као што ти реко, доведи, пакъ ће моя брига быти. Са тимъ изиђу предъ старога, кои смешеки се па нын „та камо се рече бабо, ође ли што быти? ты све пеке тайне, и особите разговоре имашъ, а гости и нечыташъ есу ли баръ жедни, ако ишту гладни, дай донеси! „Одма Иво, одма, таки ће быти, я самъ све паредила; ко є жеданъ или гладанъ, и другога се сећа.

Садъ млађи поставе па алтану столъ, и едни донесу ладна печења, белы' колача и млада сира, а други олађена вина и воде. Поседају садъ ту око стола и уживаюћи у шали, и смеју гледе па веселу и безбрижну младежь, како јимъ около свирца коло окреће.

Кадъ ал' ето ти јимъ човека некогъ страна па коју, управъ у дворъ. „Ко' ће намъ то быти? рекне

стара; и сви погледе на страна. „Непытай ко' в од-
говора Господинъ, бришуки бркъ одь вина, но дай
донети вели, столицу, и што треба, да путника до-
чекамо. Кака су сви очи на иѣга обратили были, на
еданпуть, пошто страный всѣль у дворъ ступи, ско-
чи и за стола Миливой, и полети страноме на сусреть
„Течо! сладкій мой течо! одкудъ вы? овай садъ ско-
чи съ коня и трепетногъ младића загрливши, полю-
би се съ пьимъ, и првога запыта, како му є? „Мени
є добро, убрисавши младаћа радостну сузу, мени є
вели кодъ овы людій добро, да на свету немогу бо-
лѣ захтевати, по како є кодъ васть? шта ради мон
родителн? срдце ій мое, приложи, юшти за мое
признае, ако ме се они и одбацују: и гди намъ є
господинъ Груїћъ? „Мати ти є здрава одговори Ве-
са, не отацъ ти є послабъ, піс ни чудо, старъ є већъ,
хтео ти є доћи, по управъ піс могао, послаше мене,
и любезно су те поздравили, здравати є рече и сестра,
о Миливое! да ю садъ видишъ какова намъ є то де-
войка, небы ю познао! а за господина Груїћа, има
ћемо особитый разговоръ, онъ є пошао био самнъ,
и срати се юче у едно село, има тамо посао не-
кій, мыслимъ да ће намъ до поћи и опъ стићи, ако
та киша где не ухвати, добро те я утеко', видишъ,
придода, какви намъ се оно облаци движу. Съ тимъ
већъ и па алтанъ узайу. Загрми ђимъ весело целый
столъ съ добро намъ дошао! Но пристойномъ ту по-
здраву, и узаймомъ о здравлю пытаю, посаде го-
ста за столъ, и понуде га съ ужипомъ. На то већма
и већма облаци се сви садъ у едаль чисто црнъ об-
лакъ слію; почне поиздалека и громити, и коло ђимъ
се испредъ двора разиће. Садъ ђимъ се дигне и страш-
на нека олуя, коя рекао бы све ће, и найдебљи ра-
стове изъ земљи нечупати! Гости то видсћи побегну
у велику салу, и гледе крозъ прозоръ ва овай ужа-
сній феноменъ (появлениј): спусте ђимъ се облаци

тако, да јимъ се дань у тавну ноћь обрати, кои јимъ се садъ у грозну растворе кишу, мунѣ непрестано севаху, и тако почне пайпосле страшно громити, и громови ту измсју планина пущати, да се на свакій грома рикъ сва земља чисто потресе, маслјо бы оде све у прошасть! ал' си ты (рекне Боляръ смешеши се) Богъ и душа срећанъ, те намъ умаче! „По памтиће ми, одговори Веса, моја кобила, како самъ съ ньомъ овамо ягмјо. Само ми є, рече, садъ за господина Грујића, ако га гди у путу та олуя ухвати: загледе се ту у разговору на сило стадо господиновы' оваци, кок се на средъ једне широке поляне, подъ неке високе брестове одь олује и кишо сбыло б'яше; виде ту и пастире, гди се подъ једне на чистини некој, редке растове склонили б'яху, и у својимъ кабаницама на штапу настѣњив, учивају. „Я самъ то знала, рекне стара госпожа, да ће јој киша уватити, и нећеду моји овце помузти; садъ ће јимъ отети и ноћь, и кадъ да помузу толике овце!

Младићъ у нестрiplеню, да са својимъ течомъ насамо говори, приступи му и позове га у другу, до сале, собу. „Течо! запыта га, шта ми оно рекосте за господина Грујића, да ћемо се о њему особито разговарати? „Немогу ти дете мое я то пре казати, нежели онъ дође, а онъ ће намъ за дело, ако не давасъ, а оно сутра дођи. „По кажите вы мени течо, одкудъ оная господинъ, да се мени лане онако покаже, да ме онако радо има, онъ се є на мое речи, кадъ самъ вамъ се оно тужјо, и заплакао, и кадъ пође, да се већъ растанемо, даде ми три дуката, казивала ми и стара госпожа, како ме є и њој при полазску препоручивао; ко је дакле онъ? „Све ћешь ты то знати Миливое, све ћешь ты то чути дете мое, по за садъ нје томе време. Аль сте вы течо чуданъ човекъ, тако ми и прошасте године нешто рекосте, да ћете ми неку тайну одјерити, вальдасте

већь и заборавили, можете ли се опоменути, шта сте ми оно хтели казати, какова је то тайна? На кос Веса „есил се ты до данасть за мого сына у двору признавао? „есамъ управо до данасть, одговори младићъ, но данасть самъ старой Госпоп — матери мојој — казао, чиј самъ управо я сынъ зашто ме спытала, и узео самъ на умъ, да су они и сами одъ некогъ чули, да я писамъ вашъ рођеный сынъ, за то писамъ јој ни хтео лагати, по припозедимъ јој целу повељу мою. „Ништа зато, одговори Веса, смешећи се, добро си чинio; оно је было за онда само тако речено, мислећи, да ћу се я наскоро свамо вратити, али по слови мои задрже ме, да ти писамъ мого доћи: я знамъ сыпко, да је теби доста тежко было, да ти за толико време ни я ни мати ти нијемо могли доћи, я све по путови, а мати ти се забунила око отца, целу је годину слабогъ здравља, тежко ће намъ и остати, сва садъ кућа и скономија пала је на њу, незпа шта ће пре. — А друго, реците, слабо за тебе и мари, приложи младићъ, жао ме је само отца! Ала течо мой любезниј! кажите ми право, вы морате знати, зашто се па мене мати моя онако изопачи, и чисто ме се одбаци, у чему самъ я ју увредio? Баръ вы знаете, како ме је радо имала: найпосле ено же и кодъ отца омрази, ахъ! (заплакавши се) мати ми је писамъ радъ да јој зло помислимъ, ал' ми је тежко, тежко ми је течо, да ме срдце мое боле. „Любезно дете мое! на то твоје пытанј: Зашто се твоя мати онако па тебе изопачи? быт ће време, кадъ ћети се одговорити, али садъ не! тайна је овде Миливое, коя кадъ ти се одкрје, ты ћешъ се чудити! — Я самъ имао посла, докле писамъ тайну ову проникао, и управо дјело разумео. „О течо! како ме мучите са томъ нашомъ тайномъ! кадъ ће дакле быти то време, да ће я о томъ известимъ? „Быт ће Миливое скоро, само се претрпи, добаръ буди, и угоћавай овой

Господи, за тебе ће сасвимъ добро дѣло испасти.
„Течо! молимъ васть, како в пало моме отцу и матери, кадъ су чули, да самъ я изъ Манастира отишao?
„Право сынко да ти кажемъ, отцу ти в злo тежко пало, докле му нисамъ я казао, гдi самъ те наместio, и да ће ти веома добро быти; а матери ти пie, право да рекнемъ — толико ни марила; я то искусамъ и занито: едно вече (настави Веса) дојемъ я съ малимъ мракомъ кући: видимъ ти матерь, гдi пеке посленике, предъ подрумомъ исплаћуе, и Видосава, сестра ти стои кодъ пiб. Уђемъ я у собу, да ме онc и неспазе: седнемъ ту у углу собе, на єдину за креветомъ столицу, и уморанъ будући, мало закупамъ: на то клониуше врага и я презнемъ; помрчина у соби невидимъ кой је: я чуемъ, да неко плаче и еда, па то твоя любезна матери продере се „Пути вели, бога ти немой ми ту слинити, и докле ћешъ та оилакивати, пie ти умр'о, да тако за пьимъ плачешъ! — Ово ти је била сестра, а пре неколико дана чули су были, да си изъ Манастира отишao, пакъ је то дете сила за тобомъ жалило. „Видишъ дете мое (позвративши се мало) рекне јој, ты за пьимъ плачешъ, а за пасъ је вели, а огобито за тебе, млого болѣ, што је отвшао! отишao ти с онъ, а отишao ти је и старији братъ, кога јоштъ и непознаешъ, садъ цело измалъ, лудо једна! остае на теби, поредъ когъ имања ты ћешъ видити, какова ће ти се срећа явити. Я самъ прихода матери, и имамъ узрокъ, зашто теби выше ревнујемъ. „О мамице! рекне дете, та и пьима се знати! „Нисамъ я ономе матери, но мајка, я самъ њига затекла, ты си то чула! „али браци Миливогу иште мајка! „Нѣму самъ рече јоштъ и манѣ, нежели мајка! јоштъ и манѣ нежели мајка! — какова је то садъ речь? — Слушамъ даљ, па то Видосава: о Мамице! вели, мени тежко то пада, простите ми, я замъ се чудимъ, я васть не-

разумемъ; Мамице вы у томъ грешите! зарь мисли-
те, да бы и мени опо съ благословомъ Божиимъ бы-
ло, што бы сте вы одъ мое браће отростили и мени
присвоили. — А, аѣ помислиши у себи, тай ли є по-
сао! є моя Госпо, яко се ты у томъ варашъ! иси
ты старцу ни пернери едне донела, а по пѣговой смр-
ти мислиши, како ты ѡкешъ, да расположешъ, по
нѣсне ни на твою быти.

Она на дете срдита: я вели тебе непытамъ,
нити одъ тебе шта Ѯу чинити савѣта иштемъ, но
иди ужежи свећу! дете изиђе по свећу, а я се учини-
мъ, да спавамъ, и за'рчемъ. Она незнаноји кои є,
уплаши се „по жалостной мени цовиче, ко памъ є
у себи? то рекне пакъ нагне на врата, мало вратъ
исекра. Прійми одъ детета свећу, пакъ съ прага
разрогачила очи, и узверила се, а несме да уђе:
„ко' си? виче, и се учинимъ да самъ шіянъ, и да
спавамъ, ништ' нечуемъ. Она приступи ближе, и
кадъ ме познаде, почне се крестити: о силе ти вели,
кратке, одкудъ се ты у собу увуче: Видосаво! та
твой теча! жалостна ако нась буде чуо! — едва ме
ту пробуде.

Садъ Миливое, дете мое, шта ты изъ шїни ре-
чій, и изъ поступка иѣца заключити можешъ, разѣ
да она има некогъ црва у глави: она є нешто нау-
мила, ал' ю нѣсне уштипути бува. „Я самъ незнамъ
шта бы самъ о ньюй мисліо, одговори младићъ, пе-
ка чини шта ђой драго, само ме є отда жао. Са тимъ
Веса узме га за руку „айдмо ю дружству, рекне
му, имаћемо врсме и другій путь разговарати се.
Облаци ђимъ се при томъ разведу, киша престапе,
замврши ђимъ чисто садъ после кише и трмљавине
очисћеный воздухъ, мало по томъ гране ђимъ є сун-
це, кое ђимъ се већъ къ западу спушташе, и укаже
ђимъ се прекрасна на небу дуга; дивно ово (по све-
томъ) знаменѣ Божије, да се выше потопа небоимо,

обрати садъ очи свію на себе: старый Господинъ окупи садъ свога ацу, да му толкує шта є дуга? Овай ее загледао быаше у силне овце, кое іймъ садъ исподъ брестова, по росномъ полю помили, Господине вели милостивый! я вамъ се тако о дуги и у фисики разумевамъ, као и онай међу овцама торбонуша, развѣ то једно, при擂ода, видимъ да є дуга шарена, и знамъ да свагда после кишне излази.

Они овако шалећи се, смею се и разговараю се, ал' ето ти іймъ юште једнога странога па коню, кој и другога коня поредъ себе оседлана вођаше! „Неће л' ово быти мой другъ, рекне Веса, занета онъ! сиђе му одма на суретъ, а остали сви изиђу на алтанъ, но Миливой стрчи да види коня, и по-знавши у страномъ господина Груїња, срадује му се; овай садъ скочивши съ кона, полюби се съ Весомъ, пакъ падне младићу около врата, и пролије сузе „Маливо! любећи га, милый брате мой, како самъ те желју видити! са тимъ погледи Весу, и узме га ма-ло на страну,“ ћенл' му вели, казао замене? „Юште нисамъ одговори овай, по шта намъ бы одъ старога? „Старый намъ се є представio! бришући сузе, тихо одговори, да дете нечује, кое се около коня забавило быаше“ представio се? Богъ да намъ га прости, старъ є и био, я самъ видју, да остати неће, но ел' те о-простio? „о єсть! опростio ме лепо, и мене и овога, и последња му речь бы: да васъ Богъ милостивый благослови! съ тимъ изданс, као да заспа, но дете-ту нећемо вели, ни за кон данъ юште казати да му несмешамо жалость са радошћу о момъ одкрину.“ Вы сте съ пьимъ раџуне прегледали и дело очистили? „Есамъ Романе, о есамъ я све съ пьимъ лепо ра-справio. Садъ старый Господинъ повыче съ алтана“ та аџо! дай момче тога госта овамо! — Груїњъ се окреће Маливој: еладкій мой Маливо! рекне му овога самъ коня теби я на поклонъ довео! — Мла-

дићь радостањь, превали на нѣга очи и зарумени се на лицу, пакъ погледи и на течу, овай му наслонивши руку на раме: сыше мой любезный! ты овога господина до данаеъ писи познавао, а опъти є братъ! — младићь на то чисто ее узвери „брать твой дете мое! да како, повтори Веса, опъ є Романъ Ранисавъ, а не Груїћъ; и мы смо имали нашъ узрокъ, зашто ти се лане ніє явio.“ Теко сладкиј ел то можно? „Есть срдце мое, заглавши га, предвари Романъ, есть, я самъ твой рођеный по отцу нашемъ братъ, и я самъ ти се са мамицомъ помирю! — Младићь му падне садъ около врата, и само јимъ сладкимъ сузама нову сву радость изрази.

Садъ видећи, да съ алтана на ныи нестриельниво чскаю, предаду конја млађима, и по'ите узъ степене, на кое старый смешећи се. „Аџо! если, моли се Бога што си аџя, а я бы тебе — мал' не реко' — шта милостивый господине, лушао? мало да несбы и до тога дошло.“ „Драго памъ с гоеподине Груїћъ, рекне садъ Боляръ, да и у толикомъ времену те чести удостоите наась, но и за то ми є мой Аца кривъ.“ Простите ми Господа моя, цѣлујући се одговори Романъ, ніє ми можно было, я одъ оно доба у Призренъ нисамъ ни долазio. „Отаць любезный, — мамице! повыче весело младићъ, ово є мой братъ Романъ Ранисавъ, а не Груїћъ, но я нисамъ нѣга познавао, ала браца како сте могли — по теча ми є кривъ! — на ову речь теча сбере обре „но хвала Богу! рече одтудъ — одовудъ све я кривъ, јошть я могу пайпосле и лупанъ быти! Ово ее осталима даде на смей. „Хвала Богу, приложи Веса! те ми ніє овде уйна Елица.

По маломъ овако у шали разговору унесу млађи съ која једне бисаге, кое Романъ садъ отвори, и извади Милиною једне прекрасне одъ сребра токе, златанъ поясъ и једанъ златашъ съ драгимъ каме-

нѣмъ прстенъ. Ма' не главомъ на младића, и овай оде за нимъ у другу собу. „Ево рече любезный мой! шта самъ ти јоштъ донео! прїими па даръ ово одь мене; токе и поясь на нарочите даше носи, но прстенъ овай, Милинов! у овой истой кутійци, и овако у памуку, да метешъ па дно сандука твога, и нико-
ме да вепоказуешъ, докле ти годъ я недозволимъ; овай прстенъ иску тайну у себи садржи, и самъ не-
како случайно до иѣга дошао: Мамица ни дана съ јоштъ за иѣга незна, гдји јој є овай прстенъ, мисли,
да га є изгубила, я самъ га изъ некогъ сандука, о-
вако у овой кутійци подъ печатомъ узео: — ево —
было є и ово писманце поредъ иѣга, ево шта пише:
„При последнѣмъ момъ часу заклинѣмъ васъ сестро
Елице! да ми ову кутійцу овако подъ печатомъ, до-
бро сачувате и нашему Агатону, ако намъ га Богъ
уаживи, кадъ већ у савршений узрасти свой доће,
предате.“ Сасамъ твоя М. З.

„Нашемъ Агатону! — Садъ ко' вамъ є тай А-
гатонъ? Я самъ Мамицу свакојко кушао, и випо-
што ми піє хтела казати. Саобщитимъ дело најпосле
и течи, почис ю и онъ кушати, но падне кодъ иѣ у
подозрење, да јој є онъ ову кутію узео: и она и
данъ данашниј на иѣга сумња. Ита му драго, на-
стави Романъ само ты ово добро чувай. Но теча ми
се (придода Романъ полазећи къ дружству) зацело
обећава, да ће онъ одь иће мората то дознати.

Та Бога вамъ ћли истина, да сте вы браћа?
запытала Боляръ, ступивши овимъ на алтанъ. Исти-
на милостивый господине, одговори Веса, они су пра-
ва браћа по отцу и одь две матере. „Зависта ни-
гда небы веровао, приложи старый, тајти дакле па-
чиномъ и тебе сыномъ именуемъ, дай Аџо, шта си
се ту удивio, точи да піemo за здравље нашихъ сынова:
но молимъ те Романе сине, кажи ми право, ево ме
садъ зетъ запытана, и висамъ му умео право одгово-

ряти, ал' истини да е овай вашъ теча Аџи? „Истини
на ваша милостъ! О да како! азія милостивъ Госпо-
днине, привати Веса, азія одъ главе до ногу, та я
самъ съ шлювимъ отцемъ у Брусалиму ишао. „И
вашъ е дакле отацъ у Брусалиму био? Био да како
и онъ е азія правый отговори Романъ, они су годи-
ну дана у Брусалиму заедно провели. „Садъ чуемъ.
То е лепо. Е! одсадъ иашемъ Аџи другій респектъ:
здравъ ми био Аџи! — на то узму садъ и други
бокале, и здравица загрми около стола.

Време јимъ већь буде, да устану, и до вејеро
мало се прођу. Два млада службите оседлаю Ми-
ливоју ињеговогъ садъ коња, и сами седну на друге,
и тако поредъ Господе, коя пешке полиномъ једномъ ла-
гаво пође, па коњима воспослѣдују. Миливой пунъ
радости, што є лепога коња — жерава — добио, ди-
чи се съ нимъ, милус га и исподъ очю краде, гле-
де ли га, како право на вѣлу, као саливенъ, седа.
Стара Госпожа исподъ руке брату своме и Роману
олени съ умилѣнијемъ срдцемъ погледа на ињига: хва-
ла Богу! рекас овима, чисто намъ се дете ово, од-
како ви доћосте разгали, и мало дође къ себи: не-
звамъ приложи, шта му є было, одъ неко време
паде дете у неко униванѣ, све нешто незесео, и за-
мишљају; дружство избегава, и тражи самону, да
самъ му се чудила: морао є за родитељи и за свог
ероднике тужити. — „Несемемо милостива госпожи ни
да му кажемо, а већь найпосле неможемо дјело ни
затапити, рекис Романъ, да намъ се є отацъ ово да-
на представио! Госпожа тројица „ахъ шта рескости!
умро Богъ да намъ га прости! истана го-
спожа, да є већь старъ човекъ и био преко 70 годи-
на, ал' текъ за онаковимъ отцемъ тежко пада! О до-
баръ намъ є отацъ био, благъ човекъ, жио ме што
га ииете познавали, но благодаримъ Богу, те се я,
као да самъ знаю изъ свѣта вратију, помиримъ се

съ бѣдномъ моюмъ маіюмъ, прійти мъ одъ отца благословъ, я му свећу додржимъ. Срећа, пастази речь, те самъ на време дошао, и оно наслѣдія съ отцемъ, како за мене, тако и за овога у лепъ редъ ставимъ, а по маіни, Богъ зна, шта бы было; садъ се зна шта въ наше, шта ли въ нѣно и кћерину. — И овако даль у разговору приповеди Романъ Господи, шта је одъ нѣ у детинству своемъ претрпіо, и како је найпослѣ збогъ маіје, кућу и отца оставити, и у светъ отићи морао.

Драгій мой Романе! привати речь Господа, я самъ и одъ детета сила за ту жену слушала, и чудила самъ се, каква је то онака мати! мора быти пакостна нека жена, по ћел' могуће, да је таква, кадъ оваково красно и добро дете одъ себе има? „Ше да видите, у осталомъ толико ни спака, но мене нѣ могла трпити! а жао ми је рекне стара, што вамъ отца познавали пијемо; мы смо нѣму двапута писали, и молили га, да намъ са својомъ дође, да се познамо, и да види, каково је жребије срећно, судба на нњиша сына бацила: о како бы се нѣгово родитељско срдце ублажило! и покойний, Богъ да га прости, на оба намъ пијема одговори, и обећа се доћи, само докле мало болје оздрави, и сто вебы суђено, да се видимо. Романе сунчко! кога је мѣнја мати садъ за ово дете? оће ли пјой што противно быти, што мы лете пѣно присвојимо? — Ни пайманѣ! јоштъ се радує, да ће она неку чајеть одъ наслѣдія Миливоја томъ приликомъ својой кћери присвојити. — „На чајте јој сунчко све, одговори благодѣтельница Господа, има паше дете одкудъ живити, само кадъ се је онъ нашимъ назвао. Писаћемо приложки, да намъ дође, и да ју о томъ уверимо. Некъ њий Богъ да и любезнай кћери пѣной овакову срећу, као што јој сунцу дао, пакъ ће замста быти задовољна.

Са тимъ приследу и на станъ господиовъ: старый Господинъ показиваше ту свой левъ за стоку памештай; шталого свое, грдио велике кошаре, наслоне, качаре, подруме, ракайцинице, казане, стае коекакве, млекаре и т. д. све то у лепомъ строю, и све одъ камена сазидано. Силна ѹмъ стока закрилила ту пространо полѣ, беле ѹмъ се као снегъ: „Милостица Госпоя! рече Веса, на што вазъ за волю Божио оволико добро, пакъ се юштъ трудите, та да имате и 12 сынова, као Яковъ патріярхъ, юштъ бы ѹмъ млого было. „Е мой любезный! проговори стара, али треба знати съ колико душа мы то делимо, млоги у томъ участіе имаду. Човекъ не ће рођенть, да само за себе живи, но и за друге, наша се рука (да небуде предъ Богомъ оговорено) на млоге, у овой окрестности, сироте простаре. Наша стока сва овде и не, мы имамо за овомъ горомъ велике наше пустаре, тамо су намъ волови, коњи, камиле, козе и свини, да ѹмъ се ни броя не зна. „Одъ ономадъ смо 36 коня, пайлениши изъ целе сргеле, у Неродимлю за кралѣвску сргелу послали, и за болнице 40 козлада угобны' свиня, на три кола варива, и опетъ кола брачна оправили. Нама є дао Богъ и царь, не да мы сами уживамо, но да и друге у нужди помажемо.“ Да како вы мислите Апо? запыта старый, кадъ се видимо, да што имамо, то одъ поела да престанемо? Боже сачувай? шта е онай човекъ, кои одъ ради престане, и у леньости труне? благо ономе, кои увеселенъ свое у послу налази, и кога срдце сладость неку и увеселенъ свое у благотвореню осећа. Никога неће любезный мой! посао убити, но юштъ што се выше у послу и у движению тѣла човекъ занима, здрави быва, слађе єде и пие; слађе спава, и дуже живи. Я самъ настави старый, преко 75 година старъ, пакъ ме по гледай какавъ самъ! млогога се младића я юштъ не стидимъ, а сто и моя прешла већь 60 година, пакъ

да ю видиши, кадъ ти намъ седне и за разбой свой,
и у свакой радиши, иде юй посао болъ, него какой
младой! „Мы се нетрудимо, прехвати стара, изъ едно
желѣ, да выше стечемо, но едно, да одѣ нашегъ тру-
да и друге — сирома'е люде — надгледамо, а друго
научили смо се изъ младости радити, пакъ намъ се
мили радити. О кадъ бы сваки родатель за свету се-
би дужность признао, да сынове свое в кѣри одѣ
млады' юшти воката на радню, на красину ову добро-
дѣтель, привикну, и такову јитъ усвое! колико бы
намъ съ тимъ выше добра у землии нашей постало:
гледимъ брате и одѣ пре, кадъ самъ оно у граду
была, у раданъ данъ накиниле се гости, пакъ посе-
дале пусте по клуце предъ куће и дунаве, као у ка-
кавъ празникъ! ал' в то ружно видити: седеши она-
ко безпослене, гледе кои куда иде снакогъ оговараю.
„Но садъ одѣ како намъ с младчай кралѣвићъ дошао,
рекие Никола, саевимъ с друга у зароши уредба.
Строгу є заповесть издао, да полиція добро па лен-
итине, па люде безпослене, скитицаце, и стокуће, па-
зи, и сваки да се на посао тера. Осуђени у тамницу,
свакиј данъ да се изводе чистити намъ піјаце, сокак-
ке, олуке свудь по граду, и изравнију путове: а
безкућицима и скитницама такође дао є посла у
обе руке: свакиј данъ и по петъ стотина ји при до-
ру ради, дворъ зидаю, цркве зидаю: школе, грдије ка-
сарне; све је то садъ на вратъ на пось ради: стои
пинска по цео данъ колица: видиће те вы до мало кре-
мена, како ће Призренъ да процвета. Овако у раз-
говору съ мракомъ већь присиљду у дворъ, гдји при
такој вечери и чаши вина, продуже свой разговоръ
похваливаюи нова кралѣвка садъ урећена. „Све
є лено и све є красно, рекие доманињъ, што садъ
нарећую, но найболъ ми се вели, допада, што краль
раскошность обуздаша, и недопушта, да му се у зем-
љи мекїй животъ уводи: забранјуе нове и нове мо-

де у оделу, но свакій спрама себе и чина свога, да се носи. Земльоделацъ одь проста сукна, художникъ в грађанинъ мало одь болѣга, трговацъ, како кои спрама свога могућства, скупљу или јевтињу альяну да има, само да му је вида трговачкога, а не да га альянца издае за онога, кои ије. Словомъ рећи краль гледи да раскошности границу положи, то ми се допада, и есть паметно и т. д. у лепомъ разговору проведу време.

Другій данъ одведу госте свое и у фабрике, кое ијмъ сниже двора на едномъ великомъ потоку быаху. Право падиу садъ ту странима у очи па потоку Звалајицс: у едной и пайвећој виде да се просто сукно обдѣлава, кое кажу ијмъ, да је та роба па царску страну за војнике; у другой саме поняве и прекрасни неки сваке шаре ћилими за простираче по гостподскимъ кућама; а у трећој такође сукно, чо изредногъ качества. Показавши оли све ту гостима, преведу иј мостомъ јднимъ преко потока па другу страну. Озде ијмъ се дугачко неко поредъ воде пружило быаше зданје, у комъ садъ чую, да стои лупа разбоя. Кадъ унутра, имаду шта и видити: све разбой до разбоя около 20 ини, за коима прекрасне пеке младе и девојке седе, и ткаду јднако, ни на умъ неузимаји, да ијмъ је ко' ту дошао, само бы гдикој одь девојка крадомъ повукла очи па стране и зажарила бы се па лицу. Видите рекне стара Госпожичећи се, колико я, и каковы лепи кћерји имамъ! како ли су ми све добре и радине, то су приложи, све мое кћери, оне мене све старомъ — майкомъ зову. Страни се садъ ту загледе у јданъ веома лепъ разбой, за коимъ нико несећаше, но посао на њему чистимъ платномъ покривенъ виђаше се. Стара Госпожа рукомъ на иетый разбой показуюћи: ово је вели мой разбой, за коимъ я сама, кадъ ми време допусти, кљоцкамъ. Са тимъ приступи и скине съ вѣ-

га платно, заблиста овимъ по финой дамаской свили уткано, у ког се страни садъ загледе, ливе се художству и вештини посла и похвале дѣло. „Одъ тога ѡу, рекне јимъ Госпоя да дамъ једну лепу у Џећио Манастиръ одежду спрavitи. Разбой быаше одъ кинрова дрвета, но тако лено начинићи, и тако углаженъ, да се мога'у на њему огледати. „Оваковий разбой, приложи стара, имала є и краљевска снаја; покойница, она ми є сама и показивала. — „А заръ є и она ткала? умита Романъ. — „О да како! одговори стара, та и сама Краљица наша садана тка! О! да вы видите љења посао! она се с испочетка — паравно, као Гркиња, и царска кћи, — овога посла и стидила, а садъ радо тка, и похвалио је овай наш јичай, а и зашто не? славни су Римљани свој Ире одъ плута на престоль царскій позивали, и зато није се стидили, пакъ є добро све было.

Съ тимъ поведе стране средомъ између разбоя. Девойке садъ стидомъ одъ страни усугубе красоту свою, и спусти свака зелену пизъ лице танчицу, по скрозъ ову тако једной засја у очима Романа лице, да му оста чисто на њој срдце! Опъ быаше радъ при овој мало и позауставити се, али благообразни Србски характерь то љему засадъ предъ дружетвомъ недонусти: ништа мање задржати се немогаше, да се необазре, и јоштъ једанъ погледъ на њю небаци. Накола ово спазивши: айде, айде! смешени се рекне му, сви ти слѣдуемо. „Стара на то зауставиши се: видишъ Нико, рекне брату, како су намъ ове девойке здраво и у лицу благозрачне и пріятне, обећи ли у Призрену таковы' видити? али ове рече сунце кадъ се роди при послу застане, а кадъ седа при послу ји остави, особито у овомъ здравомъ горовитомъ месту, и овако на чистомъ и мириеномъ воздуху; а ваше у граду спаваю и мешкотъ се у постельи, докле јимъ сунце на высоко неизиђе, и топлотомъ својомъ земљу

неразгрѣ; зато и есу понайвише бледе и имаю не-
свѣсть: туже се често на стомакъ и немаю вкуса къ
елу. — О сестро! прихвати юй братъ речь, та и опо-
вамъ е Призренкия, показуючи на пету одъ края
(на кою садъ Романъ на ново разрогачи очи свое и
ужвилъ ушина, да се извести чія є) и ако се, лага-
но рекне Никола, певарамъ, пашъ любезный Ро-
манъ измѣju свію па шю око баци. Веруемъ ти од-
говори стара, но были вамъ такова была, да є у гра-
ду? зато ти Нико кажемъ — (лагано) да ми дете
доведешъ! Савку мою сладку, да ми доведешъ, да
ми сугубо мою постане — знашъ? — — „добро,
добро сестро! —

Са тимъ садъ изиђу и поведу госте свое и у
друго, сниже овога, зданіе, у кое лагано преко ѕдно-
га воїняка ходећи јимъ, старый Господинъ у разго-
вору дружество поведе мало на страну, да јимъ по-
каже пчелиякъ свой — силне кошице свое. Роману
се даде садъ прилика са старомъ Госпојомъ мало
изостати; она примѣти садъ на иѣму, да юй има не-
што саобщити. На кое овай: Мамице! вели, я имамъ
васъ нешто пытати, но засадъ међу нами нека оста-
пе; „да чуемъ сыне! „Кажите вы менн чія вамъ є
є она, што рекоете, да є изъ Призрена девойка? —
Стара смешећи се „допадати се? запита га. „О ма-
мице! простите ми — заруменивши се на лицу рек-
пе младићъ, и полюби є у руку „простите ми, я до-
дапање и нигда нисамъ любио, пекажемъ, да самъ и я
красноме полу свагда ладашъ быти могао, али текъ
до дапање ни једна девойка мени чувства къ любави
у момъ срдицу отворила ніе као ова! чимъ ю мамице!
смотри допаде ми се! зато молимъ известите ме, чія
є, и могу ли я єъ нњомъ говорити? — Стара се
насмесъ, и стисне му руку „Романе сынс! рекне
му, она є наше кумче, я сэмъ ю крстила; она има
само једну матерь, выше никога, отаџъ юй є пре две

године умр'о, и будући да выше деце ни су ни имали, оставил јој лепо и наслѣдје, има у граду две куће па кать; подъ једномъ имаю три продавнице, одъ који добиј' ю годишњи до'одакъ. У осталомъ сунко, девойка је веома добра, лепо изображена, могу рећи, да јоштъ душевнимъ качествама своимъ превосходи тѣлесну красоту свою, ово можешь и самъ искусити: дозволи ће ти се да се съ њомъ познашь, и неколико пута говоришь, пакъ ћешь видати. Зато ако имашь волю Романе, ова выше зависи одъ нась, не жели одъ своеј матере: мати јој је жена стара и слаба, неће дуго ни живити. Но то сунко, приложи стара, треба знати, да бы мы ради њој мужа у кућу довести. „Пакъ зашто не? одговори Романъ, у кућу — у кућу, я и тако выше у намѣри писамъ у Станиславу, особито съ мајиомъ живити: шта ћу я на седлу, узмемъ моју чашу имања, што на мене припада, пакъ се таки преселимъ, само ако стварь може быти, и она узима волю поћи за мене. Я новаца хвала Богу имамъ задовољно, да и две продавнице, ако ми се узвиди, напунити могу: једну разнимъ сукњомъ, свиломъ и другомъ тканомъ робомъ; а једну материјаломъ. И самъ я једи и другу трговину учіо. А мајиа некъ остане у кући, я се съ њомъ и тако слагати нећи могао, волимъ се съ њомъ издалека пазити, него се изъ близа съ њомъ мразити. Саветоваћу и љу, ако ме усхте послушати, да или узме себи мужа у кућу, будући је жена јоштъ млада, или ако се неће удавати да гледи каквогъ младића себи за зета такође у кућу. — „Сунко то је све добро, прихвативши речь Госпоже, рекне му, и ако је то суђено да намъ се тако сбуде, я та напредъ кажемъ, да ты можешь и овога детета део имати, јербо мы за њега то испотребуемо.

Кадъ се приближе овако у разговору чаша по чаша застаяваћи, и къ другоме зданју, и виде, да

на ныи старый съ дружетзомъ при врати авлійски изгледа, рекне Господ Розману: сыне мой! Нашъ разговоръ овай остае за садъ кодъ насть: мы никакова употребленя чинити нећемо, нити ћу я што пређе и девойци о томъ споминяти, докле се годъ ты съ ињомъ непознашъ, и добро ю пеискуеишъ; а што се иње волѣ тїчে, оне ли се она за тебе склонити, то се ты сынко! пимало пебриши: она с намъ као једно бе-зазлено ягић, она све свое поверенъ на насть има, мы смо ињой и отацъ и мати, што мы о ињой за добро наћемо, и ињой рекнемо, она ће насть послушати: а и зашто небы, за такова младића, садъ си найбољъ за женидбу, а и она за удаџбу, она памъ садъ у 18 — бј години.

Съ тимъ садъ прекину овай разговоръ, и уни-
ћу съ осталима ту у једиу грдно пространу авлію,
преко кое великиј потокъ течаше, на комъ виде стране
и млоге жене, где по вировима вуну перу, и чую
ту, на горићемъ кату зданіја, дивопеко девојачко пе-
ванѣ. Старый отвори врати и стране предъ собомъ
упутра пропусти. Кадъ ал' овде застапу дечицу, у
једноти собы саме девојице, а у друготи мушкарце,
седе и чешљю вуну „Ето видите Господо моја, рек-
не старый, како мы и дечици знамо дати посла: сва-
ко го надницу свою заслужи.“ То су сва деца при-
вати стара изъ пишега ту доле сеода. „Засиста Госпо-
до! рекне Веса, похвале достойно и свето дѣло с ва-
ше, младежъ овако зарана послу привикавати. „То
признајмо за нашу дужность любезный мой Адо, од-
говори Господинъ; привикни ты ићга изъ малена
јонити къ послу, пакъ ти неће быти конъокрадица и
злодѣј. Садъ стара на друга врата изведе стране;
и пропусти ји узъ неке степене на горици: певанъ се
утиша, и стара отвори гостима врата, немало страни
се и овде садъ зачуде, кадъ видеше до једно 20 де-
војачица, и предъ свакомъ везъ на ћерћеву. Девојке

засићене устану предъ странама. „Ове памъ се уче везети, рекне стара Госпоя, и ово је јимъ (за две Госпое) најове учительице. Па то едно вижљясто девойче тако се у младога Миливоя загледало б'яше, да је чисто на себе заборавило: стара то спази, и узнегодує; удари ју претомъ по поску, и тихо јој пребаци: благообразной вели, девойци непристон се, да младићу у оти тако пиль! — и съ колико се, рече, жепско предъ мушкима выше стиди, и натрагъ се одъ ши узбіј, съ толико таква девойка пріятнія мушкима у очи пада, и веће уваженѣ себи добива: девойка у лицу красна а подрзљива, и безъ стида, уподобљава се цвету безъ мириса, и не само девойци приложи стара, но и мужкоме лицу стидъ велику пріятност дае. Шта выше на лицу к мужу, подъ седимъ већь власима, лепо је видити стидъ некій и благообразіе. Зато драге мое, храните стиденѣ, облюбите ангелску ову добродѣтель, своја срдца и душе наше украшеније. Гди памъ је стидъ, ту је и уздржаније, а гди памъ је ово, ту је и здравље; цѣломудріе, невиност, чистота тѣлесна, бистрост ума и друге овима подобне добродѣтальи одъ стида памъ зависе. То изрекши пође за дружетвомъ.

Другій данъ опомене нашъ Романъ госпоју, да бы онъ радъ съ ономъ девойкомъ говорити, коя му је у прошастый данъ у очи пада. „Добро! рекне му Госпоя, садъ имамо и најболю прилику къ томе, я самъ јо вели у башту послала, да намъ набере цвећа за столъ, айдемо дакле за њомъ, и ћу јој теби представити, пакъ ћу се потомъ я мало около цвећа позабавити, а ты са њомъ исподъ руке по башти шетајући се, можешъ се довольно наразговарати, айде само! Текъ ови на врата одъ баште, а Катарина съ пуномъ котарчицомъ разнога цвећа предъ њимъ у кобъ. Тргне се одъ њи и запламти се на лицу, узбіјену съ лица таницу одма пизенпусти, и уч-

тиво и́мъ се поклони. Извенадный суететь овы' беше ю мало збушило, но таки доѣкъ себи, и прародный іой ее цветъ на лицу онѣть появи. На то стара: Катарино! вель, ово намъ с господинъ Романъ Равиславъ изъ Станишева, пашъ добаръ пріятель, и братъ нашегъ Миловоя! Драго ми е особито, одговори съ благообразіемъ девойка, да имамъ честь по-звати ій." „Любезны! приложи Госпоя, ово намъ с господична изъ Призрена, наше кумче вели, я самъ ю и крестила, но ова мене опеть за матерь сматра, и есамъ іой по любави и и мати, зашто е добро дете." „Радуемъ се любезна Господично одговори тре-ветнимъ гласомъ юладицъ, да имамъ честь и я васть познаги. Сатимъ садъ узме ю исподъ руке, и пођу стазицомъ преко баште. „Айде вы шетайте се рекне стара и разговаряйте се докле и я прегледимъ мало по башти. „Мы се садъ Господично рекне юладицъ у овой прекрасной башти уподоблявамо Адаму и Еви у Раю! — Девойка се вѣжно осмепе и погледи на юѣга. На то овь: дивный рече, промисао Божій, кра-сва моя Господично, и у томъ намъ се види, што ни у самомъ Раю савршено за человека самца благопо-лучie виѣ могло быти; зато Богъ Адаму Праотцу на-шемъ дарує Еву, да съ пысмъ заедно раїске оне пріятности уживиа: ово намъ с живый и за насть, по крви ії наслѣдие, примѣръ, да мы сами безъ верна друга никакву на свету среѹу, никакву савршенну радость уживати неможемо. Божество е само насть на то устроило, оно намъ е и чувство любави у срд-це наше улило, и ердца наша пекомъ, полъ къ полу, сладкомъ симпатіомъ саизидо; слѣдує дакле одтуда, да мы и нашу судбу саизимо, и дружески такому, среѹе наше ради саединимо. Девойка съ ниенуште-нимъ на землю очима, ићаше лагане и съ пажњомъ ово слушаме. „Благоразумна девойко! настави юла-дицъ, я колико самъ се о вами известити могао, вы

изъ мой речій можете мою намеру познати, во из-
вините любезна моя! у томъ мою нестремливость,
что я сівако при првомъ момъ съ вами познанству,
одкривамъ вамъ мое срдце! — я ваесь любить! —
смртно ваесь любимъ! — Срдце е же при првомъ
момъ па васть погледу све за себе прятности у ва-
ма одкрило! садъ ѿѣ ли я быти скркать, да и менн
ваше красно срдце любави удостои, съ некимъ стра-
омъ изъ вашихъ уста чуты желимъ! — Девойка зами-
шлена искркти и гледи пред'а се. — Што се мене
приложи онъ, кога юшти познавали писте и мога
благостания тїчє, одложићемо време, да се можете
известити. Я са тимъ не итимъ, нити могу итити,
зашто ми се в ово дана отаць представio, но само
желимъ одъ ваесь чуты ѿѣте ли се вы добра душо!
на то склонити, да онота, кога сте срдце пљнили
срећнимъ учивите? — Девойка на то дигнувша очи
„Любезный Господине! рече, и па то ваше чисто-
срдично, али изненадно мени учепено пытанъ, засадъ
ништа одговорити немоту; особито безъ старе паше
Госпое, одъ кое я садъ зависимъ: они су обое мсне
родительске свое удостили любави, они дакле и
бригу о мени носе, и я се нъизма, као нъиово рође-
но дете, съ пайвећимъ поверенѣмъ повицујемъ, како
они за добро о мени пађу, я ћу быти задовольна.
Истина, я писамъ Богу хвала на то спала, да я изъ
миности чиј живимъ, то не, мени в одъ мой роди-
теля лопо имањ остало, кое ни съ кимъ делити не-
мамъ: но будући да самъ я мала безъ родитеља ос-
тала, зато Господинъ и Госпоја прїyme ме къ себи,
да ме они воспитаю, и да съ монимъ до савршены
мої година добромъ управляю; да ме они угадау, и
срећномъ ме учине. — „О Боже мой! рече јладићъ,
— смењъ ли я моме срдцу поласкати? — ѿѣ ли
судба моя па мене то срећно жребије бацити? —
„Любезный Господине! одговори девойка, мы судбу

нашу предвидити неможемо, и срдце наше выше путій преваріи нась; зато петреба, да се мы на право срдца нашегъ устремленъ ослонимо, — млоги су се у томъ преварили, око є вода! — „О ангелу мой! Катарино мила моя! истина да памъ є око вода; допуштамъ да нась и срдце преварити може; пе одричмъ ни то, да и судбину нашу свагда предвидити неможемо али око намъ є овай прозоръ, крозъ кои душа наша гледи, и предмете предъ собомъ различкує. И срдце наше некій путь такову силу има, да выше путій у себи предчувствує оно, што є добро, — предвиди чисто судбу свою! я самъ уверень, да ме срдце мое у овомъ невара: само садъ одъ васть, красна моя, зависи, да онога срећнимъ учините, кои васть смрто люби, — кои васть при томъ до обожења почитуе. То рекне, стисне ѹой руку, и видеки, да ѹимъ се стара едномъ стазомъ приближи, извади изъ цепа мараму, и почне брисати свое влажне очи.

Стара умилѣна срдцемъ смешени се на шни „дедо мол! рекне ѹимъ, шта таквоме леномъ нару людій можемо садъ желити, развѣ одъ Бога благословѣ? — „я самъ у томъ срећна свагда была, я самъ до садъ 15. дѣволка удала, и све на добро памерила, слѣдователно я несузњамъ ип о вами, да бы добро изшло Господине! и ѿнъ мой! ово є дете мое, я да самъ ю родила, не бы ю могла већма любити, и любећи садъ я и васть, као брата вашегъ Миловој, па свету болю за васть прилику небы могла желити.

На то садъ уђу ѹимъ и остали у башту, ков тімъ ирекину разговоръ овай. Госпожа Крупа узме свагъ старогъ и Весу мало на страну, и саобщити ѹимъ дѣло ово: ови ѹой то одобре, и мило ѹимъ буде, одложе дакле на неко време, и буду, младимъ на руку, да ѹимъ се болѣ познаду, болѣ едно друго веќусе. За то време Романъ између страја и надежде пестрельиво очекиваše, шта ће одъ старе за Ката-

рину чуті. Онь у свакой прилпкі съ нъють потайво испитываише срдце вѣно, но любезный онай стидъ и благообразіе девоячко, подуго време срдце вѣно покраваше, и ово є младица сила мучило.

Едно ютро по подручку, весела стара Госпожа, узме Романа за руку, и одведе га у другу собу. „Сынс мой, рскне му, дѣло є наше вѣнь по твоей желель! Катарина тебе люби! — радостна ова за пѣтага вѣсть орумениму младе образе нѣгове. „Люби? о мамице, сладка моя мамице! повиче у радости, каково в блаженство то за мене! за кое я Богу пакъ вама найдувствителје благодаримъ. Са тимъ старой пѣлуе руку, и наводнене очи свое уздигне Богу! — Я самъ тебе сынко, приложи стара, за ово време еднако уверавала, да и она тебе исто тако люби, као годъ и ты ви: и ты си сие о томъ сумяло. Истина, ова као једна благообразна девойка, стадила се є Роман! мени то исповедити, но сие бы ми на мое речи кршени престе свое, одговорила: мамицс! како вы знате, и камъ се у свему повинуемъ, я самъ уверена, да вы мени добро желите, а и сама на младицу я манс неизадимъ и т. д. али ово за мене ви довольно могло быти, опомниши се сынко я твой речі; да ты желишь известити се, люби ли она тебе управо одь срдца, или само изъ неке ваклости, и то, једно повинуючи се пама, а друго и на наше похвалне о теби речи, себе и преко свое право воль на то убедила, кое се везове управо любити. Зато поплѣмъ я юче по неку Милицу, съ коюмъ се она нази, паметну девойчицу. Ова дође къ мени, кою я у одсуству Катарине замолимъ, и научимъ ю, како да ю искуша. И тако сна као другарици своїй чистосрдечно исповѣди, да те занега люби, и да бы за тебе, кадъ бы и вукїй сирома био, радо и весело пошла. О Мамице! И то су ићве речи? упыта младица. Я самъ ю сынко сама изъ ове друге собе на врати-

ма слушала, што є гдъ говорила. Зато садъ се увеси, и ни пайманъ выше о пьой песумнай; она є твоя, и ты си нѣцъ, да васъ Богъ благослови да срећни будете. „О Боже! я се садъ на вр'у мое среће пазимъ! у усхићеню рекне младићъ, и садъ ублажавамъ судбу мою, ублажанамъ чашь онай, кадъ самъ овамо дешао: срдце мое сладкимъ се садъ чувствомъ искрива, и у овомъ се чувству момъ я Богу зазештавамъ, не само трудити се мојој Катарини животъ уладити, но да се за ову зени съ выше благодать, за овай даръ небесенъ и благодарниъ покажемъ, обљуби ћу сваку добродѣтель, и твори ћу све, шта є хваледоетайно, и што є предъ Богомъ благоугодно: я ћу Мамице мојој Катарини быти вे-ранъ; она є зени прва на свету, коя моимъ срдцемъ завлада, я ћу њю любита — любићу є Мамице као душу мою — „Увери се дакле и ты, да си и ты нѣй првый на свету, кога она любави свое удостои, и да ће и она одъ свое стране любави твојој у равной мери одговорити, шта выше, женско као слаби пољ и љежње јошть сынко люби, којој и љежност одъ мушки захтевати мы и неможемо; ѕрь мушкоме пристои се човекомудрено любити, и коя то не чини, — выше путји жену свою поквари — размази ю, и освили ю нахъ собомъ, да му найпосле и заповедати почије, одонудъ се после млога зла рађаю! тешко онай кући, тешко јадной фамилији, гдји жена за жива мужа првепетво оће да има! Мужъ є жени глава. И шаје довольни сынко, да жена евога мужа люби само, по дужна є да добра и паметна мужка у онай любави и съ некимъ страопоштованимъ предуерста. Али млого и одъ мужа зависи, да жена добра буде.

На то сада отворе имъ се врата, и старый Господинъ завири „Та жено рече, камо се, ѡћемо ли ићи?“ — „А куда Иво? запытана стара — „Где садъ? да ко' є наредио, да се у виноградъ иде? Ево кончи

и упрегнути в оседлани. — „Вражкогъ човека! Ставиславъ надзиратель! онупо ме юшть споѣь съ Миливоемъ да идемо у виноградъ, но я іймъ ее висамъ зацело обсанала, ал' већъ падъ віе теби Иво противно, а оно да идемо, Миливой ме юшть одъ ономадъ све салеће. „Мамице кадъ ћемо у виноградъ? Аиде дакле да му се и та желя испуни, само нека двороправитель нареди што треба. „То твоя брига ніе, рекне старый, све є готово, само ћу се я мало сићи у капцеларію, два дана већъ како писамъ био, да паредимъ за нека писма. „Кажи бога ти Иво укратко секретару, пакъ ће онъ то паредити, а мы да идемо зараваје, докле намъ віе данъ угрело.

Са тимъ изиђу па алтанъ, гдји застану Катарину съ Милицомъ и юшть съ неколико дворскихъ служавкихъ. Катарина лепо обучена као каква Нимфа, засіј Роману у очима. Онъ јо учтиво поздрави, и погледи на стару Госпоју „мамице“, вели ако се не варамъ — „О да! одговори весело стара, да како бы мы безъ ини и ишли, и оне ћеду съ нами, да намъ лепо певају. На то сиђу се и чекајући на старогъ господина, гледе, како јшь Миливой на коню подскакује, и поредъ њига момакъ његовъ такође на коню, кој нескидаше очију свои съ њига. Дође иймъ и старый. Госпоја садъ Романа съ Катариномъ и Милициомъ узме къ себи па једна кола, а служавке поседају на друга. Старый господинъ, Никола и Веса съ неколико момака, поседају на конју, и тако крену се. Путъ оправљају, и великимъ растовима и съ једини и друге стране остварију, предњији дивніји, да се страни довольно нагледати немогаху! Птичице по листињамъ дрзама съ појањемъ узвреле; по ясногласни славун, кој се чиняху, да се съ косніјима надпивају, све друге птице далеко у појању надвишавају. „О господине! рекне Веса Боляру, да красна предња, да здрава места, у комъ живите! — Но чујете ли вы

онай шумъ? упыта господинъ. Са тимъ повиче на Миливой и межка пъгова, да му сишу конъ; а ивы, приложи и осталима, ако се неуздате у себе, боля сашите, зашто немо ту садъ преко великоръ моста прѣни, и ту въ тако страшанъ ѓданъ водочадъ, да се могу конъ подъ вами поплашити! „а шта велите го-сподиле за оне у колима? — „ а! за оне се я и за свогъ подамномъ кимало небоимъ, ови су нашъ ка то научени. Озако у разговору што ближе къ мосту, све вѣй и вѣй шумъ. А кадъ ѹй путь савиткомъ за едно дрво тако изведе, да ѹй мостъ у очи падне, те хуке, тога одъ воде шума и те страште съ какове высине ту вода изъ синій каменъ се сва-льваше, у свой данъ страни видили иску! чисто ѹй уши заглушише! ковъ подъ Бесомъ, кон ср юшти с'яшю неб'яше, парогуши садъ уши, и прене пену изъ уста: доле течо! иешал'те се, повыче Миливой, и претрчи му, на помоћь: увати кона подъ ѹймъ за узду, и задржи га, докле се трбушко овай сиђе. И тако мирно саи мостомъ пређу. Но за любавь стра-ни зауставе се ту мало, да виде, какове ѹймъ се прекрасие у томъ потоку пастрмке налазе, и какови се велики рака ту исподъ камена наватати може. Стрче садъ подъ брегъ лаки служителы, изую се, въ вештиномъ својомъ за едно по' сата наватаю и па-стрмке и рака. Вѣй и подне на сунцу ѹймъ се ука-же, и пренека дана на пайышемъ степену осѣћамо се, во пролајући Зефири съ прѣтнимъ съполь-скога цвећа мирисомъ чашь по чась путницима ову растваражу. Најдашутъ забели ѹймъ се велика у ви-нограду господиновомъ кућа и на єдномъ поузвише-номъ на средъ винограда брдашику єдна увеселител-на сѣница. Исподъ куће пружили се прекрасни већ-няци, и поредъ нын у брегу велики, за подрумс пу-ны вина и ракије лагуми; ту су качаре, ту ракийчи-нице и друге коекакве стае, све одъ камена зидате.

„Ао да красна намештая у нашегъ господина и овде! рекне Веса. Истина и могуће му је одговори Драгињь Никола, али выше чини, што уме и зна, како се до-мостроительство води, нежели што му је и могуће: Вредноме брате газди, и доброме усталцу, чимъ у кућу или у добро пљгово ступишъ, одма све у лепомъ реду видишъ; а лепьштиши и тунијцу отиди у кућу, пакъ ћешъ видати, у каквомъ непоредку, и у каквомъ смраду живи. „Ево намъ у нашемъ госпо-дину и госпои (превати речь Веса) за ратина човека живогъ примѣра! текъ што се на земљу сађоше, и ено јй обое како гијораю и све обједу да виде, а немо-раю то чинити, иза јимъ ко, по мили јимъ се, и при-мѣромъ добримъ предходе поданцима и млађимасвонимъ.

На то јимъ позре служитеља съ ѕлама у съ-ници, и позову јй на обѣдъ. Господинъ и Госпој са осталимъ дружетвомъ садъ се сберу, и лагано у разговору унутре се къ съници. Ова јимъ быяне о-кругла и на високе стубове сазидана; изнутра сва прекрасно измолована, и лимомъ покривена. Романъ се загледи у некиј на среди погаванице около зеле-но-измолованогъ венца, надвиње: Веселину новоро-ђеноме њену одъ родитеља. „Старый узданувши рек-ве: ово смо дали сазидати, кадъ памъ се в њинъ ро-дю! какова је наша радость онда была, то се описа-ти неможе, и ни што памъ се радость наша обрати! по хвала Богу, вальда памъ је тако суђено. „Благо-дарамо Богу Иво, да памъ је живъ, приложи стара, пакъ гледаймо, да то дете, око когъ руке склонијемо, у нашемъ добру осигурамо: ово памъ је садъ у ме-сто онога.“ „А шта ћемо га сигурати, одговори; кадъ я имамъ и писмено одъ онога, да онъ одъ насъ ни-шта тражити неће: напосле добје ли стварь и до тога, да и то и узините, у нашей је власти съ поло-вијомъ иманя како — и коме објемо расположити, а другу половину нека бы са овимъ и делјо, то о-

петь овоме ће три части пропасти , а нѣму четврта на часть , пекъ му буде , толико бы му я и самъ съ благословомъ дао , но упорна глава , неће да памъ се покори , воли чекати , да мы узумремо , пакъ онда мисли , да ће се у цело наше добро увалити , но видиће онъ , да се є у томъ преваріо .

А зашто вы гостодине , седаюћи за столъ , рекне Драгиљ , не пишете нѣму јошть кои путъ и не-поиудите га да вамъ дође ? можно да се є онъ већ у седанѣ своє године и разкало , за оно , што є младъ учаниј . „Е мой шуро ! рече му старий , онъ ће више дете , но човекъ на 38-у годину већъ , да є онъ свою погрешку признао , и да се є разказао , заръ онъ небы памъ дошао , или пальда чека , да му мы на поклонеаћ идемо ! може быти , да ће онъ то одь матере , и то после мое смрти , ако пре умремъ , дочеката , али одь мене неће . Она му є толико већъ путај ето сама иска каже , хтела виши , ал' је я писамъ пустіо ! — Яо Иво ! мати самъ , боле брате срдце , подъ коимъ самъ га носила “ — „Е ! — је садъ видате ју , рекне старий , ето памъ се већъ паоблачи , а више о ономъ несмемъ ни говорити , зашто ће таки и киша пасти , пакъ боњъ се быт'ће и грмљави-не ! Е моя круно ! да те срдачно нелюбимъ , колико бы си путај га , особито изъ првих година — ал' нећу да говоримъ , ето ти сына , само да памъ је старий , данасъ бы учинјо , што ми на срдину лежи , но ништа жепо , пожки смо Богу хвали и обое , доживиће мо-мы , и узрѣти сыны синовъ ће — (главомъ на дете , кога се є братомъ заговорило быяше , да на беседу овы и невнимаше) „У Бога се Круно моя , я узданъ , настави Божју да опь неће допустити , да се весе-лый Загоричинъ дворъ у својој слави умали и угра-ен , и да трапомъ стазе обрату намъ оне , коима намъ любезни наши пријатељи у пѣга долазе ; за племе наше некажемъ , што ми є сынъ у себи ута-

манить пауміо, по име ще вамъ, ако вамъ Богъ пред-
пріятіе наше благослови, ето тай на стотине юнгъ
година простири. „Мой Иво! превати стара, ваше
е то желите, а Божіє по судбама своимъ вамъ да-
ровати. — „Имань право! наша срећа и зависи одъ
Божіје судбе, но испуњаваймо мы само дужноста на-
ше, и живимо Богоугодно, пакъ не све добро быти,
дастъ ти Господъ по сердцу твоему и весь
сөвѣтъ твой исполнитъ.“ Но све садъ на стра-
ну, приложи Боляръ, пакъ се машайте за ћло! ова
намъ в юха съ младомъ и гѣномъ цигерциомъ и съ
яима, са зеленомъ, цечуркама, а шта ту нема, о ка-
ко вамъ е благовкусна, я ю найрадиc имамъ. Та прі-
ятелю (на Весу) седи момче, куда си се загледао
— „О Господине да дивна изгледа съ ове ваше Фи-
лагоріе! — После юхе служителъ поднесу мале не-
ке одъ меса лукумиће и куване кокоши. На то до-
несе јимъ се говеђина, и за овомъ кисео купује съ
приженомъ на њему пастромъ. За овимъ е слѣдова-
ла велика одъ теста и млады' пилића гита. После
ове тепсіја једна упругна съ птичјимъ месомъ, пи-
ринча. Напоследку печено јагић, и пржена пилићи. На кое гостодинъ узе чашу съ црнимъ виномъ, кое
добротомъ својомъ Кипарскоме се уподобљаваше и
назздрава гостима. Садъ јимъ се текъ отвори разго-
воръ, и текъ што јимъ Миливой свирайку (флауту)
на свое румене устие наслони, да свира, Катарина
са осталимъ девойкама почне певати. Оне са своимъ
ангелскимъ гласомъ, кои врло вешто са свирайкомъ
младића удесе, све при столу удиве, и све па паж-
њу, као изванъ себе принеду. Романъ умиљенъ ни
очио чисто свои съ Катарине; свое любезне искида-
ше. Миливой се такође у свомъ художеству, кое му
и чистый гласъ девојачкій подкрепляваше, самомъ
Аполону ту садъ уподобљаваше. Любезный овай хоръ
одпева напрек пеесму једну духовну, а по обѣду па

захтеванъ господина Боляра одпеваю другу, коя се
с свагда при господиновъ столу по обѣду, благо-
дареки Богу, читала. Оза се пева на гласъ: Ликуй
днесь Сионе, и есть слѣдуюћа:

Господи свесвятый
Пріими ѿ насъ сіе!
Отче милостивый
Благодареніе!
Еже яко сыны,
Срдцемъ умилени,
Мы тебѣ бдаємъ. ²⁾

Ты излываєши
Росу благодати
Христе сладчайшій!
На земныя плоди,
И мы ж' питаемся,
И наслаждаемся
Подпебеснимъ благомъ. ²⁾

На тя упираємъ,
И на милость твою
Вѣчныхъ благъ мы часмы,
И жизаль вѣчную,
Со ангелски лики
Славити ва вѣки
Пресвяту Троицу. ²⁾

Боляръ садъ наздрави Миливою и девойкама, и по-
виче на млађе, да му донесу у вино леда; а Госпоя,
пошлъ служавку по лимунаду. „Лайде децо! рекне
старый, одморите се мало, пакъ да намъ одпевате
ону песму юначку о рату съ Турцима и Сараценима —
Миливой зна, овь ће вамъ почети, а вы ћете му по-
магати.

На то сада служавка єдна донесе ѹимъ лимунаду, а друга пуну калайлјю послостица. Проладе се

У Новака 1567 г. въе въмѣх
на саѣтъ № 92 — тѣлъ асурѣлъ

мало, и осладе уста, пакъ даду знакъ на Миливоя да почне. Овай узме садъ арфу, и намести се спраша девојака; поиправи мало на арфи жице, и пусти гласъ свой, коимъ несамо осталие девојке, него и саму Катарину мало застиди; она закрасивши се па лицу, баци нѣжній свой погледъ па дружество, и осмисне се, пакъ поведе узъ гласъ младића слѣдуюћу песму, па гласъ: Славна єсть любавь:

1.

У ютру рано,
Чимъ зора заплави
Вождъ Новакъ тайно
Съ войскомъ се оправи;
И поити, да се съ Грци
Саедини, докле Турци
Нису на пын ударили,) ².
Помоћь предварили (

2.

На лево крило
Стави се войвода,
Садъ храбрый Иво,
На гласу Србенда;
Кой све видомъ ободрава,
А храброшну оживљава;
Младимъ Србма дае волю) ².
На Марсовомъ полю. (

3.

Текъ што се они
Садъ крепу у строю,
На брзи коньи,
Преправни сви къ бою;
Али Турци осѣтише,
На оружъ сви скочише,

Равно полѣ прекрилиш^е) ^{2.}

Путъ ѹмъ пресѣкоше! (

4. Генче времѧ

То Новакъ види,

На Иву войводу

Упладенъ погледи,

Пакъ запыта уводу:

Шта є тамо, казуй брже!

И срдато мачь потрже:

Хоћел' мо се ударити?) ^{2.}

Можемо л' пробити? (

5.

Небой се Нобре!

Повиче войвода,

Знамъ я Турке добро,

Наша є побѣда:

Машце момци протегните!

Срдца своя ободрите

На мене се угледайте) ^{2.}

Пишта се пебойте. (

6.

То ѹмъ изрекне,

И коня ободе,

Мачь свой истргне,

Момци га погледе;

Пакъ єс за пъмъ устремиша,

Незиаде се ко' ће брже:

Хала! хала! Турци вичу!) ^{2.}

Али текъ узимичу! (

7.

Небежи Мујо!

Нећешъ намъ побѣди,

Повиче Иво,
Садъ ћешь ме познати!
Наен ово Сарацени,
Нити меки Перејани,
Већ су Срби, челикъ тврдый,) ².
Кон ватру дае. (

8.

Юнаци храбро!
Съ иами се држите,
На вожда добро
У битки назите!
Садъ ћемо ја обколити,
И варварску крвь пролити,
Летиће јамъ обрјане) ².
Са рамена главе! (

9.

Новакъ се пружи
Съ деенимъ криломъ предъ турке,
Ива ја окружни
Съ леве стране до реке;
И тако ја обколише,
Пакъ се па ныи залетише
На једнпутъ съ обе стране,) ².
Туреку силу збуне. (

10.

Случайно Папа
До Новака пробије,
Сабљ се маша,
И текъ да га убије!
Али Иво садъ приступи
Мачемъ острагъ пашу лупи,
Одлети му хола глава,) ².
Ко зелена трава. (

11.

Победу са тимъ
Садъ Срби одрже,
Съ воинствомъ храбримъ
По'ите што брже;
Те се съ Грци' саедине
Пакъ окуне Сарацене,
Стражни крило поредъ мора) ².
Иза неки гора. (

12.

Наново ту се
И съ овим' ударе,
Кое поразе
Славио горде варваре!
Неко число овы' нагие
На галіе и побегне
Преко мора у Азію) ².
Землю Анадолеску. (

Богъ васъ живіо! реки старый, напіє іймъ: я самъ, приложи, расптивао, ко' е ту пеему сачиніо, да га баръ штогодъ обдаримъ, и никако дознати нисамъ могао. Аль е тако лено и тако правично саставіо, као да е онде и самовидаць быо.

„О Господине! рече Веса, да ми е было одкудъ васъ онде видити! — Е! мой ацо, и пріятелю — да си ты мене спда видіо! Ал' самъ брате и люде имао, какогодъ рисове! О Боже мой! кадъ помислимъ са-мо, шта смо чинили, чисто ми и садъ коса расте! и заиста самъ настъ е Богъ сачувао, да писмо изгнули. Насъ две илиде коняника, против' ополико Персіяна в Турака! а пешачка намъ войска трећій данъ при-шѣ. Но на нашу срећу ударили смо мы коняники на ныи сасвимъ изненада. Мы писмо птмилиши пре на ныи ударати, нежели се съ царекомъ войскомъ, коя е на насъ Србе евакій данъ изгледала, саедини-

мо, и плашъ, како ћемо се съ непріятѣмъ удари-
ти, начинимо; али случај дочеке, да на непріятеля
нагазимо. Мы одемо тада у Тракију, и никда непрія-
теля иенађосмо. Помислимо, да га выше ту неће ип-
быти, но да се преко мора у Анадолију баџио. Угле-
дамо найпосле и Грчке войске, забеле јимъ се подъ
једномъ шумомъ шатори: Боже помози, рекнемо, ево
наше браће! но подалеко јоште станъ ињовъ быаше,
и ноћи намъ отме, присенти тай данъ немогосмо.
Склонимо се ту за неке шуме, и лето будући, време
лено, и месечина: преватимо се съ ѕломъ и пийћемъ,
пакъ утврдимо страже и полежемо спавати.

Сутра данъ чимъ намъ зора забели, труба намъ
огласи, и све настъ најдалпутъ у движење стави. За-
грме јонаци съ оружјемъ, на себе таково метаюћи,
затутићи птиците, стон звека мачева, кони на тако-
вый шумъ ратнији извикинути, парогуше садъ уши и
завриште: за тилљи часъ будемо готови. Войвода Но-
вакъ Гребострекъ, цовиче на момке: јонаци напите
се по мало раки, пакъ да се у име Бога кренемо:
само сваки пазите, да у лепомъ строју идемо, да
намъ Грци, кои знаду критизирати, ману у томъ не-
нађу.

Текъ што онъ ово изговори, и даде менi знакъ,
да се съ моимъ криломъ кренемъ, ал' ето ти намъ
уводе! стискао се пустыи на коню преко равна по-
ля, као стрела изъ лука пущена. „Непріятель намъ
е на путу, повиче, и сила ји има, и Турака и Пер-
сіана, и конјника и пешака, и ће савјетно, да се съ
њима упуштамо, но да другиј путь узмосмо, докле
настъ инесу осетили. Новакъ погледи на мене: Нобро!
вели како ћемо садъ? „Да ји обиђемо, рекнемъ я,
мало с настъ осрамотићемо се. Но єсть! непріятель
настъ спази, и намеру нашу хтеде да намъ предвари,
али комоти, по своме обичају, потребовали су времена,
да се на бой спреме. Мы то видећи, повичемъ и я и

Новакъ, као кр'овныѣ управитель на воинство: „Кнада! опомен'те се да сте Срби! и предъ очима већь Грчкимъ коз сву надежду садъ на Бога, па на насть полажу! освѣтайте дакле данаеь образъ своме роду! позовите се люди, да є теже правоме Србину срамота спети, нежели и цриу смртъ претрпити! То изрек-немо, и управитель ма'пе мачемъ, и повиче да Ветераны (старій воиница) напредъ иду! О брате каковы' к ту мозака было! Забрѣани, Бличани, и одъ Ибра реке; да буд' му є бркъ великий свакоме се као по-весмо обесю, то му се други седи већь изъ оба ува пружили, а обреје црие и велике насле јињъ на очи, исподъ кои кадъ погледе, као Нумидійскій лавъ, рекао бы садъ ће те живогъ растрштути! „Право има-те Господо Войводе! вссесли подвикну, што насть на-предъ пропуштате! зашто є давно речено: нема удар-ца безъ добра старца! На то садъ потргну мачеве и стиеву се на одморнимъ и брзимъ коньима управо посредъ стаја непріятельска! Непріятель се овоме, па нашу срећу, ће јоштъ надао био, да се болѣ пре-прави, пакъ се зађе садъ у чуду! а мы запуцамо: удри, боди, сеци! Боже милый, рекао бы душа јдна жива пеће остати! и да потрај дуге, зло! одъ не-пріатела бы и остало, будући да су мложиномъ, мо-же быти, и 10 путај насть превосходили; но мы бы сви изгинули, али за срећу нашу велику, изгину јимъ по већој части поглавари, одъ који напесе бъсть јед-ногъ и на мене; велика иска людина, полегао на ко-ниу съ дигнутомъ у руци кризовъ сабљомъ, по у-устый ма я му се окренемъ, и онъ кукавацъ, кадъ ме съ лица смотри, отиене се далѣ, и продре некако и до самога Новака војводе; я тронутъ опалимъ садъ подамномъ коня и стигнемъ га. Чизъ онъ вој-воду, кен се у истый ма' съ двоицомъ бораше, острагу да луви, и изтегнемъ мачъ, пакъ ти намъ нѣга жицъ! по дебелой вратини, свали му се глава ша-

ломъ умотана, съ рамена, као навилякъ сена: изуче великий визъ, пакъ се поче по землѣ потршкати: заблебета езикомъ мало, пакъ се угаси; скоче конь момци съ коня, и опѣне га. Па то варвари добио садъ трему, и изъ еданпутъ нагне кудъ кој бегати. Мы се за пьима устремимо и до мора іш доюримо: ту се страю у свое галис и одтиену се на море, но слободно могу рећи, да смо іх, кое побили, кое заборили, на пола умалјан. И одъ наши' истине, кое погинуло кое ранено на једно 400 момака было, али нашта зато, мы несамо што смо ту славно надъ не-пріятельми победу одржали, него смо и сильно благо задобили: сребра, злата, драгоцѣнны' альни, пре-красны' коня, да су намъ и сами Грци, као своимъ пріятельми завидати морали. Царь потомъ захте, да му одемо у Цариградъ. О брате! како наесь в предурео! — те чести, те любави, те похвале одъ целога народа, што смо мы имали! и те радости Цариграђана и благодарности одъ ши нашему Краљу, као зету, да се описати неможе! И тако наесь е све царь Палеологъ обдарю, да се нигда надалв нијемо.

Ово је настави говоръ Боляръ, поједињий остатакъ Варвара био, кој су се тако у Тракији угњездили были, да иј Грци ни за 20 година истерати ни су могли, и мы иј съ Божјомъ помоћу истерамо. И докле наесь цариграђани у Цариграду гостећи и честећи за неколико дана задрже, дотле наша и пешачка војска, саединивши се съ Грцима пређе у Анадолију. Варвари се ту уплаше, иису смели сражејенис ни дочекати, очисте се и изъ Анадолије. „Ели то био молимъ Господине, првый ратъ съ Персијанима, кадъ є Андроникъ царь помоћь одъ нашегъ краља искао, или другиј? узита Веса „Другиј, одговори Господинъ, я се у првомъ рече нисазиъ ни трефјо, првый је подуго трајо, и одъ победе надъ Варварима у првомъ опомъ рату, избавлење буде целой држа-

вп Грчкой. Да нису Грцима у ово време Срби помогли, како су ји силни варвари напали были, они бы сасвимъ пали были. То и одгуда заключити можемо. — што се в Андрошикъ у ово време тако у теснимъ обстоятелствама налазио и мало войске имао, да онъ нје бы у станю самъ, безъ помоћи свога зета, ни овай последњи остатакъ Варвара за толико време истерати! завукли се были у пљеговой земљи по градовима, и видји да царь на њи выше неудара, често бы у земљу нјегову излазили, и народъ му Христијански узнемиравали, да смо се чудили, зашто се тако Варварима попуштаю, зашто помоћи неишту? Найосле толико се осмѣле, целу државу чакъ и до Цариграда узнемиравати, плѣнити родъ Христијанскій робити тако, да народъ за две године ше смео выше ни у полъ кудь излазити, земљъ свое орати и сејти: и ако су што гдји и посејали были, у време жетве Варвари јимъ са српомъ тамо изићи нису допуштали, или ако су јимъ пожиљти, и ли ваде свое покосити и допустили, нису јимъ дали изъ поля однети, но однесу сами колико јимъ треба, а остало запале! Ово дакле тиранство приведе цара съ народомъ до очалпія: онъ седле и напише нашемъ краљу писмо: Любезный вели Зете, или иначе Сыне мой сладкий, показао си ми у првомъ момъ съ Варварима рату Сыновиу твою къ менi любавь, и дѣломъ се є осведочило, да ти и самъ Христось, Господъ нашъ помаже, драну изъ крайне мое пужде и онеть молити те.

Зломислени Персіани, кое си ты съ помоћу Свештнїга Бога, песамо одъ себе одбјо (ударили су и на Милутина) по и у моїй држави славну надъ ньима победу одржао онеть ме узнемирају: остатакъ јоштъ некій одъ њи, кои я истребити немого', велику ми пакость чини и у бригу ме међу, боимъ се да ми како найпосле и до главе педођу, зато мо-

лимъ те Благочестивыи и христолюбивый кралио , въ сыне милый! пожури се, што скорів избавити ме ове жалости, ты ћешъ ій съ храбримъ твоимъ народомъ и помоћи Божјомъ победити, ты ћешъ гордость нਯову низпрогнити , ты ћешъ ій смести! и т. д. кое се косне срдца кралио , да му є таки войску послао и непрітеля га избавио. Пришество дакле наше у Тракию, и у исто време преведено нешто войске царске изъ Ападоліс, измами Переяне изъ градова, они поите, да се найпре съ Грцима ударе, мислеши безъ сумнѣ, да ће ій победити, као што бы и было, пакъ онда да се опеть у градове врате, и иза стена одноръ Србима даю; но лоша ѹимъ срећа буде , мы ій у намери предваримо и победимо ій пре, нежели ћеду се они съ Грцима сразити, и та наша победа поврати садъ непредимо царску войску опеть у Ападолио, за коима пође въ наша пешачка войска , кою, као што реко' Варвари и педочекаю , но одпире у Азію.

Докле є нашъ старый Господинъ ову ратиу повѣсть приповедао, дотле въ Меливой, спрама пѣга седећи , тако радо ю слушао , да ни очю свой са старога икъ скидао. „Овай нашъ сынъ , рекне Господинъ , радо овакове повѣсти слуша. Онь препебрегао и дружество свое , пакъ углубио мисли свое у ратне случає, да бы такове и целый дань слушао; и то ми є мило одъ пѣга , съ тимъ показуе да є правый Србинъ , и да ће имати мужеествена духа у себи. Такавъ намъ є быво и сынъ , но едномъ — ал' већъ нипита, нећу да говоримъ. Сатимъ устану: „да се мало проћемо , рекне, пакъ да се иде въ кући! „О отацъ! повиче Меливой, како памъ депо повѣсть ту казаесте! — На то и други устаноји захвале сви на части и на беседи , и пођу шетати се. Млађи међутимъ измене све на столу , и пожуре се за ужину. Господинъ Драгићъ Никола навали садъ јошть съ јднимъ да

зде у градъ. По сестра га, госпожа Болярка, узмемо на страпу. „Та кудъ си Бога ти Нико ты навалио, а тебе данасть неспущтамъ, а сутра и мы у градъ идемо, и знашь ли зашто? — писамъ ти хотела казати, напль се Розанъ жени! „Е да! —“ Већъ с дѣло ссршено, сутра вдемо у градъ да прстенъ буде: но знашь ли кою узима? — Я се сећамъ! „Но? —“ Катарину нашу! — „Право! то ми је драго, но! то ми је мило: финий сестро паръ людей, и кадъ је тако, я оставајемъ. Я самъ мало узео на умъ, да се они радо имаю и лепо се гледе.

Они овако у разговору прођу се мало и скуне се опетъ подъ веселу съницу па ужану. „Дет'те вы Господо моя и любезни гости! рекне Госпожа, узмите, кои што милује и преватите се овде, у двору искре се данасть ни постављати, зашто ће и покасно быти. Окруже садъ столъ и на тихомъ промаю вечерњи воздуха, у шали и веселомъ разговору повечерају, и умерено се напију, пакъ устану да иду слуге јимъ конј и кола одма изведу и текъ што се они къ путу спујете, ето ти јимъ предъ нын иека кола, и за ова два млада јомка на коньима; одъ који єданъ приступи къ овима, поклони се, и запита, где ли јимъ тай путь у веселый дворъ Господина Загорице? — Управо дете мое! одговори добре волје Господанъ Боляръ, управо у дворъ, велика су врата отворена, и домаћину се добримъ гостима срдце никада и пезатвара, ево и ми му идемо, но кои памъ је то у кола? упита — „два иека Господина изъ велике Каменице, одговори младићъ, са тимъ поклони се и оде. — „Изъ велике Каменице! пезнамъ ко' бы то био, рекне старый Господинъ: Е, Круно моя! приложи, оне ли памъ се садъ столъ постављати? — А кадъ је мени Иво! то противно и было, одговори она, я ћу учинити мою должностъ, пакъ ићи съ децимъ савати, а ты съ гостима седи, докле памъ в

5580

воля: хвала Богу има васъ ко' служити. Са тимъ садъ сви на кола и конѣ поседаю, и всѣ по месечини у дворъ стигну.

Сала велика осветлѣна, а предъ дворомъ падъ вратима венѣръ гори. Служителы страны провадаю юшть по авліи уморне конѣ, и Господа етрапа указжу іймъ се садъ на алтану. „Ко' ће намъ то быти? я се немогу сестити, силазећи съ коня повтори Господинъ, и сви іймъ горе поите. „Радуемъ ее добримъ гостима, всео домаћинъ повиче странима, и добро сте намъ дошли! „Но притомъ ваше благородије и извишите насть, што мы како испознати, и овако изнисиада усудили смо се доћи, идући у Призренъ, нехтесмо пропустити, да и васть, како првый путь у веселомъ двору непосѣтимо. „Мы вамъ благодаримо рекне Госпоя мы ваше къ нами поверенъ чествуемо, да сте намъ како испознати дошли. — „Ако смо испознати, приложи старий, а мы ћемо се познати! Молимъ за ваша честна имена, и одкудъ намъ тако? — На кое јданъ одъ страны, човекъ старъ, подъ седимъ власима. „Мы смо вели изъ велике Каменице, я се именуемъ Стоядинъ Николасићъ, а ово є мой сынъ Савва, иѣга јдногъ выше и немамъ; я самъ настави, у месту нашемъ судија, а сынъ ми є падзиратель добара кодъ господина Марка Прногорца у Изванићи. „Драго вамъ є любезни! и — целуюћи се съ њима — добро сте намъ дошли, рекне Боляръ, и понуди стране сести. Поседаю садъ ту и остали гости, за кое домаћинъ каже, одкуда су и кои су; садъ домаћинъ прву беседу поведе съ младимъ Николасићемъ о Економији. На то стара опомене свога сына Милигоя, да изиђе предъ стране и да ји поздрави. Младићъ то учини, старогъ полюби у руку, и овай иѣга полюби у чело, а младоме се поклони, но и овай га увати за руку и съ њимъ се полюби. „Вашъ сынъ Господине? упыта Стоядинъ. „Тако вальда, благоволи промисао

Божій, одговори Болгаръ, да намъ синъ буде! Младицѣ се на то поклони, и одступи иза страну. Краснодете, да га Богъ пожиза! — — Катарина съ Милицомъ, и осталимъ девойкама стале бялаху у чопрић на алтану, и ту разговараючи се съ Романомъ, погледаху чрезъ отворена двокрилна врата, у велику салу младога Николавића, човека преко 30 и неколико година, по веома прикладна. „Ко' бы итда и помислити могао, рекне једа несташна одь служавкій, да є овай младый, синъ онога старога! какавъ є то красанъ човекъ! дивногъ и господскогъ стаса мужъ, како му лено они црни бркови на његовы жаркасты образи доликую! онъ є морао у свое младе године јоштъ лепший быти и одь нашегъ младогъ Господина. — Старый Господиње, па речь Боляра, за дете, да му є синъ, по благоволеніемъ промисла, позамили се, и ћутећи засукивање свой проседый бркъ, пакъ му рекне: како дакле синъ, и наследникъ, Господиње? — „Кадъ му јевозольно место уступа, овай, кој бы ми тай био, одговори Боляръ, тако мора и да буде, я наследника морамъ имати.

Николавићъ. А уступи му синъ вашъ, я јамъ нешто чуо.

Боляръ. Онъ памъ є тако писао, да онъ одь насть вишта непотребує, и га молити и исаљи хтео онъ є насть увредио, требало є да онъ насть моли, а не мы вѣга.

Николавићъ. Имате право! — а молимъ, чије вамъ є ово дете? или вамъ што родъ?

Боляръ. Ништа! — но и я на властито моя, тако га любимо и тако га радо имамо, као да є наше рођено, али є и дете, да неможе бити.

Николавићъ: Тако после ваше смрти све њemu приписујете?

Боляръ. Као моме наследнику све, и движимо и недвижимо. Да коме бы, кадъ ме се є синъ

одбацио? Ово је дете изъ Станишева, одь добры, ка-
ко самъ разумео, родителя, отацъ му је скоро и у-
мр'о вреданъ човекъ, и изуманъ, оставилъ му је и онъ
депо наследство, по нашта му, некъ уступи зелимъ
све своме старіаку брату и сестри. Оно му је рођен-
ый братъ, што се онде разговара. Дете већ и мое
име поси, я ћу га до коју годину, ако да Богъ, оже-
нати, а у вѣму племе мое баръ по имену задржати
(кој је сынъ нашъ утаманити мислио) а сынъ некъ
се стара за себе. Више одь 20 година, како је тай
отишао, слѣдователно онъ је морално за наше умр'о.
Да му је зло, онъ бы наше потражио, но добро му је;
и да му Богъ да, да му добро до века буде.

Николаев: Ал ако онъ Господне упротести-
ра? ако не за живота, то после ваше смрти?

Боларъ. Онъ ће може быти то и хотети, но
онъ у својој протестацији нашта иже успѣти. На јою
молбу мени је самъ краљ дозволио, да је могу, кога
овоу, у место сына усыновити; съ тимъ само условијемъ,
ако би намъ се синъ вратио, и пами се као родите-
љима своимъ покорио, — то да може съ пашимъ
усыновљенимъ сыномъ после ваше смрти, на полу-
цело добро делати: ако ли за живота нашега неби
намъ дошао, чебы се покорио, я одь наше опроите-
ње и благословъ родитељски неби пријмю; те да
после смрти наше шинги тражати неможе. Я за то
изъ двора — одь самога краља — имамъ и писмено.

Николаев: Извините Господне мое любо-
щитељство, и молимъ, вете ли ви вѣму најпре што пи-
сали и явили, да ако недовоће, да ћете га наследстви
исклучити?

Боларъ. Та па таково ми је писмо и одго-
ворио, да је чинимъ, шта хи је драго, и да пријмимъ
за сына, кога ми је воли, и ћу вели, сајъ тајој сре-
ћи козачъ быти.

Николаев: Али зашто се є онъ на свое родитељ тако разердіо?

Болляръ. О любезный мой! ярзиме и говори-ти, а и како ћу, кадъ ено є већь гда плаче! молимъ-те Крупо изиђи мало! мати си брате, знамъ како ти чада, ал штају? и мене срдце боле, но вали ми се умерити. Па то она устане, убрише лаце „простите ми рекне, я и тако изамъ посла. Устане и Савва, и узме ју подъ руку: ваше благородіе! рекне юй, вы сте једна љилостиви мати, али умерите ваше срдце, и тешите се єъ тимъ, да вами є онъ и безъ васъ срећанъ. Са тимъ изиђу, и старий настави беседу: зашто се є велике разердіо? Отъ се у оно време самъ, безъ нашега родитељскога благослову у Солуну ожени, и то узме Грканију! То намъ буде зеомъ противно, єъ тимъ выше, што смо му мы нашли были прекрасну девойку, одъ фамиліје нашей подобиенъ єъ којомъ смо вы желили опріятельити се, и то смо му явили, и писали, да се у отечество свое врати, онъ то непослуша, по узме ону, коју є онъ желју, и кой му се навезала бала, да є се ніје могао ни отрести. Я се разердимъ и пишемъ му: Преступи си сынко, велимъ му, и ожени си се безъ родитељска нашега благослову, увери се, да ти неће срећно излија. Одговори најъ на то, и извини се, моли за оправданѣ, и пиште благословъ нашъ. Разжали најъ се, исплачено се обое, и оправдатију: погледимо на свето образе, и помолимо се Богу, да најъ га благослови. Мы истина, као родитељи, то учнимо, ити в наше негодованѣ, за разумный нѣговъ поступакъ, могло у нашемъ срдцу клетву на њега произвести; али ставимо у главу, да му за дуго време на његово имено пишта неодговоримо! да му дамо управо познати, да ее на њега срдимо, еда бы га єъ тимъ боль на раекање, в у боль, као млада човека, чувство привели. Ово њега веома ожало-

сти! побои се да га непрокупемо. Пиште намъ и опетъ, и моли се, да му оправимо, взвинюе се и правда се, да е се то нѣму, као некомъ судбомъ случило, да онъ тѣ ніе могао избѣжи, и шта я знамъ. Седицѣ я и на то му одговоримъ; пребацимъ му погрешке нѣгове, и пишемъ му да дође. Чекамо га, ил' да намъ на ищемо наше штогодъ одговори; нема га, пити намъ што пише! Кадъ ал' после неколико месецій стигне намъ писмо одъ нѣга. Отворимъ и читамъ жалостие изражене у нѣму, да му е нѣгова любезна Маргарита умрла! (Ни годину дана не съ нѣмъ поживила) и да е нѣму съ нѣмъ свака на овомъ свету радость изчезала; да е смртъ нѣна сва чувства у нѣговомъ срдцу тако сатупила, да се нѣму выше ни живити немили, и т. д. и припадае, да смо мы нѣгови родители на нѣга узданули, те га је та искрска постигла! жао намъ буде и исплачено се обое, назишамо му одма утѣшително писмо, и молимо га опетъ, да намъ дође. Уверавамо га, да мы писмо на клетву ни помислили, по напротивъ, да смо га благословили; а да намъ е тешко нало, што је се безъ нашега благословиа ожевио, то му кажемо, но да е любавь наша родительска къ своме единцу границу намъ у томъ положила, да га мы клетви предати висмо могла. А што ти (велимъ му у писму) писмо у онай ма одговорили, кадъ си одъ насъ благословиа почекао, мы смо изъ довольнога узрока то чинили, пити бы теби, кажемъ му, благословиа спај заменити могао нашъ благословиа, кои да си пре женидбе твоє одъ насъ получио; зато сыше мой! заборави ты на све што е было, пакъ дођи, да паново благословиа одъ насъ примишъ, и у новыи бракъ у име Бога ступишъ, да съ тимъ твоє добре родителј утѣшишъ, и себѣ изъ тога униваша, у ков те је као младога, слена твоя любазь бацила, јданпуть избавишъ. Но есть! онъ намъ на то одговори, да се онъ выше никда женити неможе,

да є срдце иѣгово за то већъ изумрло, и да онъ не-
жела выше ни у Призрень вратити ее, и предъ насть
свое родителѣ наїти. Мене ово сасвимъ ожалости, и
уместо што бы сузу мою изъ очју за нымъ пустіо,
расцалимъ се па иѣга гнѣвомъ! По кукавна мати про-
ли се у сузе, да сирота тра дата образе свое неосу-
ши! „Ясъ сыне шта учини! бѣдна мати шта дочека!
ко суетне мысли напе, да ћемо те срећно оженити,
да ће майка унуке видати, доживити наслѣднике свое
и т. д. Јакујоћи проницила ми већъ у мозгу, изгуби-
мъ найпосле стрипецъ, и срдито повичемъ на си-
роту: жено! престани већъ еданутъ плакати! я то
выше немогу трпити! да те кисамъ выше съ томъ не-
сомомъ у нашой кући чуо. Онъ као младъ, рекнемъ
јој мало је заблудио, но онъ ће доби опетъ къ себи.
Оставимо га сада, оставимо га и за коју годину у
иѣговой оной моралной болести: време ће иѣга одъ
вѣ избавити, време ће иѣга као иза — сна пробуди-
ти: онъ ће намъ доби, и мы ћемо иѣга и па другій
бракъ склонити: небуде ли по несрећи то, я знамъ
шта ћу чинити. Међутимъ наставимъ, гледаймо мы
нашъ посао, негубимо волѣ, наше домостроительство
у свомъ лепомъ реду држати, да намъ и одеадъ на-
ше благостанѣ, као и досадъ цвета: имаћемо мы ске-
по наслѣднике наше, нећемо мы допустати, да намъ
се име наше Загорица, имаћу живы' испане и т. д.
ноуташамъ ју, она мене послуша, и смири се: поза-
борави па иѣга и нађе се утешена, а особито чујући
за иѣга, но одъ други', да се веома добро влада, да
є у чести и любави кодь свакога: да є у војничкомъ
званију лено поступио, и за кратко време далеко до-
терао. Но прође неколико година, да нити онъ што
намъ, нити мы нѣму пишемо. Помислимъ у себи:
године пролазе, а свакоме се годинама веќъ нашъ
скраћава, и сугубо сваку годину старији бивамо! дай
да му пишемъ, и јоштъ еданутъ да га опоменемъ,

охели памъ доћи, и жели ли нашимъ наследникомъ быти, ако не, да се заранје постарамо, кога ћемо нашъ за наследника узети. На таково садъ писмо наше онъ памъ одговори, да онъ доћи неће, и да мы можемо, и у власти нашъ въ съ нашимъ добромъ, како ћемо расположати, и коме ћемо преписати. И тако любезный мой! я добијемъ изъ двора дозволенје, да могу, као што самъ најпре рекао, туђе дете усыновити, и наследникомъ га учинити. Меркаюћи дакле мы кога бы смо узели, протеку намъ и ту 3—4 године, пайпосле то детенце, изненада као да га је самъ Богъ нама послao, намѣри се на насъ; и мы га та пріймимо; узлюбимо га као свое рођено и малого се съњимъ утѣшимо.

Они свако разговарају се, стара гоеноя пође у салу, да ји зонше на вечеру, и ту предъ врати застане младога Николајића „Господине! рекае му, а што вы тако сачи овде стоите? „Ништа вели, Мамице, загледао самъ се у месецъ, како памъ је тихо на плаветный неба сводъ движе, и како дивно све предмете на земљи у јданпутъ намъ осветли! Стара садъ зовне Господу, и врати се опетъ на алтанъ. Опомене млађе, кои ће како около стола служити, и нареди где је јој кој гостъ сести. Она видеви младога Николајића, да се любезно съ Миливоемъ разговара, мило јој буде, и па захтеваш госта, дозволи младију до њега сести. „Нашъ се синь, рече, гоенодине съ вами упозна, то ми је прихода, мало одъ њега, што се као гликоя деца, незатеже, и одъ страни памъ се неодгуша. „Ваша милость, то је свойствено, одговори старый Николајић, питомой прави и лепомъ срдицу: а назластиго деци изображеной, и у лепомъ дружству обученой.

При вечери истина младый Николајић у лепомъ расположению быти показиваше се, али притомъ нешто и замешленъ: слабо се у разговоръ пушташе.

„Савво! проговори му отаць, кой у гориѣмъ челу съ домоїцомъ сеђаше, а што си се ты сынко тако замислио? зашто се неразговарашъ? На то Боляръ поведе разговоръ съ нимъ, и то найзыше о домостроительству „како ми се види, одговори младый, ваше се благородиѣ болѣ одѣ мене у домостроительству разумева. „Сынко, пемогу се ни я толико хвалити, да особито у томъ искуство имамъ, но опетъ изъ великога упражненя, доста самъ и у иѣму успео. Но имамъ добре млађе мое, кой се одѣ мене болѣ разумевао, али и то съ моимъ настоящиємъ и они су се понайвише у томъ ползовали. „Упражненїе гоеподине у свакомъ дѣлу сила чиви, рекне старый Николаевићъ, упражненїе и на свашта строгое внимание. Мой синъ, приложи, зна, шта зна, али, да јоштъ гдји био, выше бы се ползовао. „Ево ако има волю, и стварь узможе быти одговори Боляръ, некъ намъ заостане неколико дана, докле бы му воля была, и кодъ настъ, да види, како се и овде ради: ерь свакиј предѣль има неке, и особите обичае за себе. „Накъ зашто пебы, рекне младый, я и тако одѣ моја гоеподина на месецъ дана имамъ одушутенїе, напшао самъ другога на место мене. „О то бы ми мило было, приложи стара, ако немате много посла у граду, а мы ћемо се после два дана заедно и вратити, и мы сутра у градъ пдемо.

По веселомъ, овако при вечери, разговору, развѣу се спавати. И сутра данъ оду сви у Презрнъ, гдји се четири дана позабаве. Роману и Катарини буде претенција, и одложе на будућу есени, да се венчаю. Николаевићъ такође са синомъ сврши свой посао, и у дружетву сви се враге у веселый дворъ, кромъ Николе Драгића, кој кодъ куће заостане, съ обећањемъ да ће јимъ до два дана опетъ доћи, и па захтевал ће старе гоепое, Савку јимъ, књеръ свою довести, које стара и садъ бы собомъ узела была, ал'

ю мати неодпусти, збогъ пеки' гостю, кое су имали. Но Боляръ съ Николаевићемъ младимъ, съ Весомъ и съ два служителя своя, предузме путь, да јимъ покаже прекрасне неке туда предъле, и млоге станове, силну стоку свакога рода, и цоља лено обраћена. Пролазећи јимъ се тако, једва другији данъ, предъ саму ноћь, угледају съ једнога холмића свой дворъ. У који кадъ се спусте, застану Драгића, који јимъ је на по' сата пре се кћер ју дошао био. Весела стара истрчи предъ свога господина, и превативши му по обичају коня: „Иво! рекне му ево емо добили и кћерь; девойчица машни се староме къ руци, и онъ ју отечески подлюби. „Е! Круно срећна ти била! рекне јој, и погледи смешећи се на Миливоя, пакъ на девойчицу „но чини ми се, приложи, да пеће одъ тога пинита быти, и да се ты у томъ жено варашь. Найпосле я ти волю цекваримъ, чини како знашъ, мени пинита одъ тебе противно быти пеће; само што бы (тихо рекне) дуго се на то чекати морало; млада намъ је брате, найманъ 8 година треба, да у савршений возрастъ свой дође; а мы бы нѣга до после четири године већъ могли оженити.

Са тимъ предујеретну ји гости. Любезни мои! рекне јимъ добре волје старый, да будемо весели! Домаћице садъ гледај, што ћешь чинити. Ово су наша деца, приложи, Катарина је наша кћи, а Романъ намъ је синъ нашъ, да ји Богъ благослови, да памъ срећни буду: и да насть Богъ жено пожизи! да же-нимо и удаємо и јоштъ толико баръ срећни и од-садъ учнимо, колико смо ји изъ милости Божје до-дапање учнили. На то садъ весели младенци при-ступе му къ руци. „Правоме је Србину, настави добрый господинъ, то свойствено, да онъ највише свое у овой добродѣтельи: оженити и удати, удо-вольство налази, и моя је Круна искако срећна у-

томъ; кою въ годъ до данаеъ удала, све в Богу хва-
ла на добро намерила.

То вече при господской вечери, сви буду ве-
сели, певали су и играли; шалили се и смеяли, а най-
выше съ аномъ Весомъ, шальвчицомъ одь овога
света. Само што еданъ Савва, младый Николаевић,
ненокаже јимъ ее соразмерно съ осталима у лепомъ
расположению быти. Онъ устане одь стола и изиђе
мало на алтанъ. Устане за нымъ и отацъ „Господо
моя! рекне съ дозволенѣмъ, да мало и я ноге мое,
протегнемъ, одкадъ се то седи. Остали спазе да онъ
за сынкомъ изиђе, на пытанѣ, каже јимъ служитель,
да су се мало у авлѣ сишли.

„Ты си опеть невесео, рекне старый Николаевић
младоме, (кос една служаква, изъ малога одно-
га исподъ прозора врта чуе), не бы требало рекне
му, да то чинишъ; опомени се, како смо се разго-
варали! „О Господине! я и писамъ тако невесео, но
потежко ми пада, што — али ништа! я самъ садъ у
сладкой некой туги. — „Ты јимъ се себѣа ономадъ
кодъ пыи и заостати.“ — „Я и остаемъ при речи,
но за кратко време.“ — „Шта ти се види изъ оны
пѣговы одь ономадъ речі? — „То да самъ я кривъ.
— „И сен кривъ, во ништа зато! исправићешъ се.
Чули ты опо вече целу ону повесть? — „Све самъ
чуо Господине, што сте годъ говорили. — „Онъ има
право! — „Я и самъ признаемъ, да има право! —
„Пакъ како садъ мислишъ? — „Онако као што сте
ви вы напредъ юштъ казали. — Ако ћешъ мене
слушати ни у чесму нелой му ее противити, особито
за дете, што га је усыновио! — „Божје сахрани! и
мена се дете весома допада, пыова је воля била нѣ-
га за сына пријмити, и я новицујући се пыовой во-
льји, признаћу га за мата брата, и то драговольно,
зашто га зрло радо имамъ: дете је благоугодно, ра-
зуину дете неко и малокрвно. А друго, кога и я имамъ,

и оју ли игда выше и имати. — „Ты ако мене услушашъ имат' ћешъ, и треба да имашъ! зарекао самъ се! велишъ, пакъ? — ако си се зарекао, ниси се заклео, није завѣтъ, да га преступити неможешъ. И суди молимъ те као паметанъ човекъ, ниси выше дете, да кадъ се ты небы и у другій бракъ склоніо, за већу бы ти се погрешку признало, него што ти се чини, да си прву учиніо! заруль да оно што у дѣтињству пофалимо, у зрељи нашы година неисправимо? — „Истина Господине, али — (хтеде староме нешто одговорити, но смотре девойку у врту, где около цвећа нешто шушка, прекину разговоръ,) айдемо дружству, рекве старый „ова нась є чуда, одговори младый, но ништа зато, неверуемъ, да нась є разумела. Са тимъ оду горе.

Сутра данъ настале гости да иду, в Романъ почне молити и за Миливоя, да и нѣга на кој данъ одпусте съ ныма, обенаваюћи, да ће јимъ га онъ самъ довести, и дете имајаше волю, да види свое родитеље. Но стара Госпоја паматне на Романа, да јој у другу собу слѣдує. Овай то учини. — „Немогу я сынко, рекне му, дете сада одпустити. Овај си-рома јоштъ и незна, да му є отацъ умр'о пакъ на какву бы радость кући и отишао? По болѣ ће Романе быти, да ты матерь вашу, буди како преокрепићь, да она на неко време овамо къ нама дође, и овде да памъ се дете одъ смрти родитеља извести, а я самъ рече и тако рада ту Госпоју видити и съ цвјомъ се познати; за дете се разговорити, и одъ нѣ сынко, као одъ матере благословъ детету поискати. Романъ се ва то осмени: Немате є вели, мамице, шта видити, сува као штука, и пакостна једна жена! на што ли намъ и ићи благословъ, кадъ ова за нась нимало немари; пакъ што за меје немари, не-ка бы, и самъ јој пасторакъ, али за свое рођено, кое є подъ срдцемъ своимъ носила, она немари ѕ

одбацуе га се; она само свою кћерь милує, за ю је сдиу бризе, и у њој једнай жави! Ј едва чекамъ, да сдануту съ њомъ распредимъ, пакъ съ Богомъ; я самъ већ у намери био, да и Миливой прйтимъ себи, по кадъ га је судба тако на васъ намерила, и зи га, Божињъ вальда и то жановенитъ, родитељско ваше удостоите любави, и за сына га и наследника прйтите, весча се радујемъ, и выше се радујемъ, него да је и на мене самога та срећна којка пала. Судба с мој и на мене, и какву јошти срећну за мене којку бацила! о Мамице! нема тога ни у целомъ Краљевству нашемъ, съ коимъ бы я срећу мою садъ променио; срдце мое у мени само предчувствује, да ћу я съ мојемъ Катариномъ срећанъ бити.

— „А ал' вам' Романе, в сестра како лепа? зашта Госпој, — „о мамице! Кадъ бы сте ју видили, и видићете ју, я иснамъ, би ли се коя и на свету девонка пашла, коя бы се и издалека съ њомъ у сравнењу неко узети могла! такова је то савршена красота! Но оставимо, приложи, и красоту; ова памъ је само за време, подобна цвету пролетију: но те доброте, тога мамице, разума, и тога општрумја, што на је то девойче име, то је за удивљење! — „Морала је дакле и мати јој лепа жена бити. — „Та она је и садъ жена присладна, и види се на њој, да је у свомъ цвету лепа била, ал' никаква подобија са кћерју пема, никад неби сте рекли, да јој је мати. — „Я ћу је радовати Романе, да и њу и кћерју јој видију, и ты мени нећешъ любавь одрећи, да намъ ју што скорије доведешъ. „Што скорије тежко ће мамице! моћи бити, садъ су намъ послови силни, присела је листна радња, но на јесень, тамо у Октомбру месецу, кадъ и јеос сватове узимамо. Са тимъ садъ изиђу; и гости јимъ се праштати почну. Романъ и Веса у Станишево, а старий Николајинъ предузима путъ у Каменицу; Никола Драгињъ врати се съ не-

кимъ другомъ своимъ у Призренъ: и тако сви се разинђу, само јимъ Савва, младыи Николаевићъ застане.

Миливой јимъ се за братомъ и течомъ смути, што му за садъ съ ньма ићи недопустиш, онъ се и заплака, гледећи за ньма, но теча му се обећа, да ће му и до две недеље опетъ доћи, и буди коимъ коимъ начиномъ и матеръ му довести. „Ако она неусхте, рекне младићъ, доћи, а вы течо молите ми отца, да ми онъ дође, я и волимъ, да њега видимъ.“ На ову речь благодјелна госпожа стара, ићко га загрли и смути се на срдцу, да се неможе ни одъ суде задржати, мислећи, у каквој сладкој надежди ова мила невиношт живи, да ће свога любезнога отца видити, кога му већ је црна земљица покрива. „Сыне мой, рекне му, нетужки, теча ће ји намъ довести, пакъ ћемо ји и дуго време кодъ наасъ задржати: излазићемо на добра и кодъ нашы' прјателя, и быт' ћемо весели сыне свуда. А после подије, привати Николаевићъ, сеет' ће мо лепо па конѣ, зовнућемо съ нама и Секретара, пакъ ћемо изићи у шетњу. „То можете, настави госпожа, узмите само вешта момка, да васть зна провести, а до кои данъ ићи ћемо и у Манастиръ *.

Младыи Николаевићъ овде веома се Господину в Госпожи допадне, тако, да га при ручку тай данъ попуде кодъ ньи за Надзорателя остати. Они вѣчу и плату обећају, и будући неоженећи да ћеду га срећно и оженити. „Я пебранимъ, одговори Савва, по истеку ове године, я вамъ могу доћи: мени се и тако ови предјли болѣ допадају.

По ручку Николаевићъ и Миливой, Секретаръ в јоштъ два служитеља, седиу па конѣ и оду па данъ па два у ловъ. По одлазску ныјовомъ стара госпожа пашће съ гојединомъ своимъ у виноградъ. Она је осталомъ ту съ ньмъ разговору рекне му: о Иво!

како се мени тај човекъ, Николаевићъ младый, до-
пада! згоданъ некий и благопристойнъ мужъ, види
ми се быти. Я бы се радовала, да кодъ наась зао-
стане; особито и за дете, што га онако радо има, а
и оно се пѣму присвая, и тако га се лепи, као да
му є братъ: и Богъ — и душа гледеши и физиогно-
мію изгову, еднаку съ дететомъ, нико небы, кои їй
непознає, ни реско, да нису рођена браћа. — „И
есть врлый човекъ, одговори старый, и я га радо и-
мамъ, искусио самъ га ово дана, да є јданъ паме-
танъ младићъ, и да лепе у осталомъ и науке и да-
ре притежава, но у домостроительству како ми се
види, слабо се раумева; али я за домостроителя
небы иѣга ип употребио, ње намъ то ни нужно, не-
го за друге послове наше, да неморамъ я свуда,
овако старъ гипорати: а навластито кућа и оны ду-
ћана ради ско у Призренъ трчкарати, радъ бы се
већъ жено смирити мало, а до помоћи детинић, тре-
ба јоштъ времена. „Къ томе Иво! и ва то вали да
помислимъ, да смо мы, као што кажешъ люди већъ
у годинама, кадъ бы памъ смрть нашу желю, десе
сирећь до саврешенога узраста видити, предварила,
на кимъ бы га млада оставили? Небы ли намъ се
оно у оволикой Економији сбунило, и немаюћи верна
себи прјателя, кои бы га искрено опоминяю, небы л'
намъ се и покварило?

Крупо! мы смо у томъ, једне мисли, одговори
старый, и иначе да и нечинимо, но да гледимо, да
и иѣга прїймимо, кадъ у сыну срећни нисмо могли
быти. — „Ако намъ се пайпосле и сынъ освести, и
дође ништа зато Иво! овай ће намъ быти подъ из-
вестнамъ платомъ, пакъ съ временомъ, ако се сло-
жити небы могли, лако бы се раскрстили, и у слу-
чају, да се небы нашъ сынъ овоме детету, као бра-
ту прилюбio, то бы намъ опетъ Николаевићъ при

овомъ млађемъ заостати могао. И овако даљ у разговору заключе за цело Николаевића задржати.

Садъ Господи Болярки сила необично бешь детета бияше! Она се чисто и расказ, што га на выше дана одпусти: пестрилько едатъ и другій данъ на дете изгледаше, а трећій данъ већъ се за нѣга и уплаши. „Ово нешто неће добро быти! рекне у себи, я самъ ињима рекла, да се најдује два дава задрже, и трећій данъ до подне, да су овде, пакъ сто већъ и каено доба и ныи везна! а моя се с речь досадъ слушала! Богъ зна куда ће они по чепелу на конбы тумарати, шта ли ињъ се по пустини ходећи ињъ може и догоditи!

Господињъ старый павали, да се вечера, и вијеđи свою пра стоду забришту, насмеје се. „Я самъ то зредвидio, рекле јой, да ћешъ се ти бринути, в хтесо самъ ти речи, да га само па едатъ данъ одпуститъ, али не мого' Николаевићу покварити волю; а знаю самъ да ће тако быти: „Ито су ти матерел приложи, унјару кукавне за децомъ, пакъ како ињъ деца најпосле захвале! — Избаци то изъ главе Круно молимъ те, та отишојти къ паметнима люд'ма, шта се имашъ бринути? Ако вису могли, или вису хтели данасъ стигнути, а они ће имать сутра доинъ, штуј се рока везана. Я знамъ настави старый, да се ты садъ и каешъ, што си га послала, по боимъ се, да се и выше кое-зашто неускаєшъ, што детету по воли чинишъ. Жено! спомени се само, како си и онога ићко любила, и шта му имен чинила, пакъ докле ти къ малый био, дотле му се она твоя нега и допадала, дотле се къ око тебе и умиљавао, а мене пје толико радо ижао, кое с овь знао, занто и мени пје годовао: а како имать одрасте, и боль мислиш поче, пје вальда јоштъ ни 10-у годину имао, приљуби се къ мени, и вера — Божја, волје къ после мене, него тебе, то си ми ты и сама казивала! зато и велишъ, невала децу мазати, пје савестно брате падъ пътима малого лебдити, и любавь ињъ у оней мери откривати, у којој мери такову на родитељскомъ срдцу чувствујмо. — „Знати је то, знамъ брате, и дајмъ ти у свему заправо, али је мати свака вѣжњега срдца, него отацъ. — „И уобщте женско је, као слабији пољ, пјежнијег срдца,

одговори старый, слѣдователно и любавь къ своме поро-
ду силайо у себи осећа, по зато онець вали се уме-
рить, а любави својој къ детету границу положити,
ако желамо, да дете пепокваримо. Любавь є роди-
тельска безъ строгости и употреблена власти свое
надъ нимъ, за дете отроять, а са стротошћу разумно
сајдинѣна, спасителњи, противу моралне болести
лекъ. Редко ће коя паметна мати дете свое, особи-
то мужко, после шгове 4 е и 5 е годинице полюби-
ти; и коя годь то чани, пзгуби ће у њему оно къ
себи повинованѣ, на комъ се детету срећа оснива.

Старый Господинъ са својомъ и неколико одъ
својей дворника, при столу седећи јамъ, продужи своју
беседу, и разнѣу се найпосле спавати, но Госпоја,
као једна чедолубава мати, ту воћь слабо се сномъ
ползує: чимъ би очи свела, ето ти јој сина је пу-
та! никако изъ главе да га избіс, благо теби, рекне
за девойче — Сазку, коя съ ињомъ у једноги себи спа-
ваше, благо теби, любезна певности, кадъ тако без-
брежно и сладко спавати можешъ, да ти често и
завидимъ. Ђдва дочека, да јој зора забели. Обуче се
и изиђе на алтазъ; замашљена гледи на млађе, кои
такођер ће поустанли быиху, како се свако свога по-
сла прѣматаше. Мало по томъ изиђе и старый: кога
се садъ потужи, како писе могла ту воћь спавати:
„А кой ти је кривъ? оговори Господинъ, я самъ Бог-
же спашао врло добро! Они ће па поднес ту быти.
Ал' ако небуду? — „Ако небуду толико и чини, но
и ти реко, да ћеду ту быти!“ Али када? — „Он-
да кадъ дођу ту ће ду быти.“ Дако є теби Иво та-
ко говорити, по кадъ бы си ты знао, како є мени!
а највзыше се на Секретара лютимъ, и века ми до-
ће само, да видишъ, како ћу да га криимъ.

И тај данъ па поднес Секретарь дође, но самъ
єт једнимъ само момкомъ, а Миливоя и Николаји-
ћа нема! Срето! а шта је то, сизко? уплашена Го-
спожа побаче му съ алтаза, гдје є чладњи Господиња,
и дружество? На кое Срета устрчи горе, и полю-
бивши ју у руку, приложи јој одъ Миливоя пијемо
поздравили су рекне ћој, и мале се, да напије про-
тивно небуде, они су морали јошти за кога данъ па
добру Господину Пикшића изъ Скопља, онъ ји ни
попшто одиустити нехте; како што вамъ ето и пишу,

изволите прочитати. — Госпожа съ великимъ негодованіемъ отвори писмо и чита:

Любезна Мамице, и драгій Отче!

Высокопочтаеми Здравствуйте!

Изъ ваше сладке родительске къ мені лобавія, заключуемъ, да ће те се вы за мене бринуті, кое ми е и самомъ жао, што сазъ заповедь Вашу, овако преступати морао! Господинъ Никшић ништо пасъ одпустити нехте. Но вы ее Мамице! ништа за мене пебришите, я сазъ Богу хвала здравъ и весео, сутра сдавде идемо и у градъ Скопље, и то само на два дана, пакъ немо одла третій данъ путь куни предузети, кунно и съ Господиномъ Воиномъ Никшићемъ, кои памъ се любезно обѣзва, да не наесь съ пѣговомъ Госпојомъ у самъ нашъ дворъ до-пратити. Међу тимъ я молећи Васъ за опроштеніе, са сыновнимъ страхопочтаниемъ и любавлю цели-ваше родительске руке и оставемъ на вѣки вамъ моимъ Благодѣтельямъ Родителяма

найповинній синъ
Миливой Загорица.

Сладко мое дете, срдцемъ умилѣна рекне ста-
ра, како да се садъ на иња и могу срдити кадъ ми
овако пише? — Чита иже:

Драги и мили мои Родители!

Вы свете дзе душе на земли здравствуйте!! —

(Ово само прочитавши баџи око на подиње,
„Вашъ изгубљный сынъ Веселинъ Загорица! удивленіемъ порази се, и измени се на лицу, пљене се
рукама и любопитно погледи на Секретара) Срето
дете мое! рекне му, а ко памъ ово пише? „Госпо-
динъ Николасавић, ваша милость! одговори Секре-
таръ: а зашто, молимъ шта вамъ пише? — На то
старый помоли се изъ сале „но Срето, добро дошао,
рекне Секретару, кои му се къ руци маши. Ал'
ћешъ вели момче прїйтити садъ одъ Господа праску,

како да се ты — ю Ивэ превати речь у усхијению стара, погледай само кои намъ ее у овомъ писму подпишеу! ахъ! у какво ме удивленъ баци! каква ме еза чшето подузе и мрази ме прођоше! вашъ вели, изгубљений сынъ! — Старый сведе велике свое в проседе обрве, узме писмо и чита:

„Истинा да є време, преко 20 година, сила съновну мою къ Вамъ, драгияъ моиимъ родительима, любавъ изменило было, но зато опетъ оно є за оно неколико дана, кое самъ я одъ опомадъ кодъ Васъ у двору, као испознагъ и подъ туђимъ именомъ провео, такову у јомъ срдцу обновило и подмладило ю. Ружно є было одъ мене, што замъ се показао испамъ, но опростите ми и добротомъ нашомъ, као сына свога извините ме. Я самъ вальда и сто путій каніо се био, да предъ васъ клекнемъ, да колена ваша загрлимъ, у сузе се продлемъ, и тако отъ Васъ опрощенъ поиштемъ: но опо мое къ Вами у детинству юшти зачето страхопочитанъ, мене одъ мое намере задржи. Благодушне оне ваше, о менѣ любезпій отацъ речи, кое сте вы у присутству момъ оно вече предъ Господиномъ Николаевићемъ старымъ просули, мене су на плачъ тако привеле, да самъ морао устати, уклонити се, и са стране, сузама поливецъ, Вашъ разговоръ слушати, изъ кога се уверићи, да ме јошть ниште коначно сладке ваше родительске изключили любави. Што ме познати ниште могли, ніс чудо, отишао самъ као дете одъ васъ, а дошао самъ Вамъ, савршеный вењь човекъ; но срдце ме є ваше любезна мамице, добро познало. Сладкой оней у матернѣмъ вашемъ срдцу, подъ коимъ сте ме 9. месеціј носили, симпатији, притворность моя подкрасти се ніс могла, кръ тако сте ме одна облюбили, како сте ме видили, а то бы сте знали, да самъ я вашъ сынъ! (при овимъ речма матери паново потеку сузе низъ лице, „ахъ сладка кри моя! новиче. И старый разжалѣнъ, јацаюћи јдува читати могаше. Онъ ирестане мало, и убрише свое очи, пакъ настави читати) „И будући, да є мени сасвимъ готово противно было, кадъ самъ се известио, да сте вы туђе дете себи посыпали, помислимъ дајке да сте мене сасвимъ одбацили, (кое а и заслужуемъ, зашто самъ замъ я у последањемъ момъ писму, место мое кодъ Васъ, другоме, буди

комъ, уступио, за ког самъ се потомъ яко разжало) зато однаждимъ се потайно дођи вамъ, да само видимъ кога сте узели, имате ли га радо, и оће ли и мое срдце таквога, баръ после ваше смрти, за брата пријати моји, песувани јоја, буди бы како Ви имаше ваше цело другоме завештали, да ћу и я као вами естественый сынъ, съ таковимъ наслѣдје на полу делати. И да се нисамъ я любезнији родитељи мои! и разумномъ Вашемъ о благодушномъ расположению известію, я бы вами се одма юшти сно вече изјавio, и пайпре Васъ, расказавши се, за мою погрешку, молю, пакъ ако са небы на мене смиловали, я бы био принуђенъ право мое Суду подвергнути, буди бы и до самога цара дѣло дошло: ал' овако благодаримъ Богу; прво што сте на еданъ веома благородный начинъ паумили учинити, да и за мене, ако самъ вами и сагрешio, приво пебуде; а друго што сте се намерили на овакова младића, кога и мое срдце, мени за брага у чупой мари удостојава.

Зато зили мои Родитељи! уверите Ваша срдца о сыновной мојој къ Вами любави: я ћу вами скоро доћи, пакъ ћу предъ Васъ плекнути, у сладке се сузе предъ Вами пролити, и у таковојъ ћу расказанию мене и трехъ мой сузана, као сапуномъ се опрати, да ме чиста, као искинъ младецца паново у она любезна Ваша објатја примите, изъ кој сте ме пре 20 година у Солунъ одпустили; и онога ме благословите, коп сте мн опда на путъ да ли.

Међу тимъ призите мое миланъ и драгијъ вашимъ рукама по иляду путји целиванј, и здравствуйте: есамъ, и докле ме не благословите са страхопочиталемъ

Вашъ изгубљенный сынъ

Веселинъ Загорица
Писућникъ.

(Свршиће со у II свезеци.)

ОКРУЖЕ БЕОГРАДСКО.

БЕОГРАДЪ.

Скупљени од издавателя Б. О. К.

Г. Г. Милло Стефановић трговацъ. Драголюбъ Попо-
вић трг. Коста Вельковић трг. Стојань Николић, (чича) трг.
за сына Никоду. Никола Живковић тер. Васа Поповић тер-
зијаша. Тома Ђорђевић трг. Стојань Сарајкостић кана-
листа Министарства Иностраних дала. Петаръ Јовановић трг.
за сына Владимира. Андреја Глођаја трг. Ника Окан Сарајлија.
Лазаръ Лазаревић. Никола С. Ковачевић за сынове: Жив-
ка, Симу, Вучка, Андреја, Милана и Боника Југолиће, 2. књи-
ге. Милош Радовановић из Рогаче. Живко Т. Илић. Пе-
таръ С. Нишаревић изнуціл и арендаторъ, за сына Алекс-
андра. Коста Јовановић келнеръ. Станиша Анђелковић
меанија. Илија Ђорђевић зидаръ. Никола Савић зидаръ. Ми-
лета Ж. Бойковић из Велико Орашъ гр. Јасеничкогъ окр.
Смедеревскогъ. Јованъ И. Димитријевић шекудантъ. Свето-
заръ Михаиловић шустеръ. Младенъ Јовановић за сына Ра-
дивоя. Ђорђе Јовановић келнеръ. Коста Г. Кнежевић шмитъ,
за сына Јована. Милош Јовановић ковачъ за сына Цветка.
Тодоръ Василевић кујунџі за књеръ. Ленку. Јманда Ште-
рійић памук. Тодоръ Савић Црнућанинъ. Коста Сремчевић
кала берб. Милош Поп-Јовановић каљ берб. Алекса Савић
каљ берб. Миланъ Савић словослагателъ. Марко Милошевић
бичакаръ. Милисавъ Д. Симић пис. Полициј. Гаврило С. Поп-
овић жанд. Живанъ Костић жанд. за сыновца Драголю-
ба Д. Поповића ћака. Драгутинъ Анимовић сарачъ. Илија Спа-
сић меанија, за спогъ унука Сретена Петровића ћака. Ди-
митрије Томић майст. терса. Стеванъ Илић цимер майсторъ.
Радисавъ Крсмановић. Коста Јовановић каф. Стефанъ Сте-
фановић каљ. тре. Саша Шарчевић бак. Арса Дукић майст.
динъ Јоца Константиновић м. пап. Зиса Стефановић злат.
Стефанъ Тодоровић. Димитрије Јакотевић. Јанако Ри-
стић за сыновца свогъ Пере М. Ристића. Живко Илић трг.
Таса Поповић каф. Радованъ Костандиновић м. кујунџ. Ми-
лош Вућић чайс. шнайд. Ђорђо Д. Боза каљ. Спасов С. Бан-
ковић Смедеревецъ. Јованъ Маринъ трг. за сынове: Ђорђа
и Петра и књеръ Елену. Павле Кузмановић колачаръ. Лю-
бомир Џешевић-Чевадировић уч. 1. гим. Тома М. Топузовић
Шабчан. Јованъ Игњатовић меан. Тома Гинић меан. Влад-
имиръ Богдановић каф. Радоица Цветковић. Милло Лад-
ић бакалинъ.

свега 67. књига.

и под. т. Михаила Т. Марковића Шагор. уч. III. р. г.

Г. Г. Н. Богдановић Ужицанинъ, за М. Јел-
овић за књеръ Драгиши. Драгиша Хари Марковић

Софія Криворізька докт. Навле Максимовічъ Ужичъ кад. бак.
Алімпія Петровічъ Шаторини, трг. Борис П. Ільковічъ уч.
V. р. г. Еремія Топчій Ужичанінъ уч. П. р. г. Драгоміръ
Плескоцьківъ Руди, уч. I. р. г. Глисавета Миленковічъ за сестрина
Милювой. Цветко Лазаревічъ уч. II. р. г. Милюзовъ
Степановічъ Страгарашъ уч. III. р. г. за брата Милюша. Сте-
фаній Чайковічъ Ужичанінъ, уч. III. р. г. Петаръ Рашікъ Іго-
динецъ, уч. III. р. г. Василь Укропина Ерцеговачъ, уч. III.
р. г. Тодоръ Любашівъ Босанівъ, уч. III. р. г. Милюшъ Ми-
ловановичъ Ерцеговачъ, уч. III. р. г. Василь Поповичъ Ма-
кедоніацъ, уч. III. р. г. Милюшъ Вінентієвічъ Лозинчакінъ,
уч. III. р. г. Василь Михайлівичъ Бугаринъ, уч. III. р. г. Най-
данъ Іванковічъ Бугаринъ уч. III. р. г. Борис Рашікъ Нініл.
Бугаринъ, уч. III. р. г. Ангель Врабановъ Бугаринъ, уч. III. р.
г. Іосифъ Стаменковічъ Бугаринъ, уч. III. р. г. Велько Беко-
вичъ Бугаринъ, уч. III. р. г. Милисантъ Наклонівъ Ножаръ, уч.
III. р. г. за сестру Марину. Костя Настикъ Градинський, уч.
III. р. г. Марко Шокорчевічъ уч. III. р. г. Жанна Цвет-
ковівна уч. III. р. г. Лука Маринковічъ уч. III. р. г. Елісієк
Антоновичъ уч. III. р. г. Алекса Петровічъ уч. III. р. г. На-
вле Тодоровичъ уч. III. р. г. Дмитро Милованичъ уч. III.
р. г. Мих. Т. Маринковічъ Шаторинінъ, за друга із зосії Пор-
убовічка р. III. р. —

свята Зб. книга.

Учасник № 35 р. Марка бар. Степаносика Вінчанінъ, уч. III. р. г.

Г.Е. Марко Бор. Столновічъ 2. кн. єдину за себе, а
другу за свого пристеля Мирка М. Мильковича. Нікоса За-
ричъ уч. III. р. г. за сестру Драгнию у д. Міланов. Саватіє
Іоновічъ учит. Шутачки у окр. Руди. Міленко Обраточінъ
тими. IV. год. Руди. Іоаннъ І. Герчиковъ гим. IV. Бугаринъ.
Теодоръ Половічъ гим. IV. год. Сремаць. Дмитро Дукінъ
гим. IV. год. Чачан. Дмитро Іеришичъ гим. IV. год. Всогр.
Маріко Ілінъ гим. IV. Босанівъ. Симеонъ Зуринъ гим. IV.
год. за бр. Борію. Босанівъ. Аврамъ Мільчъ гим. III. год.
Ягод. Іоаннъ М. Леванінъ правн. I. год. Сима д. Поповічъ
гим. III. год. Руди. Єйтімъ Борбечевъ гим. III. год. Ігодин.
Дмитро Славунъ гим. III. год. Александ. Дмитро Тасінъ гим.
III. год. Ягод. Стеванъ Туркановічъ гим. III. год. він Али-
Бупара. Іоаннъ Ерчевічъ гим. III. год. Ужичанінъ. Констан-
тичъ Андреевічъ гим. III. год. Бечкер. Дмитро Вяздинъ
гим. III. год. він. г. Маюровъ Мініс Аннастасіївна, після д. Мі-
лановіца. Атамієк Єленачъ гим. III. год. він. г. І. Предіка.
Любомиръ Василь гим. III. год. Костя І. Христікъ гим. III.
год. Наделько Миловічъ гим. III. год. Стеванъ Божид Мі-
лінєвічъ гим. IV. год. Манойло Борбечевъ гим. II. год. Ми-
лосавъ Тутужевічъ гим. III. год. Гавра Поніківъ гим. III.
год. Іроко Даниловічъ гим. II. год. Херцеговачъ. Івана Мілановічъ гим.
IV. год. Нежаревлянінъ.

33. кн.

Учасник № 36 р. Святозара Л. Вілакосіна ученика V класів:

Ученици V. разр. Гімназія:

Г.Г. Владиславъ Милосавічъ Неготінінъ. Святозаръ